

СТРАТЕГІЯ

розвитку

Черкаської області

на період

2021-2027 роки

(оновлена)

ЧЕРКАСЬКА ОБЛАСНА РАДА

Р І Ш Е Н Н Я

13.03.2026

№ 35-5/VIII

Про внесення змін
до рішення обласної ради
від 11.09.2020 № 38-9/VII

Відповідно до статті 59 Закону України „Про місцеве самоврядування в Україні“ обласна рада вирішила:

внести зміни до рішення обласної ради від 11.09.2020 № 38-9/VII „Про Стратегію розвитку Черкаської області на період 2021-2027 роки“, виклавши його в новій редакції:

„Про Стратегію розвитку
Черкаської області
на період 2021-2027 роки

Відповідно до пункту 16 частини першої статті 43 Закону України „Про місцеве самоврядування в Україні“, Закону України „Про засади державної регіональної політики“, постанов Кабінету Міністрів України від 05.08.2020 № 695 „Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки“ та від 04.08.2023 № 816 „Деякі питання розроблення регіональних стратегій розвитку і планів заходів з їх реалізації та проведення моніторингу реалізації зазначених стратегій і планів заходів“ обласна рада вирішила:

1. Затвердити Стратегію розвитку Черкаської області на період 2021-2027 роки, що додається.

2. Контроль за виконанням рішення покласти на постійні комісії обласної ради.“

Перший заступник голови

Роман СУЩЕНКО

ЗМІСТ

Перелік скорочень	5
1. Вступ	6
2. Структура Стратегії	9
3. Коротка характеристика соціально-економічного розвитку області	10
3.1. Загальна характеристика області	10
3.2. Природні ресурси області	11
3.3. Демографія	13
3.4. Інфраструктура	14
3.5. Економіка	27
3.6. Фінансово-бюджетна сфера	34
3.7. Екологія	36
4. Головні чинники та сценарії розвитку області	39
4.1. SWOT-аналіз Черкаської області	39
4.2. SWOT-матриця Черкаської області	41
4.3. Сценарії розвитку Черкаської області до 2027 року	44
5. Стратегічні, оперативні цілі та завдання розвитку Черкаської області до 2027 року	52
5.1. Стратегічна ціль 1. Посилення економічної спроможності регіону	57
Оперативна ціль 1.1. Стимулювання підприємницької активності в регіоні	58
Оперативна ціль 1.2. Розвиток промислового потенціалу	61
Оперативна ціль 1.3. Відновлення кадрового потенціалу регіону	62
Оперативна ціль 1.4. Розвиток міжнародної економічної та інвестиційної діяльності	65
5.2. Напрями смартспеціалізації Черкаської області	68
5.2.1. Смартспеціалізація регіону С.1. Інноваційні агротехнології, виробництво та переробка сільськогосподарської продукції, висока якість продуктів харчування	73
Оперативна ціль С.1.1. Технології виробництва та переробки сільськогосподарської продукції	73
Оперативна ціль С.1.2. Технології просування сільськогосподарської	76

	продукції	
	Оперативна ціль С.1.3. Якість та безпека харчових продуктів	77
5.2.2.	Смартспеціалізація регіону С.2. Розвиток ІТ-галузі та інформаційно-комунікаційних технологій	79
	Оперативна ціль С.2.1. Інновації інформаційно-комунікаційних технологій в секторі регіональної економіки	79
5.3.	Стратегічна ціль 2. Відновлення та розвиток людського капіталу	81
	Оперативна ціль 2.1. Підтримка сім'ї та народжуваності	82
	Оперативна ціль 2.2. Ефективна система охорони здоров'я	83
	Оперативна ціль 2.3. Система освіти, яка відповідає сучасним викликам	86
	Оперативна ціль 2.4. Формування національної ідентичності: молодіжна політика, культура, спорт	88
5.4.	Стратегічна ціль 3. Підвищення стійкості громад	91
	Оперативна ціль 3.1. Збереження, реновація та відновлення інфраструктури на засадах інклюзивності та безбар'єрності	92
	Оперативна ціль 3.2. Покращення доступності та якості публічних послуг, розвиток цифрового врядування	96
	Оперативна ціль 3.3. Посилення інституційної спроможності громад, розвиток партнерств та регіональної згуртованості	99
	Оперативна ціль 3.4. Посилення безпеки територіальних громад	101
	Оперативна ціль 3.5. Захист та відновлення навколишнього природного середовища	104
6.	Моніторинг та оцінка результативності реалізації Стратегії. Фінансове забезпечення реалізації Стратегії	107
7.	Узгодженість Стратегії з програмними та стратегічними документами	121
8.	Інформаційні джерела	126

Перелік скорочень

ВВП – валовий внутрішній продукт
ВДВ – валова додана вартість
ВПК – воєнно-промисловий комплекс
ВРП – валовий регіональний продукт
ГЕС – гідроелектростанція
ЄС – Європейський Союз
ЗВО – заклади вищої освіти
ЗФПО – заклади фахової передвищої освіти
ІТ – інформаційні технології
ОДА – обласна державна адміністрація
ООН – Організація Об'єднаних Націй
ОСББ – об'єднання співвласників багатоквартирних будинків
ТГ – територіальна громада
ТЕЦ – теплоелектроцентраль
ЦНАП – центр надання адміністративних послуг

1. ВСТУП

Стратегія розвитку Черкаської області на період 2021-2027 роки є основним планувальним документом регіону, що визначає ключові вектори розвитку області на довгострокову перспективу. В рамках цілей та пріоритетів, визначених Стратегією, формуються регіональні галузеві програми, здійснюється відбір проектів та заходів, що фінансуватимуться та реалізовуватимуться в області, а також визначаються пріоритети розвитку територіальних громад.

Стратегія затверджена рішенням Черкаської обласної ради від 11.09.2020 № 38-9/VII. Напрями розвитку регіону, передбачені Стратегією, були обрані в рамках цілей та завдань, визначених Державною стратегією регіонального розвитку на 2021-2027 роки (затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 05.08.2020 № 695). До 24 лютого 2022 року, в основі стратегічного планування були насамперед економічне зростання та інноваційна складова. Проте нові реалії, спричинені бойовими діями в Україні, зумовили необхідність перегляду пріоритетів державної регіональної політики. Ключовими компонентами стали безпека та комплексне відновлення.

Зважаючи на це, постановою Кабінету Міністрів України від 13.08.2024 № 940 були затверджені зміни до Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки, які враховують наслідки військових дій в Україні та їх вплив на територіальні громади та регіони, необхідність підвищення безпеки та стійкості до зовнішніх чинників, а також набуття Україною статусу кандидата на членство в ЄС. Відповідно до даних змін, була скорегована Стратегія розвитку Черкаської області на період 2021-2027 роки.

Зміни до Стратегії внесені відповідно до Закону України „Про засади державної регіональної політики“, Цілей сталого розвитку України до 2030 року (визначені Указом Президента України від 30.09.2019 № 722), Плану України (затверджений розпорядженням Кабінету Міністрів України від 18.03.2024 № 244-р з метою реалізації ініціативи Європейського Союзу „Ukraine Facility“, запровадженій Регламентом (ЄС) Європейського Парламенту та Ради (ЄС) від 29.02.2024 № 2024/792), Порядку розроблення регіональних стратегій розвитку і планів заходів з їх реалізації, а також проведення моніторингу реалізації зазначених стратегій і планів заходів (затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 04.08.2023 № 816), а також Методичних рекомендацій щодо застосування смартспеціалізації на регіональному рівні (затверджені наказом Міністерства економіки України від 10.06.2024 № 14563).

Оновлена Стратегія враховує впровадження реформи управління публічними інвестиціями, яка передбачає запровадження нових підходів до стратегічного планування, формування проектів регіонального розвитку та підвищення ефективності використання публічних фінансів. Реформа поєднує стратегічне та середньострокове бюджетне планування, що дає змогу ефективно спрямовувати фінансові ресурси на реалізацію пріоритетних для регіону проектів.

Оновлення Стратегії здійснювалось робочою групою, до якої залучене широке коло зацікавлених сторін. Всього до робочої групи входить 79 учасників, зокрема:

- 28 представників органів виконавчої влади;
- 12 представників органів місцевого самоврядування;
- 13 представників наукових установ;
- 12 представників організацій, що представляють інтереси громадськості (зокрема 11 представників громадських організацій та 1 представник громадської ради при Черкаській ОДА);
- 7 представників бізнесу;
- 7 представників інших установ та організацій (Установа „Черкаська агенція регіонального розвитку“, U-LEAD з Європою в Черкаській області, медичні заклади тощо).

Акцент у оновленій Стратегії зроблено на покращенні якості життя населення з урахуванням викликів, що постали перед Черкаською областю у зв'язку з військовими діями (за принципом „краще, ніж було“). Це, зокрема, посилення економічної спроможності регіону, відновлення та розвиток людського капіталу, підвищення стійкості громад, реновація та відновлення інфраструктури з урахуванням безпекових вимог, поліпшення якості та доступності публічних послуг, створення безбар'єрного простору, розвиток співробітництва та партнерства на всіх рівнях, підтримка ветеранів війни, внутрішньо переміщених осіб та осіб з інвалідністю, посилення безпеки населення та територій, захист та відновлення навколишнього природного середовища.

Одним із ключових негативних факторів, що стримують розвиток Черкаської області, є поглиблення демографічної кризи, що посилюється військовими діями. З метою вироблення системного стратегічного рішення для мінімізації демографічних ризиків, розпорядженням Кабінету Міністрів України від 30.09.2024 № 922-р затверджена Стратегія демографічного розвитку України на період до 2040 року. Заходи, передбачені даною Стратегією, спрямовані на забезпечення збалансованого довгострокового відтворення населення, необхідного обсягу людського капіталу і чисельності робочої сили для умов воєнного стану та повоєнного відновлення економіки, формування демографічної стійкості.

Оновлена Стратегія розвитку Черкаської області враховує положення Стратегії демографічного розвитку України. З метою подолання ключових демографічних викликів, Стратегією демографічного розвитку передбачені завдання з підвищення рівня народжуваності, зниження передчасної смертності та забезпечення міграційного приросту. Стратегія враховує необхідність зупинення скорочення населення та створення умов для сталого довгострокового відтворення людського капіталу. Пріоритетами для забезпечення демографічного розвитку є підтримка сімей, збереження репродуктивного здоров'я, покращення умов праці, підвищення доступності медичних і соціальних послуг. Особлива увага приділяється мінімізації відтоку українців за кордон, підтримці внутрішньо переміщених осіб та створенню стимулів для повернення мігрантів. Важливою складовою є формування середовища, сприятливого для народження та виховання дітей, із забезпеченням економічної самодостатності сімей.

Важливим фактором соціально-економічного розвитку громад Черкаської області, який передбачений оновленою Стратегією розвитку Черкаської області, є побудова культури партнерства та співробітництва. Розвиток міжмуніципального, міжрегіонального та міжнародного співробітництва має стати підґрунтям для покращення іміджу регіону на національній та міжнародній арені і сприятиме залученню в область міжнародних проєктів та коштів.

В умовах повномасштабної війни в Україні, Черкаська область має передумови для забезпечення позитивної динаміки регіонального та місцевого розвитку. Вона є тиловим, відносно безпечним в контексті військових дій регіоном, тому ситуація тут є сприятливою для приймання внутрішньо переміщених осіб та релокації підприємств. В той же час, це може спричинити збільшення навантаження на соціальну інфраструктуру.

Нове стратегічне планування базується на реформі місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні. Новий адміністративно-територіальний устрій, передача значних повноважень територіальним громадам та бюджетна децентралізація відкрили перед громадами значно ширші можливості для впровадження проєктів місцевого розвитку та ефективного акумулювання і розподілу фінансових ресурсів (у тому числі на засадах міжмуніципального співробітництва відповідно до Закону України „Про співробітництво територіальних громад“). Крім того, ця реформа дала змогу суттєво покращити якість та доступність публічних (зокрема адміністративних та соціальних) послуг мешканцям громад та внутрішньо переміщеним особам (так, наразі в усіх

територіальних громадах Черкаської області створені та функціонують центри надання адміністративних послуг).

В сучасних умовах, важливим є формування спроможних структур та механізмів управління коштами ЄС на регіональному та місцевому рівні. Це включає, зокрема, зміцнення регіональних та місцевих інституцій: розбудову спроможності до програмування, розвиток навичок у сфері організації конкурсних відборів проєктів, системи їх оцінки, моніторингу та реалізації. Крім того, необхідний поступовий перехід від локальної та короткострокової спрямованості програм та проєктів до впровадження таких заходів, які мають стратегічну перспективу та можуть охопити впливом декілька громад, цілий регіон, або й бути поширеними за межі регіону.

Важливим аспектом розробки та реалізації Стратегії є посилення кооперації між владою, громадськістю регіону, наукою, бізнесом та іншими суб'єктами регіонального розвитку з метою досягнення максимального соціально-економічного ефекту. Цей аспект, зокрема, відображений у підході смартспеціалізації, на засадах якого розроблена Стратегія. Це європейський підхід, що передбачає визначення окремих стратегічних цілей та завдань щодо розвитку видів економічної діяльності, які мають інноваційний потенціал (з урахуванням конкурентних переваг регіону) та сприяють трансформації секторів економіки в більш ефективні.

Ухвалення оновленої Стратегії має стати основою для соціально-економічного, інфраструктурного та екологічного відновлення, посилення безпеки населення та територій, розбудови потенціалу суб'єктів державної регіональної політики з урахуванням принципів, підходів та практик Європейського Союзу, посилення привабливості регіону для залучення міжнародних проєктів та програм, підвищення інституційної спроможності щодо залучення та управління коштами ЄС, посилення соціально-гуманітарної, економічної та просторової згуртованості, розвитку міжмуніципального, міжрегіонального та міжнародного співробітництва.

З метою ефективної комунікації та залучення зацікавлених суб'єктів регіонального розвитку, функціонує сайт „Стратегія розвитку Черкаської області 2021-2027“ (<https://strategy2027-ck.gov.ua/>). На сайті розміщується актуальна інформація про процес розробки, оновлення та реалізації Стратегії.

Оновлена Стратегія розвитку Черкаської області на період 2021-2027 роки підготовлена за підтримки Програми розвитку ООН в Україні та фінансування Уряду Японії.
До процесу оновлення Стратегії були також залучені експерти Інституту демографії та досліджень якості життя імені Михайла Птухи, громадської організації „Агенція відновлення та розвитку“.

2. СТРУКТУРА СТРАТЕГІЇ

Коротка характеристика соціально-економічного розвитку області. Першим кроком у оновленні Стратегії був аналіз стану, тенденцій та основних проблем соціально-економічного розвитку регіону (в розрізі сфер та галузей) на основі кількісних (статистичних) та якісних показників. Зокрема, проаналізовано вплив військових дій на демографічну ситуацію Черкаської області, економіку регіону, соціальну сферу, інфраструктуру та навколишнє середовище. Здійснено аналіз безпекової складової (фонд захисних споруд цивільного захисту, оповіщення населення, руйнування інфраструктури, ліквідація наслідків надзвичайних ситуацій).

На основі соціально-економічного аналізу здійснено **SWOT-аналіз** – визначено сильні сторони регіону, можливості для його розвитку, а також слабкі сторони та зовнішні загрози. SWOT-аналіз дав можливість сформулювати чітке уявлення про поточну ситуацію, проблеми та потенціал розвитку регіону, і відповідно став містком між аналізом ситуації та стратегічним плануванням. Результати SWOT-аналізу узагальнені у **SWOT-матриці**, яка визначає взаємозв'язки між внутрішніми (сильні і слабкі сторони) та зовнішніми (можливості і загрози) факторами, які мають стратегічне значення для Черкаської області. Ці взаємозв'язки дозволили сформулювати **порівняльні переваги, виклики і ризики**, які є основою для стратегічного вибору – формулювання стратегічних та оперативних цілей розвитку області.

За підсумками проведеного аналізу, сформовані **сценарії розвитку області до 2027 року**. Метою сценарного аналізу є визначення перспективної траєкторії розвитку регіону, яка може бути реалізована при найбільш ймовірних сценаріях розвитку подій, та корегування міри досягнення цільових орієнтирів. Визначено три сценарії розвитку регіону: основний, песимістичний та оптимістичний.

Стратегічна мета розвитку регіону до 2027 року – бажаний стан розвитку області у майбутньому. Стратегічна мета відображає те, куди регіон має „прийти“ в результаті реалізації Стратегії, та визначає той конкретний результат, якого бажано досягти.

Досягнення стратегічної мети здійснюється шляхом реалізації **стратегічних, оперативних цілей та завдань**, які визначають напрями розвитку області на період до 2027 року. Цілі і завдання Стратегії актуалізовані з урахуванням сучасних викликів, спричинених військовими діями в Україні, та узгоджуються із пріоритетами державної регіональної політики, визначеними оновленою Державною стратегією регіонального розвитку на 2021-2027 роки. В рамках кожного із завдань Стратегії визначені **можливі сфери реалізації програм, проєктів та заходів**.

З метою проведення моніторингу реалізації Стратегії, для кожної з оперативних цілей встановлені **показники (індикатори)**, які заплановано досягти в ході впровадження даних цілей. При цьому визначено **цільові (проміжні) значення індикаторів (на 01.01.2026 і 01.01.2027)** та **фінальні цільові значення (на дату завершення терміну реалізації Стратегії – 01.01.2028)**. Також наведено стислий опис **фінансового забезпечення реалізації Стратегії** (потенційні джерела фінансування).

У завершальному розділі Стратегії проаналізовано **ступінь узгодженості** стратегічних та оперативних цілей Стратегії із цілями і пріоритетами, що визначені **документами світового та національного рівнів**, а саме – Державною стратегією регіонального розвитку на 2021-2027 роки, а також Цілями сталого розвитку України на період до 2030 року, які визначені з метою підтримки проголошених резолюцією Генеральної Асамблеї ООН від 25.09.2015 № 70/1 глобальних цілей сталого розвитку до 2030 року (адаптовані з урахуванням специфіки розвитку України).

3. КОРОТКА ХАРАКТЕРИСТИКА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ОБЛАСТІ

3.1. Загальна характеристика області

Черкаська область утворена 7 січня 1954 року. Вона розташована в центральній лісостеповій частині України, в басейнах річок Дніпро та Південний Буг. Регіон межує на півночі з Київською (протяжність 340 км), на сході – з Полтавською (212 км), на півдні – з Кіровоградською (388 км) і на заході – з Вінницькою (124 км) областями. Площа Черкаської області складає 20,9 тис. кв. км, що складає 3,5% території держави (18 місце в Україні).

Поблизу села Мар'янівка Звенигородського району розташований географічний центр України.

Відстані від м. Черкаси до важливих економічних центрів Європи: Берлін – 1523 км, Будапешт – 1234 км, Варшава – 954 км, Відень – 1534 км, Прага – 1599 км.

Черкащина в цілому рівнинна і умовно поділяється на дві частини – правобережну і лівобережну. Переважна частина правобережжя розміщена в межах Придніпровської височини з найвищою точкою області, що має абсолютну висоту 275 метрів над рівнем моря (поблизу м. Монастирище). В прилягаючій до Дніпра частині правобережжя знаходиться заболочена Ірдино-Тясминська низовина, а також підвищення – Канівські гори. Низовинний рельєф має лівобережна частина області, яка розташована в межах Придніпровської низовини.

Відповідно до Постанови Верховної Ради України від 17.07.2020 № 807-ІХ „Про утворення та ліквідацію районів“, Черкаська область поділяється на 4 райони (66 територіальних громад, до яких входять 854 населені пункти):

- *Звенигородський район* з адміністративним центром у місті Звенигородка (17 територіальних громад, до яких входять 243 населені пункти) у складі територій Багачевської міської, Бужанської сільської, Виноградської сільської, Вільшанської селищної, Водяницької сільської, Єрківської селищної, Звенигородської міської, Калинопільської селищної, Лип'янської сільської, Лисянської селищної, Матусівської сільської, Мокрокалігирської сільської, Селищенської сільської, Стеблівської селищної, Тальнівської міської, Шевченківської сільської, Шполянської міської територіальних громад, затверджених Кабінетом Міністрів України;

- *Золотоніський район* з адміністративним центром у місті Золотоноша (11 територіальних громад, до яких входять 168 населених пунктів) у складі територій Великохутірської сільської, Вознесенської сільської, Гельмязівської сільської, Драбівської селищної, Золотоніської міської, Зорівської сільської, Іркліївської сільської, Новодмитрівської сільської, Піщанської сільської, Чорнобаївської селищної, Шрамківської сільської територіальних громад, затверджених Кабінетом Міністрів України;

- *Уманський район* з адміністративним центром у місті Умань (12 територіальних громад, до яких входять 199 населених пунктів) у складі територій Бабанської селищної, Баштєчківської сільської, Буцької селищної, Дмитрушківської сільської, Жашківської міської, Іваньківської сільської, Ладжинської сільської, Маньківської селищної, Монастирищенської міської, Паланської сільської, Уманської міської, Христинівської міської територіальних громад, затверджених Кабінетом Міністрів України;

- *Черкаський район* з адміністративним центром у місті Черкаси (26 територіальних громад, до яких входять 244 населені пункти) у складі територій Балаклеївської сільської, Березняківської сільської, Білозірської сільської, Бобрицької сільської, Будищенської сільської, Городищенської міської, Кам'янської міської, Канівської міської, Корсунь-Шевченківської міської, Леськівської сільської, Ліпльавської сільської, Медведівської сільської, Михайлівської сільської, Мліївської сільської, Мошнівської сільської,

Набутівської сільської, Ротмістрівської сільської, Руськополянської сільської, Сагунівської сільської, Слобідської сільської, Смілянської міської, Степанецької сільської, Степанківської сільської, Тернівської сільської, Черкаської міської, Чигиринської міської територіальних громад, затверджених Кабінетом Міністрів України.

До складу області входять 16 міст (Черкаси, Багачеве, Золотоноша, Канів, Сміла, Умань, Городище, Жашків, Звенигородка, Кам'янка, Корсунь-Шевченківський, Монастирище, Тальне, Христинівка, Чигирин, Шпола) та 838 сільських населених пунктів.

Мал. 1 Адміністративно-територіальний устрій Черкаської області

3.2. Природні ресурси області

Клімат Черкаської області помірно континентальний, порівняно теплий, із нестійким вологозабезпеченням. Зима малосніжна і м'яка, літо тепле і помірно вологе.

Середня річна температура повітря по області становить 8,6 – 9,3°C (середня температура найхолоднішого місяця січня -3,2 – -3,7°C, середня температура найтеплішого місяця липня +20,7 – +21,8°C).

Середня річна кількість опадів становить 568 мм, змінюючись по території від 548 до 586 мм. Близько 70% від річної кількості опадів випадає у теплий період року. Досить часто відмічаються роки без сталого снігового покриву.

Кліматичні умови регіону є сприятливими для розвитку сільського господарства. Проте у зв'язку з невеликою кількістю опадів в окремі роки, значну повторюваність мають ґрунтові посухи, які негативно впливають на розвиток сільськогосподарських культур.

У ґрунтовому покриві області переважають чорноземи типові та чорноземи сильнореградовані.

На території Черкаської області налічується 270 родовищ 15 різних видів корисних копалин (з них 91 родовище розробляється).

Складові мінерально-сировинної бази Черкаської області:

- сировина для виробництва будівельних матеріалів (67,3%);
- прісні та мінеральні підземні води (18,7%);
- паливно-енергетичні корисні копалини (вугілля, торф) (11,7%);
- гірничорудні корисні копалини (1,5%);
- нерудні корисні копалини для металургії (0,4%);
- гірничохімічні корисні копалини (0,4%).

Всі ліси Черкаської області відносяться переважно до рівнинних і входять у лісостепову зону. В цілому клімат області сприятливий для зростання цілого ряду деревних та чагарникових порід, і перш за все високопродуктивних дубових і соснових насаджень.

В лісах області переважають свіжі грабові діброви і судіброви. Відносно вузьку смугу вздовж правого берега Дніпра, включаючи Черкаський бір, займає лісотипологічний район свіжих грабово-соснових судібров, де, крім основного типу лісу, зустрічаються дубово-соснові субори, грабові діброви, сирі чорно-вільхові сугрудки. Особливої привабливості і своєрідності території Черкаської області надають типові лісостепові ландшафти – чергування відкритих просторів із залісненими ділянками.

Черкаська область розташована у басейнах річок Дніпро та Південний Буг: басейн річки Дніпро – 12 тис. кв. км та басейн річки Південний Буг – 8,9 тис. кв. км. Густота річкової мережі добре розвинена і складає 0,2 – 0,54 км/кв. км.

По території області протікає 1 велика річка – Дніпро (150 км в межах області), 7 середніх (703 км) і 1029 малих річок (6882 км), загальною протяжністю 7735 км. До середніх річок належать: в басейні р. Дніпро – Рось, Тясмин, Супій; в басейні р. Південний Буг – Велика Вись, Гнилий Тікич, Гірський Тікич та Ятрань.

В басейнах малих та середніх річок області побудовано 33 водосховища та 2970 ставків. Частково на території області знаходяться два водосховища Дніпровського каскаду – Канівське та Кременчуцьке. Найбільше з них – Кременчуцьке, загальна площа його водного дзеркала становить 2252 кв. км.

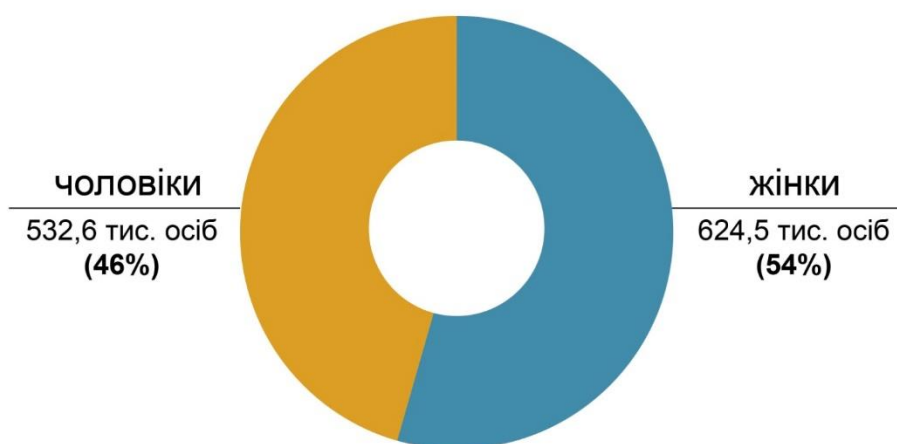
Станом на 01.01.2022 забезпеченість водою на одного жителя області становила 1,58 тис. куб. м в середній по водності рік. Враховуючи нерівномірність формування поверхневого стоку по місяцях, навіть при сучасному водоспоживанні відчувається дефіцит у водозабезпеченні.

3.3. Демографія

Станом на 01.01.2022 чисельність наявного населення Черкаської області становила 1160,7 тис. осіб, з них 665,5 тис. осіб (57,3%) проживало в міських населених пунктах та 495,2 тис. осіб (42,7%) – у сільській місцевості. Середня щільність населення – 55,0 осіб/кв. км.

Щодо статевої структури населення області, станом на 01.01.2022 кількість жінок становила 624,5 тис. осіб (54% від загальної кількості постійного населення), чоловіків – 532,6 тис. осіб (46%).

Мал. 2 Розподіл постійного населення Черкаської області за статтю (станом на 01.01.2022)

За інформацією Головного управління статистики у Черкаській області, враховуючи відсутність адміністративних даних щодо міграції населення, оцінка чисельності населення області станом на 01.01.2025 не може бути здійснена. Оприлюднення статистичної інформації щодо чисельності населення буде поновлено після отримання органами державної статистики необхідних адміністративних даних у повному обсязі (по всіх адміністративно-територіальних одиницях) та проведення чергового Всеукраїнського перепису населення.

За даними Єдиної інформаційної бази даних про внутрішньо переміщених осіб ДП „Інформаційно-обчислювальний центр Міністерства соціальної політики України“, станом на 01.01.2025 в органах соціального захисту населення області перебували на обліку 137 142 ВПО, з них 126 238 осіб – з початку повномасштабних бойових дій в Україні.

Станом на 01.01.2022 рівень зайнятості населення у віці 15 – 70 років становив 56%; рівень безробіття населення у віці 15 – 70 років становив 10,1%.

У період дії воєнного стану, починаючи з лютого 2022 року, органи державної статистики не проводять державне статистичне спостереження „Обстеження робочої сили“, унаслідок чого відсутні дані щодо зайнятості населення за видами економічної діяльності по регіонах та частки населення за статтю, рівнем освіти та віковими групами за 2022-2024 роки.

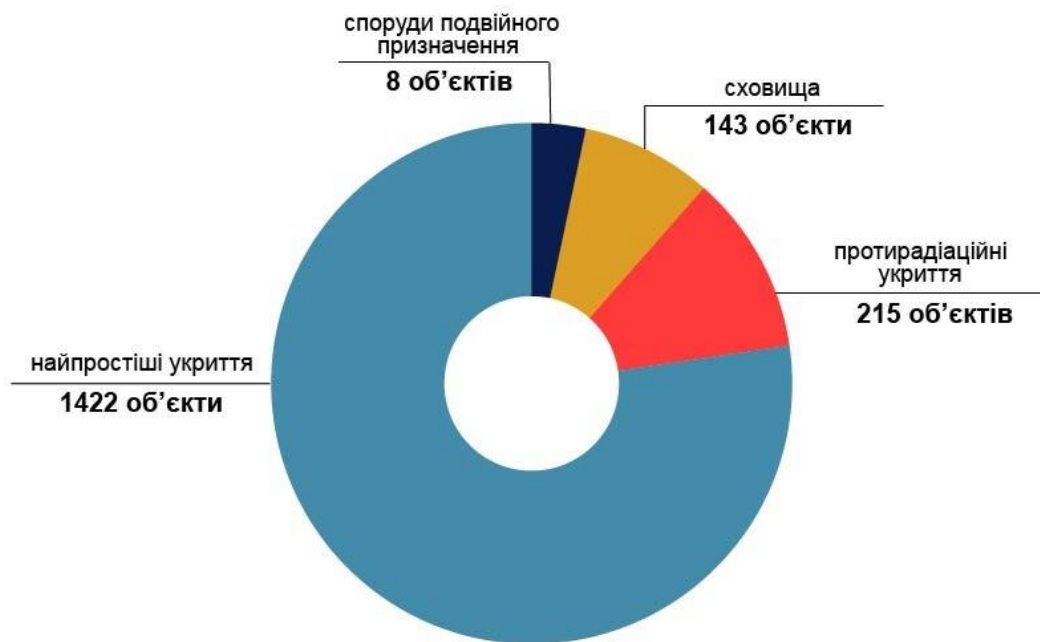

3.4. Інфраструктура

Безпека

На початок військових дій в Україні фонд захисних споруд цивільного захисту Черкаської області становив 356 споруд (143 сховища та 213 протирадіаційних укриттів) загальною місткістю 121 тис. осіб. У захисних спорудах могли укритись лише 10,4% населення області. Дані сховища та протирадіаційні укриття були побудовані та призначались, відповідно до вимог законодавства, для укриття найбільшої працюючої зміни підприємств, які продовжують діяльність в особливий період. Тому з початком військових дій в Україні, масованих ракетних обстрілів населених пунктів виникла необхідність збільшення фонду захисних споруд цивільного захисту за рахунок найпростіших укриттів та споруд подвійного призначення.

Станом на 01.01.2025 фонд захисних споруд цивільного захисту Черкаської області становив 1788 об'єктів, з них: протирадіаційні укриття – 215, сховища – 143, найпростіші укриття – 1422, споруди подвійного призначення – 8. Загальна місткість всіх укриттів становила 442 889 осіб.

Мал. 3 Фонд захисних споруд цивільного захисту Черкаської області (станом на 01.01.2025)

Крім того, органами місцевого самоврядування протягом 2022-2024 років проведено закупівлю укриттів модульного типу, зокрема:

- Черкаський район – 34 модульні укриття (Черкаська ТГ – 18, Мошнівська ТГ – 4, Леськівська ТГ – 2, Будищенська ТГ – 2, Ліплявська ТГ – 1, Слобідська ТГ – 1, Корсунь-Шевченківська ТГ – 5 укриттів контейнерного типу, Балаклеївська ТГ – 1 укриття контейнерного типу);
- Звенигородський район – 4 (Калинопільська ТГ – 3, Вільшанська ТГ – 1);
- Уманський район – 1 (Уманська ТГ).

З початку військових дій в Україні вжито ряд заходів щодо покращення роботи з оповіщення населення. В рамках створення територіальної автоматизованої системи

централізованого оповіщення (ТАСЦО) здійснено заходи щодо реконструкції (технічної модернізації) ТАСЦО Черкаської області; крім того, у територіальних громадах області здійснено заходи щодо створення місцевих автоматизованих систем централізованого оповіщення (МАСЦО).

Для реагування на надзвичайні ситуації, події та пожежі, станом на 01.01.2025 в області функціонували 23 державні пожежно-рятувальні підрозділи (частини), Аварійно-рятувальний загін спеціального призначення Головного управління ДСНС України у Черкаській області, а також 47 пожежно-рятувальних підрозділів, які створені органами місцевого самоврядування для забезпечення місцевої та добровільної пожежної охорони.

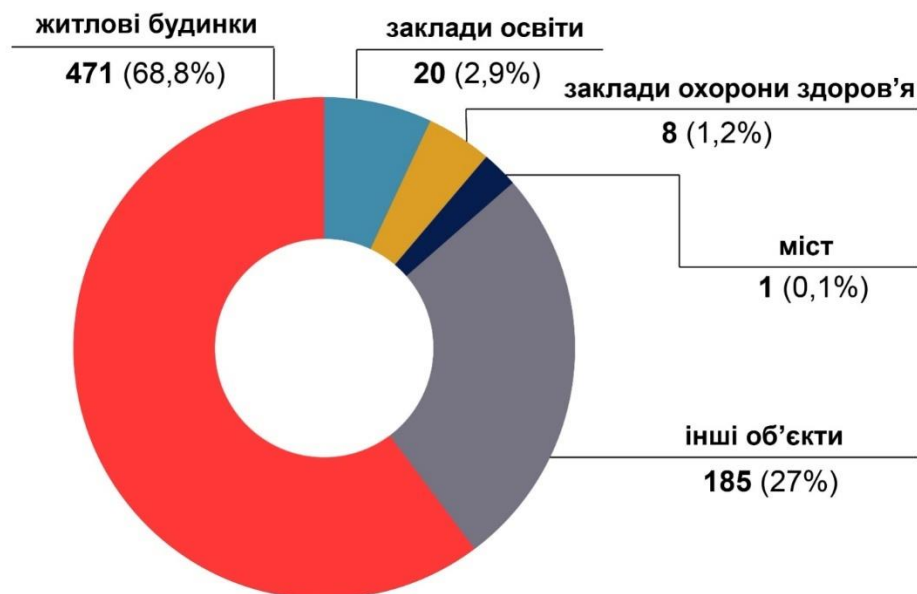
Також станом на 01.01.2025 в області існувало 5 Центрив безпеки громадян, а саме: у с. Руська Поляна Руськополянської територіальної громади, с. Баландине Кам'янської територіальної громади (Черкаський район), с. Шевченкове Шевченківської територіальної громади (Звенигородський район), с. Шрамківка Шрамківської територіальної громади (Золотоніський район) та селищі Буки Буцької територіальної громади (Уманський район).

З 24.02.2022, станом на 01.01.2025 було зафіксовано 610 фактів залучення особового складу підпорядкованих та структурних підрозділів Головного управління ДСНС України у Черкаській області на ліквідацію наслідків обстрілів, проведення ідентифікації об'єктів щодо визначення ступеня небезпеки та інші випадки, пов'язані з бойовими діями в Україні.

Руйнування інфраструктури

Станом на 01.01.2025, з початку військових дій в Україні внаслідок 528 обстрілів було пошкоджено 685 об'єктів цивільної інфраструктури Черкаської області, зокрема: 471 житловий будинок (багатоповерхові та індивідуальні), 20 будівель закладів освіти, 8 будівель закладів охорони здоров'я, 1 міст та 185 інших об'єктів, що не відносяться до зазначених категорій.

Була поранена 71 особа, з них 1 дитина; загинули 29 осіб, з них 6 дітей.

Мал. 4 Руйнування інфраструктури Черкаської області внаслідок бойових дій (станом на 01.01.2025)

Транспортна інфраструктура

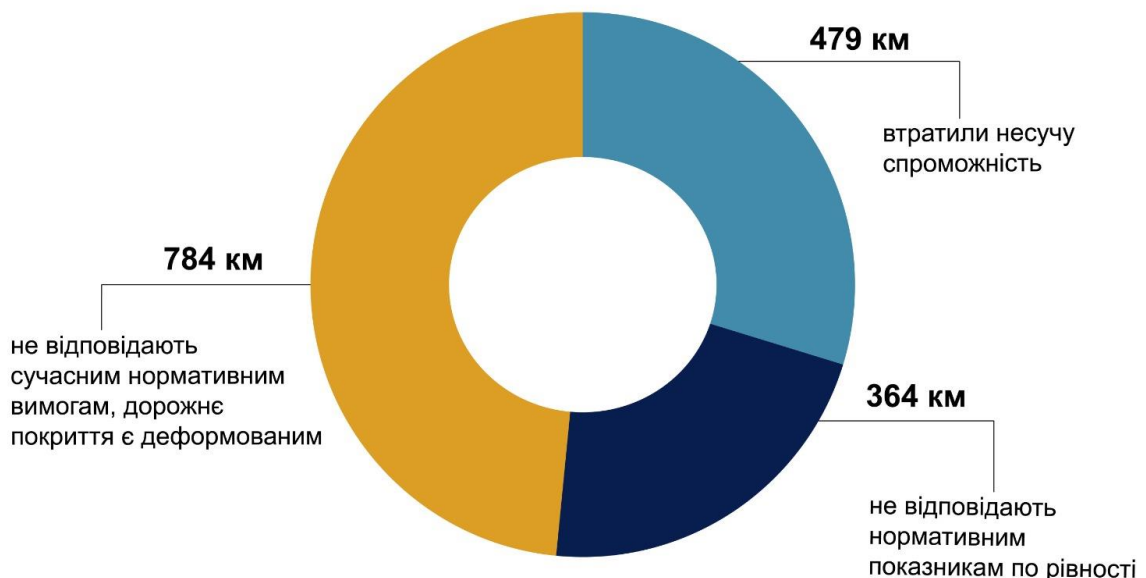
Станом на 01.01.2025 протяжність вулично-дорожньої мережі Черкаської області становила 19 289,65 км, із них: 13 143,5 км – балансова протяжність вулиць і доріг комунальної власності у населених пунктах; 1 769,2 км – дороги державного значення; 4 376,95 км – дороги місцевого значення.

Станом на 01.01.2025 автомобільні дороги державного значення поділялись на: міжнародні автодороги (198,2 км); національні автодороги (465,7 км); регіональні автодороги (283,6 км); територіальні автодороги (821,7 км).

По території області проходять 2 міжнародні автомобільні дороги: E95 (співпадає з автомобільною дорогою М-05 Київ – Одеса) та E50 (співпадає з автомобільною дорогою М-30 Стрий – Умань – Дніпро – Ізварине).

Протягом 2020-2022 років за рахунок коштів державного бюджету капітальним та поточно-середнім ремонтом відновлено 255,2 км доріг державного значення, чим суттєво покращено мережу автомобільних доріг міжнародного та національного значення.

В той же час, переважна частина автомобільних доріг регіонального та територіального значення, внаслідок непроведення передбачених нормативними документами ремонтів, перебуває в незадовільному стані. На 01.01.2025, із загальної протяжності доріг державного значення (1 769,2 км): втратили несучу спроможність – 479 км; не відповідали нормативним показникам по рівності – 364 км; не відповідали сучасним нормативним вимогам із забезпечення безпеки руху і комфортності перевезень та мали деформації покриття – 784 км.

Мал. 5 Стан автомобільних доріг державного значення області, що не відповідають вимогам (станом на 01.01.2025)

Станом на 01.01.2025 маршрутна мережа Черкаської області налічувала 584 автобусні маршрути загального користування, що не виходять за межі території області, організатором яких є Черкаська обласна військова адміністрація

(з них приміських – 233 та міжміських – 351). Послуги з пасажирських перевезень в області надавали 26 підприємств та 39 приватних підприємців.

Станом на 01.01.2025 в області послуги надавали 27 автобусних станцій (ПрАТ „Черкаське обласне підприємство автобусних станцій“ (22 об’єкти) та 5 приватних автостанцій).

Станом на 01.01.2025 на 30 маршрутах не було вирішене питання забезпечення функціонування автобусних пасажирських перевезень.

Станом на 01.01.2025 на території Черкаської області пасажирське залізничне сполучення забезпечували 3 залізничні вокзали (ст. Черкаси, ст. Христинівка, ст. ім. Тараса Шевченка) та 23 підприємства залізничного транспорту. Вантажні перевезення здійснювали 28 залізничних вантажних станцій.

Станом на 01.01.2025 експлуатаційна довжина залізничних колій загального користування становила 553,3 км (з них електрифіковані залізничні колії – 159,7 км).

Станом на 01.01.2025 в регіоні проходило 189 км експлуатаційних річкових судноплавних шляхів загального користування. Галузь річкового транспорту була представлена наступними підприємствами та інфраструктурою:

- пасажирський причал біля терміналу „Авто-ріка“ (м. Канів);
- ПрАТ „Черкаський річковий порт“;
- пасажирський причал (Тарасова гора, м. Канів);
- порт Адамівка (с. Рацеве);
- Черкаський річковий вокзал;
- вантажний причал „Вітове“ (ТОВ СП „НІБУЛОН“);
- вантажний причал ТОВ „Посейдон компанії“ (м. Черкаси);
- пасажирський причал в районі Митниця (м. Черкаси).

В області функціонує ПрАТ „Черкаський річковий порт“, до складу гідротехнічної споруди якого входять: вантажний причал, пасажирський причал та захисна дамба довжиною 1 728 м, які перебувають у власності ДП „Адміністрація річкових портів“. До основних видів діяльності ПрАТ „Черкаський річковий порт“ належать: видобуток та реалізація надр (пісок річковий), надання послуг з перевезення вантажів водним транспортом.

На даний момент Черкаський аеропорт має статус міжнародного (міжнародний пункт пропуску). Проте останній раз він приймав пасажирів з регулярних рейсів у 1995 році.

Цифрова інфраструктура

Станом на січень 2025 року на території Черкаської області знаходились 1 356 базових станцій операторів стільникового зв’язку, що забезпечувало 2G-4G+ зв’язком 95% населених пунктів Черкаської області.

Станом на січень 2025 року в Черкаській області доступ до фіксованого Інтернету мали 722 населені пункти, що становило 84,5% охоплення за кількістю населених пунктів.

В умовах війни в Україні, основними викликами сталого функціонування цифрової інфраструктури є аварійні відключення електропостачання та зростання кількості кібератак; також є ризик пошкодження магістральних ліній зв’язку. Для забезпечення електроживлення базових станцій мобільного зв’язку під час аварійних відключень електроенергії, мобільні оператори та провайдери фіксованого Інтернету впроваджують резервні джерела живлення (генератори, акумулятори). Враховуючи більшу стійкість, під час аварійних відключень електроенергії, фіксованого оптичного Інтернету, ніж мобільного

зв'язку, він практично стає альтернативним каналом зв'язку (у т. ч. у разі блекауту). Також оператори мобільного зв'язку впровадили на території Черкаської області нову технологію VoWiFi (Voice over Wi-Fi), яка дозволяє здійснювати дзвінки та відправляти SMS через Wi-Fi, навіть якщо мобільний сигнал відсутній.

Станом на 01.01.2025 в області 60 органів місцевого самоврядування використовували інструменти електронної демократії (електронні звернення, електронні петиції, бюджет участі (громадський бюджет), електронні консультації).

Енергетична сфера

Станом на 01.01.2025 основними енергогенеруючими підприємствами області були:

- Філія „Канівська ГЕС“ ПрАТ „Укргідроенерго“ (середньорічне виробництво електроенергії 917,9 млн кВт/год, або 52,2% від загальнорічного виробництва в області);

- ВП „Черкаська ТЕЦ“ ПрАТ „Черкаське хімволокно“ (середньорічний обсяг виробництва електроенергії 626,1 млн кВт/год, або 34,9% від загальнорічного виробництва в області, та теплової енергії 1 млн Гкал).

Фактичне виробництво електроенергії за 2024 рік у Черкаській області становило 2 243,1 млн кВт/год (з них 85,5% припадало на Канівську ГЕС та Черкаську ТЕЦ).

Протягом 2020-2024 років у Черкаській області споживання електроенергії приблизно у 1,5 – 2 рази перевищувало виробництво. Так, у 2024 році було спожито 3,09 млрд кВт/год електроенергії, в той час як вироблено – лише 2,24 млрд кВт/год. Отже, Черкаська область є енергодефіцитним регіоном.

Станом на 01.01.2025 в області діяли 1 570 об'єктів розподіленої генерації загальною потужністю 218,8 МВт, а саме:

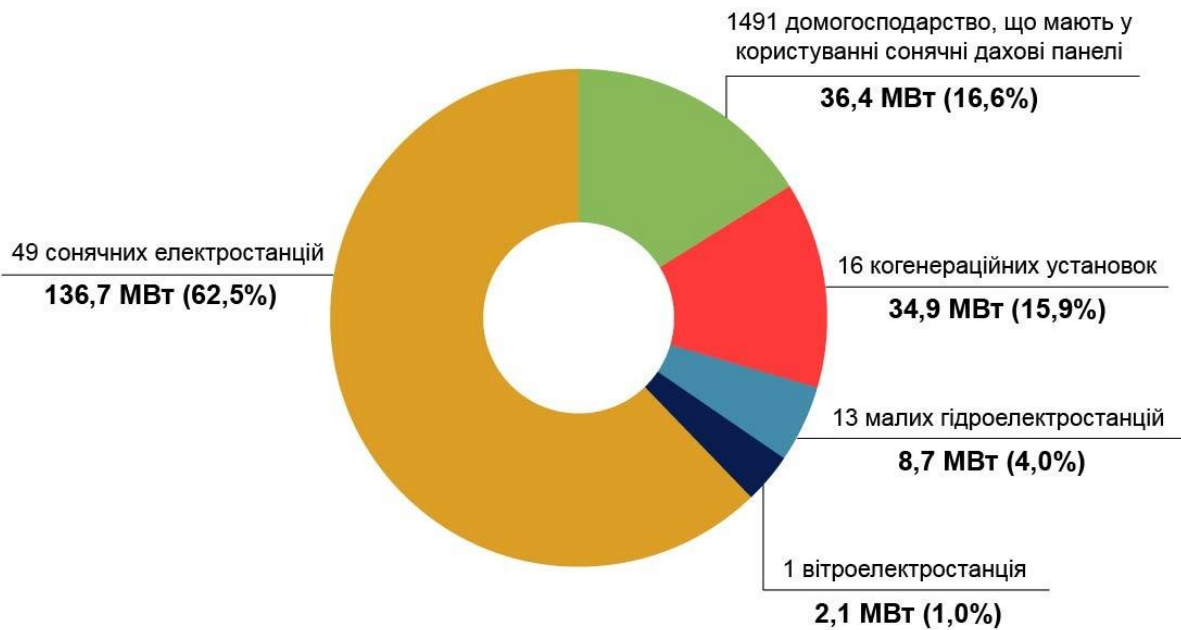
- 13 малих гідроелектростанцій, загальною потужністю 8,7 МВт (виробництво електричної енергії ГЕС залежить від погодних умов, а саме від кількості опадів та водності річок);

- 1 вітроелектростанція, потужністю 2,1 МВт;

- 49 сонячних електростанцій, загальною потужністю 136,7 МВт;

- 1 491 домогосподарство, що мають у користуванні сонячні дахові панелі загальною потужністю 36,4 МВт;

- 16 когенераційних установок, загальною потужністю 34,9 МВт.

Мал. 6 Об'єкти розподіленої генерації, що діють в області (станом на 01.01.2025)

Житлово-комунальне господарство

У Черкаській області станом на 01.01.2025 послуги з централізованого теплопостачання надавали 15 підприємств теплоенергетики. Працювали 127 котелень (82% з яких – на природному газі). Протяжність теплових мереж у двотрубному обчисленні становила 395,1 км. Втрати в магістралях теплових мереж становили 20%. Загальна зношеність теплових мереж в області становила 25%.

Станом на 01.01.2025 протяжність водопровідних мереж області, що обслуговуються комунальними підприємствами, складала 3 591,6 км, з яких в аварійному стані перебували 1 309,2 км (36,5%). Водопостачання в більшості населених пунктів здійснювалось з підземних джерел; в містах Звенигородка, Корсунь-Шевченківський – з відкритих водосховищ; в містах Черкаси, Умань – змішані системи водопостачання.

Станом на 01.01.2025 протяжність каналізаційних мереж області складала 1 175,9 км, з яких в аварійному стані перебували 408,9 км (34,8%).

Установлена пропускна спроможність очисних споруд станом на 01.01.2025 складала 391,5 тис. куб. м/добу.

Станом на 01.01.2025 загальна кількість багатоквартирних будинків області становила 4 169, зокрема: у містах – 3 424 будинки, у сільській місцевості – 745 будинків. Було зареєстровано 1 189 об'єднань співвласників багатоквартирних будинків (ОСББ).

Станом на 01.01.2025 загальна протяжність існуючих мереж вуличного освітлення в області становила 9 379,7 км.

Будівництво

У 2024 році підприємствами області виконано будівельних робіт на 2 499,6 млн грн (*індекс будівельної продукції порівняно із попереднім роком становив 113,1%*).

У 2024 році прийнято в експлуатацію 154,5 тис. кв. м загальної площі житлових будівель (*88,9% до 2023 року*), з них у міських населених пунктах – 111,4 тис. кв. м, у сільській місцевості – 43,1 тис. кв. м.

Протягом 2022-2024 років було відновлено 441 об'єкт цивільної інфраструктури. Об'єкти відновлено за рахунок коштів місцевих бюджетів, міжнародних партнерів та власні кошти громадян.

Освіта і наука

Станом на 01.01.2025 загальна кількість закладів освіти області нараховувала 874 одиниці. Із них: 7 закладів вищої, 21 фахової передвищої, 17 професійної (професійно-технічної), 432 загальноосвітніх (*у тому числі 18 закладів загальної середньої освіти з цілодобовим перебуванням дітей обласного підпорядкування*), 41 позашкільний, 354 дошкільної освіти, 1 дитячий будинок та 1 міжшкільний ресурсний центр.

В області на початок 2025 року функціонували 530 закладів, що надавали дошкільну освіту (354 самостійні заклади дошкільної освіти та 176 дошкільних підрозділів закладів загальної середньої освіти), де здобували дошкільну освіту 25 163 діти дошкільного віку. Зокрема, функціонували 4 заклади дошкільної освіти приватної форми власності.

Станом на 01.01.2025 усіма формами дошкільної освіти було охоплено 97% дітей області.

Станом на 01.01.2025 кількість закладів загальної середньої освіти (ЗЗСО) становила 432 (*із них приватних ЗЗСО – 10*).

Станом на 01.01.2025 у закладах загальної середньої освіти навчались 113,0 тис. учнів. Через відсутність учнівського контингенту у 2022-2024 роках ліквідовано 37 ЗЗСО, призупинено навчальний процес у 32 ЗЗСО (*зокрема, у 2024 році ліквідовано 7 ЗЗСО, призупинено навчальний процес у 12 ЗЗСО*).

Планом формування мережі ліцеїв Черкаської області (*затверджений рішенням Черкаської обласної ради від 21.06.2024 № 24-29/VIII*) визначено 81 ліцей академічного спрямування. Мережа ліцеїв має запрацювати у вересні 2027 року.

Зклади освіти області 100-відсотково підключені до мережі Інтернет.

Станом на 01.01.2025 підвезення учнів до місць навчання і додому забезпечували 276 шкільних автобусів (кількість учнів, охоплених підвезенням, становила 15 709, у тому числі шкільними автобусами – 14 145 учнів (*90%*)).

Мережа закладів позашкільної освіти станом на 01.01.2025 становила 41 (*було охоплено 26,9% дітей*). Також функціонували 18 закладів загальної середньої освіти з цілодобовим перебуванням дітей обласного підпорядкування.

Станом на 01.01.2025 у області інклюзивне навчання забезпечували 383 заклади освіти. Функціонували 25 інклюзивно-ресурсних центрів (ІРЦ), роботу яких забезпечували 138 фахівців. На основі угод про співфінансування, ІРЦ обслуговували дітей із 41 територіальної громади.

Станом на 01.01.2025 у закладах освіти для укриття учасників освітнього процесу було облаштовано 798 власних захисних споруд цивільного захисту (1 сховище, 36 протирадіаційних укриттів та 761 найпростіше укриття). Крім того, заклади освіти використовували 262 споруди інших установ та суб'єктів господарювання.

У 2024 році професійна (професійно-технічна) освіта області була представлена 18 державними закладами (у т. ч. 1 навчальний центр при установі виконання покарань). У 2024 році підготовка кваліфікованих робітників закладами професійної (професійно-технічної) освіти проводилась за 109 професіями у різних комбінаціях. Випуск кваліфікованих робітників становив 3 367 осіб. Відсоток працевлаштування випускників становив 96,4%.

У 2024 році кількість випускників закладів вищої освіти складала 7 972 особи, закладів фахової передвищої освіти – 2 203 особи.

У 2024/2025 навчальному році у закладах вищої освіти навчались 28 972 особи, у закладах фахової передвищої освіти – 11 243 особи.

З метою залучення більш широкого кола молодих науковців Черкащини до науково-дослідної роботи, у 2024 році вжито заходів щодо їх стимулювання до виконання наукових досліджень та розробок, а саме – збільшено розмір щорічної премії кращим 10 молодим вченим (колективам вчених) Черкащини з 10 до 25 тис. грн.

Охорона здоров'я

Медична допомога населенню області станом на 01.01.2025 надавалась 96 закладами охорони здоров'я, у тому числі 37 лікарняними, 46 амбулаторними, а також 13 іншими (санаторні, профілактичні тощо) закладами. Амбулаторні установи включали 8 самостійних поліклінік та 38 установ первинної ланки.

Станом на 31.12.2024 було зареєстровано 35 центрів первинної медико-санітарної допомоги, у складі яких 35 базових та 148 лікарських амбулаторій як відокремлених структурних підрозділів. Крім того, функціонували 3 лікарські амбулаторії загальної практики – сімейної медицини територіальних громад.

У складі всіх амбулаторій було 239 фельдшерсько-акушерських/фельдшерських пунктів.

Загальна кількість закладів охорони здоров'я, які надають амбулаторно-поліклінічну допомогу населенню області (з амбулаторіями – відокремленими структурними підрозділами), становила на кінець 2024 року 231 установу.

В області проводиться постійна робота щодо розвитку послуг стаціонарної реабілітаційної допомоги. Загалом станом на 01.01.2025 12 закладів охорони здоров'я області надавали реабілітаційні послуги ветеранам, Захисникам і Захисницям України амбулаторно та 8 – стаціонарно.

Зокрема, на базі КНП „Черкаська обласна лікарня Черкаської обласної ради“ функціонує реабілітаційне відділення на 51 ліжко, у складі якого у 2024 році розпочав роботу реабілітаційний центр RECOVERY для надання медичної допомоги учасникам бойових дій в Україні потужністю 30 ліжок (в рамках меморандуму між Черкаською обласною радою, благодійною організацією „Фонд В. Пінчука“, „Соціальна ініціатива“ та адміністрацією лікарні). Увесь простір реабілітаційного центру облаштовано за світовими стандартами технологічності та інклюзивності.

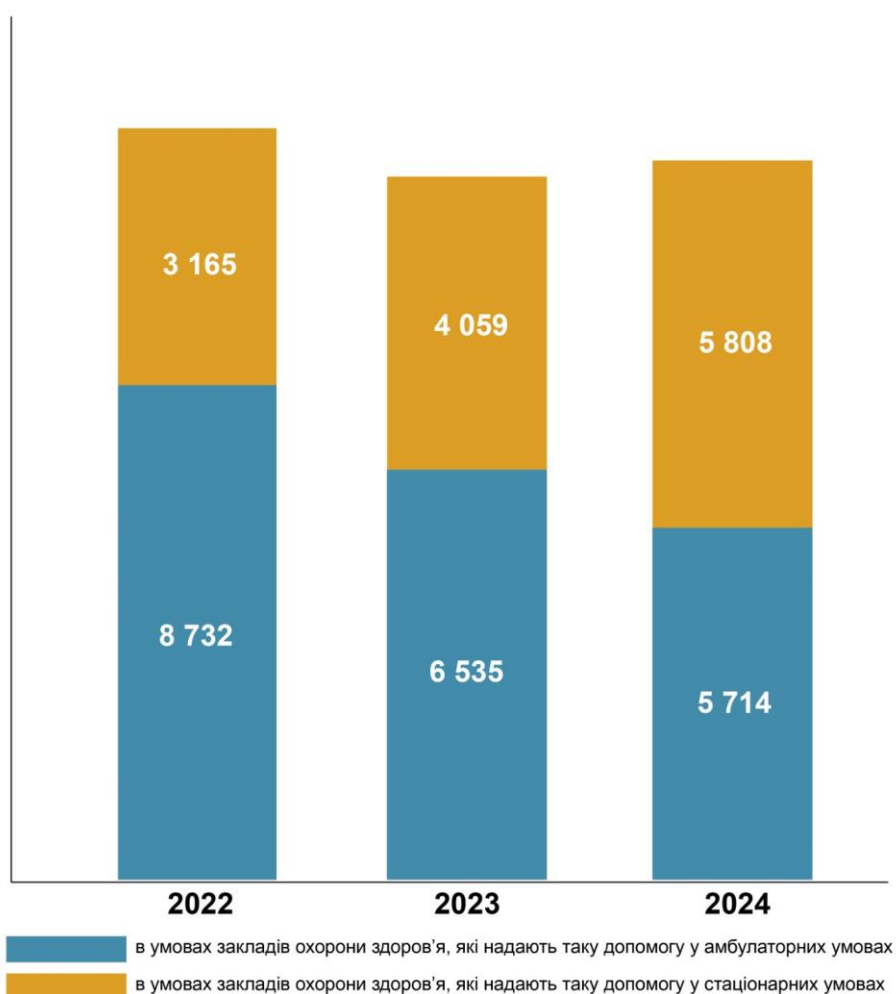

Також в області функціонує КНП „Черкаський обласний клінічний госпіталь ветеранів війни Черкаської обласної ради“, який надає планову та медико-психологічну реабілітаційну допомогу, зокрема ветеранам війни та особам, що брали участь у бойових діях в Україні починаючи з 2014 року. В установі створені необхідні умови для надання лікувально-реабілітаційної допомоги військовослужбовцям та ветеранам війни, в тому числі і психологічної реабілітації. Кількість ліжкомісць у даній установі – 250.

В цілому, за оперативною інформацією, надана реабілітаційна допомога протягом 2024 року:

- в умовах закладів охорони здоров'я, які надають таку допомогу у стаціонарних умовах, – 5 808 особам (у 2022 році – 3 165 особам, у 2023 році – 4 059 особам);

- в умовах закладів охорони здоров'я, які надають таку допомогу у амбулаторних умовах, – 5 714 особам (у 2022 році – 8 732 особам, у 2023 році – 6 535 особам).

Мал. 7 Кількість осіб, яким надана реабілітаційна допомога

В області функціонує комунальне некомерційне підприємство „Обласний центр екстреної медичної допомоги та медицини катастроф Черкаської обласної ради“, до складу якого станом на 01.01.2025 входили 5 станцій екстреної швидкої медичної допомоги (ЕШМД) – філій Центру: Черкаська, Смілянська, Уманська, Лівобережна та Звенигородська.

Станом на 01.01.2025 медичну допомогу надавали 102 бригади ЕШМД. Навантаженість бригад становила 5 виїздів за добу.

У 2023 році затверджена спроможна мережа закладів охорони здоров'я Черкаського госпітального округу, у складі якої визначені:

- надкластерні заклади охорони здоров'я – 7;
- кластерні заклади охорони здоров'я – 6;
- загальні заклади охорони здоров'я – 14.

Станом на 31.12.2024 в області функціонували 37 госпітальних закладів охорони здоров'я на 8 539 ліжок.

Кількість ангиографічних апаратів у області збільшилась з 1 у 2020 році до 5 у 2024 році, комп'ютерних томографів – з 3 до 15. Кількість мамографів у 2024 році становила 14.

Станом на 01.01.2025 у 2 закладах охорони здоров'я Черкаської області були встановлені магнітно-резонансні томографи – у КНП „Черкаська обласна лікарня Черкаської обласної ради“ та КНП „Клінічний центр онкології, гематології, трансплантології та паліативної допомоги Черкаської обласної ради“. Останній також є одним з лідерів в Україні за кількістю проведених трансплантацій гемопоетичних стовбурових клітин, більша частина з яких була алогенною. Загалом у 2020-2024 роках було виконано 244 трансплантації кісткового мозку. Крім того, станом на 01.01.2025 у закладі була проведена 31 пересадка нирок (13 від родинних та 18 від посмертних донорів).

У КНП „Черкаський обласний кардіологічний центр Черкаської обласної ради“ у 2021-2024 роках проведено 4 трансплантації серця: у 2021 році – 2 операції, у 2022 році – 1 операція, у 2024 році – 1 операція.

Діє мережа профілактичних скринінгових центрів „Здоров'я жінки“, які здійснюють ранню діагностику пухлин репродуктивної системи. Станом на 01.01.2025 скринінгові центри функціонували у 5 закладах охорони здоров'я.

Також в області діє служба гемодіалізу. Кількість діючих апаратів на кінець 2024 року становила 71 (у КНП „Черкаська обласна лікарня Черкаської обласної ради“ та її 4 філіях, розміщених на базі багатoproфільних лікарень: КНП „Смілянська міська лікарня“ Смілянської міської ради, КНП „Золотоніська багатoproфільна лікарня“ Золотоніської міської ради, КНП „Звенигородська багатoproфільна лікарня інтенсивного лікування“ Звенигородської міської ради, КНП „Уманська центральна районна лікарня“ Паланської сільської ради).

Станом на 01.01.2025 кількість працівників медичних установ області становила 19 706 (у 2020 році – 22 221), з них: 17,9% – лікарі; 40,5% – молодші спеціалісти з медичною освітою; 41,6% – інші працівники. Дефіцит лікарських кадрів склав 1 266 осіб. Укомплектованість усіх штатних посад лікарів фізичними особами становила 73,6%, що є недостатнім для якісного надання медичних послуг населенню.

Культура

На кінець 2024 року в галузі культури області діяли:

- 641 бібліотека;
- 674 будинки культури, клуби, центри культури і дозвілля;
- 40 початкових спеціалізованих мистецьких навчальних закладів;
- 2 мистецькі заклади фахової передвищої освіти;

- 2 театри, які мають статус „академічний“ (Черкаський академічний обласний український музично-драматичний театр імені Т. Г. Шевченка, Черкаський академічний театр ляльок);

- 189 музеїв (64 – державні, комунальні, національні, 125 – на громадських засадах);
- 2 концертні заклади (комунальний заклад „Черкаська обласна філармонія“, комунальний заклад „Об’єднання художніх колективів“);
- 9 об’єктів кінопоказу.

Станом на 01.01.2025 на державному обліку в області перебували 9 284 пам’ятки культурної спадщини, з них:

- 7 172 пам’ятки археології (25 національного значення);
- 1 103 пам’ятки історії (4 національного значення);
- 187 пам’яток архітектури та містобудування (63 національного значення);
- 162 пам’ятки монументального мистецтва (5 національного значення);
- 1 пам’ятка науки і техніки місцевого значення;
- 69 пам’яток садово-паркового мистецтва;
- 590 територій природно-заповідного фонду (23 загальнодержавного значення).

Станом на 01.01.2025 найвизначніші пам’ятки були об’єднані у 8 заповідників: це 7 історико-культурних та 1 історико-архітектурний заповідник. З них статус національного мали 3 заповідники: національний заповідник „Батьківщина Тараса Шевченка“, Шевченківський національний заповідник, національний історико-культурний заповідник „Чигирин“. Статус державного мали 5 заповідників: державний історико-культурний заповідник „Трипільська культура“, Корсунь-Шевченківський державний історико-культурний заповідник, державний історико-культурний заповідник „Трахтемирів“, Кам’янський державний історико-культурний заповідник, державний історико-архітектурний заповідник „Стара Умань“.

Станом на 01.01.2025 на території Черкаської області було зареєстровано 1 436 релігійних організацій різних конфесій, з них: 909 православних, 17 католицьких, 332 протестантських, 6 мусульманських, 3 буддистських, 26 іудейських, 143 інших.

Зкладами культури області системно реалізуються заходи, спрямовані на культурну інтеграцію, соціальну адаптацію та психологічну підтримку внутрішньо переміщених осіб.

Зокрема, у 2024 році Черкаський обласний краєзнавчий музей, Черкаський обласний художній музей, а також історико-культурні заповідники обласного підпорядкування проводили пізнавально-просвітницькі заходи за участі ВПО. Серед них – тематичні лекції, екскурсії, виставкові проекти, майстер-класи, які сприяють збереженню національної ідентичності, формуванню міжрегіонального діалогу та включенню ВПО у культурне життя громад.

У 2024 році на базі Черкаської обласної універсальної наукової бібліотеки імені Тараса Шевченка регулярно проводились соціокультурні заходи для ВПО, серед яких – мовні клуби з удосконалення знань української та англійської мов, заходи національно-патріотичного спрямування, психологічні тренінги та проекти з підтримки ментального здоров’я, зокрема: „Психологічна підтримка в умовах війни“; „Підтримуємо ментальне здоров’я“; „Турбота та взаємопідтримка“ (у співпраці з Sesame Workshop); тренінги в рамках психосоціального проекту „Артінсайт: майстерня“. З метою розширення спектру допомоги ВПО, бібліотека активно співпрацювала з громадськими організаціями та благодійними фондами.

Станом на 01.01.2025 у приміщенні Черкаської обласної бібліотеки для дітей була розміщена Луганська обласна універсальна наукова бібліотека. У Черкаській обласній філармонії для глядачів із числа ВПО було зарезервовано три ряди глядацького залу (85 місць), зокрема для мешканців Маріуполя, Херсона, Харкова.

У 2024 році Черкаський академічний театр ляльок реалізовував соціальний проєкт з безкоштовного показу вистав для внутрішньо переміщених родин у партнерстві з Центром підтримки переселенців „ЯМаріуполь“, що сприяло емоційній розрядці та інтеграції дітей до нового соціального середовища.

Соціальна сфера

Станом на 01.01.2025 в області функціонував 91 заклад, який надавав соціальні послуги, з них: 14 інтернатних установ, 7 територіальних центрів соціального обслуговування (надання соціальних послуг), 59 центрів надання соціальних послуг, 8 центрів соціальних служб, 3 заклади соціального спрямування (КЗ „Обласний центр соціально-психологічної допомоги“, КЗ „Обласний соціальний центр матері та дитини“, КЗ „Обласний соціальний гуртожиток для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування“).

У 2024 році послугами закладів скористались майже 100 тис. осіб, з яких 18 тис. – внутрішньо переміщені особи.

Станом на 01.01.2025 своє право на різні види державної соціальної допомоги реалізували 63,9 тис. сімей. Загальна сума нарахувань різних видів державної соціальної допомоги у 2024 році склала 2 257,6 млн грн.

У 2024 році допомогу на проживання близько 22 тис. внутрішньо переміщених осіб виплачено в сумі 1 036,6 млн грн (допомога виплачується щомісячно).

Станом на 01.01.2025 співвідношення кількості пенсіонерів до 100 застрахованих осіб становило 157 (*тобто 100 застрахованих осіб утримували 157 пенсіонерів*).

Станом на 01.01.2025 на пенсійному обліку в області перебували 395,2 тис. осіб, зокрема 3 163 пенсіонери з числа внутрішньо переміщених осіб. Зокрема, починаючи з 24.02.2022, на пенсійний облік було взято 1 310 внутрішньо переміщених осіб.

Станом на 01.01.2025 в області обліковувались 2 100 дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, з яких 1 963 (93,5%) виховувались в сім'ях опікунів, піклувальників, прийомних сім'ях, дитячих будинках сімейного типу. Станом на 01.01.2025 в області функціонували 124 прийомні сім'ї та 58 дитячих будинків сімейного типу.

На Черкащині активно розвивається комплексна послуга патронату над дитиною, яка опинилась у складних життєвих обставинах. Станом на 01.01.2025 в області діяли 43 родини патронатних вихователів (*2 місце у державі*).

Станом на 01.01.2025 в області функціонували 35 дитячо-юнацьких спортивних шкіл (*ДЮСШ*), в яких займалися 10,9 тис. дітей.

Станом на 01.01.2025 кількість молодіжних центрів та просторів у сфері розвитку молодіжної політики в області становила 27.

Підтримка ветеранів та членів їх сімей

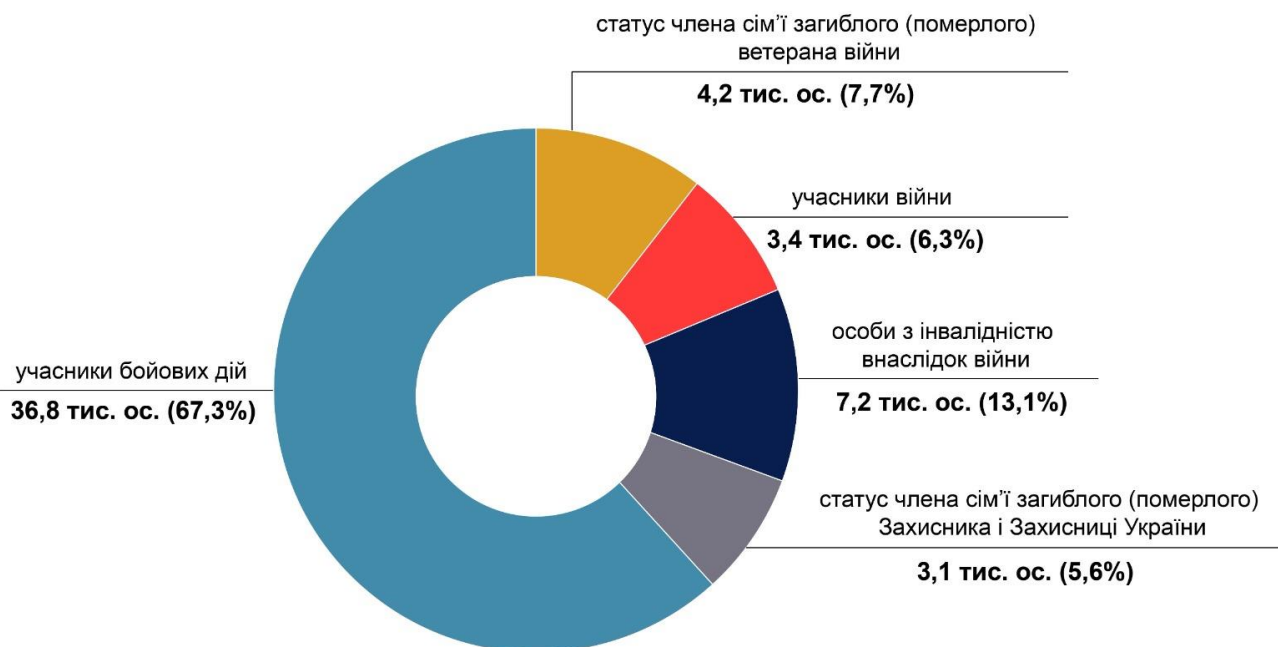
За наявною інформацією, станом на 01.01.2025 у Єдиному державному реєстрі ветеранів перебували на обліку по Черкаській області:

- учасники бойових дій – 36 797 осіб;
- учасники війни – 3 447 осіб;
- особи з інвалідністю внаслідок війни – 7 174 особи (*з них I групи – 631 особа, II групи – 4 510 осіб, III групи – 2 033 особи*);
- статус члена сім'ї загиблого (померлого) ветерана війни мали – 4 197 осіб;

- статус члена сім'ї загиблого (померлого) Захисника і Захисниці України мали – 3 054 особи.

Всього 54 669 осіб.

Мал. 8 Особи, що перебували на обліку у Єдиному державному реєстрі ветеранів (по Черкаській області) (станом на 01.01.2025)

Утворено самостійне Управління з питань ветеранської політики Черкаської обласної державної адміністрації.

В області створений веб-сайт „Платформа ветерана. Черкаський вимір“ (<https://ukrveteran.ck.gov.ua/>).

У грудні 2024 року розпочав роботу обласний ветеранський простір „Ветеран ПРО“, мета якого – допомога військовослужбовцям у адаптації та реінтеграції після повернення до цивільного життя (зокрема через участь у соціальних ініціативах, започаткування власної справи). Окрім того, станом на 01.01.2025 діяв 51 ветеранський простір у територіальних громадах області. У просторах ветерани можуть отримати послуги з інформаційно-консультаційної підтримки, психологічної, правничої допомоги, фізкультурно-спортивної реабілітації, професійної адаптації, дозвілля тощо. Станом на 08.02.2025, послуги отримали 2 312 ветеранів.

Станом на 01.01.2025 у територіальних громадах області було працевлаштовано 40 фахівців з супроводу ветеранів та демобілізованих осіб.

Станом на 01.01.2025 у 65 територіальних громадах області було запроваджено 99 „єдиних вікон“ для обслуговування ветеранів війни, з яких: 65 – у ЦНАП, 4 – у територіальних підрозділах ЦНАП, 30 – у віддалених робочих місцях адміністраторів ЦНАП.

У 2024 році 149 сімей ветеранів отримали грошову компенсацію для придбання житла.

3.5. Економіка

Валовий регіональний продукт

Основним показником, який характеризує рівень розвитку економіки регіону, є валовий регіональний продукт (ВРП) – вартість товарів та послуг, виготовлених регіоном для кінцевого споживання. ВРП формується як сума валових доданих вартостей (ВДВ) за видами економічної діяльності.

Структура ВДВ Черкаської області у 2021 році:

- сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство (25,3%);
- промисловість (21,9%);
- оптова та роздрібна торгівля, ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів (13,9%);
- операції з нерухомим майном (7,5%);
- транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність (4,1%);
- будівництво (2,6%);
- інші галузі (24,7%).

Обсяг ВРП області у 2021 році (у фактичних цінах) становив 131,2 млрд грн. Його частка у загальнодержавних обсягах валового внутрішнього продукту (ВВП) у 2021 році становила 2,4%. У розрахунку на одну особу населення обсяг ВРП становив 112,2 тис. грн (у фактичних цінах). У 2021 році обсяг ВРП збільшився порівняно до попереднього року на 4,8% (у порівняних цінах) (по Україні забезпечено приріст ВВП на 3,4%).

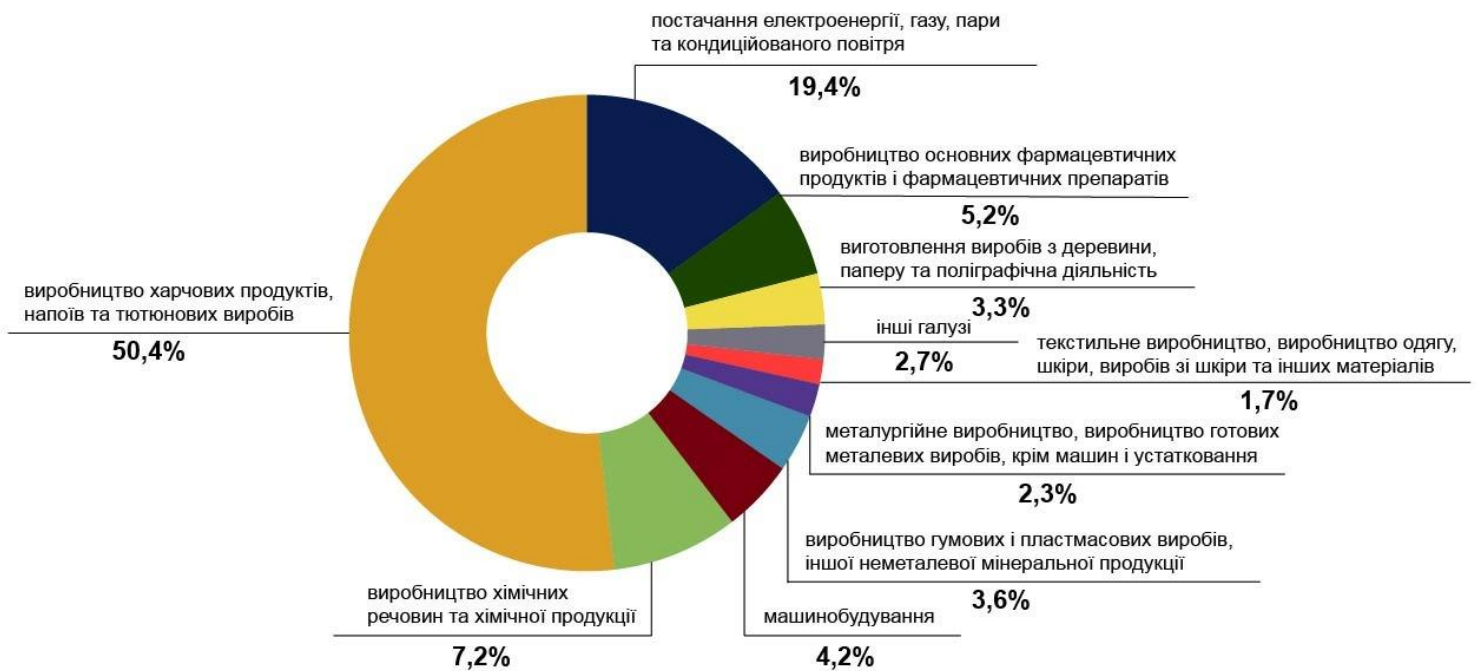
Згідно із Законом України „Про захист інтересів суб'єктів подання звітності та інших документів у період дії воєнного стану або стану війни“, фізичні особи, фізичні особи – підприємці, юридичні особи під час воєнного стану або стану війни мають право не подавати статистичну та фінансову звітність. Зважаючи на відсутність звітів у період дії воєнного стану, оприлюднення статистичної інформації щодо валового регіонального продукту за період 2022-2023 роки органами державної статистики призупинено.

Промисловість

Станом на 01.01.2025 промисловість Черкащини була представлена понад 600 основними підприємствами.

У 2024 році обсяг реалізованої промислової продукції становив 138,2 млрд грн (3,8% від загальнодержавних обсягів). Основу промисловості області становили такі галузі:

- виробництво харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів (50,4% від загального обсягу реалізованої промислової продукції);
- постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря (19,4%);
- виробництво хімічних речовин та хімічної продукції (7,2%);
- виробництво основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів (5,2%);
- машинобудування (4,2%);
- виробництво гумових і пластмасових виробів, іншої неметалевої мінеральної продукції (3,6%);
- виготовлення виробів з деревини, паперу та поліграфічна діяльність (3,3%);
- металургійне виробництво, виробництво готових металевих виробів, крім машин і устаткування (2,3%);
- текстильне виробництво, виробництво одягу, шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів (1,7%);
- інші галузі (2,7%).

Мал. 9 Реалізація промислової продукції Черкаської області за галузями (2024 рік)

Агропромисловий комплекс

Станом на 01.01.2025 в області здійснювали виробничу діяльність: 869 сільськогосподарських підприємств, 1 592 фермерських господарства, 18 сільськогосподарських кооперативів, 201 тис. особистих селянських господарств.

У 2024 році виробництво валової сільськогосподарської продукції в області склало 72,4 млрд грн. Частка продукції рослинництва складала 68,8% (5,8% від загальнодержавного обсягу), тваринництва – 31,2% (10,7% від загальнодержавного обсягу).

Частка області в загальнодержавному обсязі сільськогосподарської продукції становила 6,7% (4 місце серед регіонів України).

Ключові сільськогосподарські культури області у 2024 році:

- кукурудза – 2 276,2 тис. т;
- пшениця – 1 043,3 тис. т;
- цукровий буряк – 787,8 тис. т;
- соняшник – 636,2 тис. т;
- соя – 375,9 тис. т.

Мал. 10 Обсяг збору основних сільськогосподарських культур Черкаської області (2024 рік)

У 2024 році валовий збір зернових культур в області склав 3,6 млн т.

Станом на 01.01.2025 в області було зареєстровано 109 сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів (в т. ч. 4 – сільськогосподарські кооперативи), з них діючих 17 сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів (СОК) та 1 сільськогосподарський кооператив (СК). За напрямками діяльності поділялись на: багатофункціональні – 12 СОК та 1 СК, переробні – 1, інші – 4.

Структура посівів у 2024 році була наступна:

- зернові культури – 48,4%;
- технічні культури – 39,7%;
- картопля і овочі – 6,1%;
- кормові культури – 5,6%;
- продовольчі баштанні – 0,2%.

У галузі тваринництва, за 2024 рік у всіх категоріях господарств:

- виробництво м'яса в живій вазі склало – 468,1 тис. т;
- виробництво молока – 463,9 тис. т;
- виробництво яєць – 697,0 млн штук.

Мал. 11 Виробництво основних видів продукції тваринництва Черкаської області (2024 рік)

У 2024 році за рейтингом з виробництва м'яса Черкащина посідала 2 місце, виробництва молока та яєць – 5 місце серед областей України.

У всіх категоріях господарств області станом на 01.01.2025 утримувалось:

- великої рогатої худоби – 122,2 тис. голів (у т. ч. корів – 56,6 тис. голів);
- свиней – 203,8 тис. голів;
- птиці – 23 638,7 тис. голів.

Харчова промисловість є ключовою галуззю промисловості регіону. У 2024 році виробництво харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів становило 50,4% від загального обсягу реалізованої промислової продукції області.

За 2024 рік вироблено:

- м'яса курей, курчат, свіжого чи охолодженого (тушки) – 36,0 тис. т;
- свинини – 3,2 тис. т;
- яловичини та телятини – 0,8 тис. т;
- сиру тертого, порошкового, блакитного та іншого неплавленого – 16,1 тис. т;
- масла вершкового жирністю не більше 85% – 6,5 тис. т;
- тортів і кондитерських виробів – 3,1 тис. т;
- печива солодкого – 1,6 тис. т.

У харчовій промисловості області функціонують понад 90 суб'єктів господарювання усіх форм власності.

Інвестиційна діяльність

У 2024 році підприємствами та організаціями області за рахунок усіх джерел фінансування освоєно 10 396,6 млн грн капітальних інвестицій. Серед видів економічної діяльності найбільшу частку (40%) усіх капітальних інвестицій освоєно підприємствами промисловості; підприємствами сільського, лісового та рибного господарства вкладено 34% загальнообласного обсягу капітальних інвестицій.

Обсяг прямих інвестицій в економіку області на 31.12.2024 становив 575,8 млн дол. США. До основних країн-інвесторів належали:

- Кіпр (46,8%);
- Чехія (8,1%);

- Німеччина (7,6%);
- Люксембург (7,5%);
- Франція (7,2%);
- Швейцарія (3,2%);
- Нідерланди (2,3%);
- Іспанія (0,9%);
- Бельгія (0,6%);
- інші країни (15,8%).

Найбільш привабливими для іноземних інвесторів були: сільське, лісове та рибне господарство, у які залучено майже 60% загального обсягу інвестицій; підприємства промисловості – 30,2%; оптова та роздрібна торгівля, ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів – 7,3%.

Зовнішньоекономічна діяльність

Загальний обсяг зовнішньої торгівлі Черкаської області у 2024 році становив 1972,6 млн дол. США. Зовнішньоторговельні операції проводились з партнерами із 124 країн світу.

Обсяг експорту товарів у 2024 році становив 1280,4 млн дол. США. Основу товарної структури експорту області складали: продукти рослинного походження (37,5% до загального обсягу експорту товарів), живі тварини та продукти тваринного походження (28,6%), жири та олії тваринного або рослинного походження (15,7%), готові харчові продукти (7,3%), деревина і вироби з деревини (3,0%).

Серед країн-партнерів найбільше експортувались товари до Нідерландів (13,2% від загального обсягу експорту товарів), Іспанії (9,3%), Словаччини (6,5%), Польщі (6,4%), Італії та Китаю (по 4,9%), Німеччини (4,5%), Туреччини (4,2%). Експорт товарів до країн Європейського Союзу становив 826,4 млн дол. США (або 64,5% від загального обсягу експорту товарів).

Обсяг імпорту товарів у 2024 році становив 692,3 млн дол. США. У товарній структурі імпорту переважали: продукція хімічної та пов'язаних з нею галузей промисловості (22,2% до загального обсягу імпорту товарів), машини, обладнання та механізми, електротехнічне обладнання (19,5%), засоби наземного транспорту, літальні апарати, плавучі засоби (15,8%), полімерні матеріали, пластмаси та вироби з них (8,5%), мінеральна продукція (7,7%).

Найбільші імпортні поставки товарів надходили з: Китаю (36,6% від загального обсягу імпорту товарів), Польщі (9,3%), Німеччини (5,5%), Туреччини (4,2%), Швеції (3,2%), Сполучених Штатів Америки та Японії (по 3,0%), Франції (2,5%). Імпорт товарів із країн Європейського Союзу становив 270,9 млн дол. США (або 39,1% від загального обсягу імпорту товарів).

Отже, за підсумками 2024 року в області сальдо зовнішньої торгівлі позитивне – 588,1 млн дол. США.

Підприємницька діяльність

За даними Головного управління Державної податкової служби у Черкаській області, станом на 01.01.2025 кількість малих підприємств (юридичних осіб), зареєстрованих в області, становила 7 902; фізичних осіб – підприємців 59 377.

У 2024 році до зведеного бюджету сплачено 4 678,3 млн грн внесків від структури малого бізнесу та 2 014,5 млн грн внесків підприємців – фізичних осіб. Загалом сума

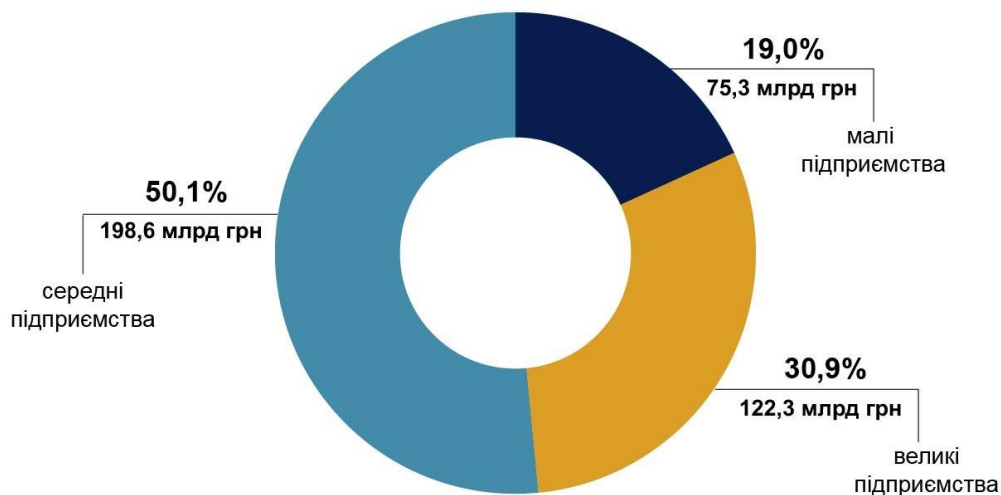
внесків від діяльності мікро- та малого бізнесу у 2024 році становила 6 692,8 млн грн. Питома вага загальних внесків – 23,2%.

У 2024 році підприємства Черкаської області розподілились наступним чином:

- 15 великих підприємств (0,2% від загальної кількості);
- 472 середніх підприємства (5,8%);
- 7 634 малих підприємства (94%), з них мікропідприємств – 6 502 (або 80,1%).

Найбільша кількість зайнятих у 2024 році була на середніх підприємствах – 71,5 тис. осіб (55,3% від загальної кількості працівників на підприємствах). На великих підприємствах були зайняті 17,6 тис. працівників (13,6%), на малих – 40,1 тис. працівників (31,1%).

У 2024 році частка продукції малих підприємств у загальному обсязі реалізованої продукції підприємств становила 19% (75,3 млрд грн), великих підприємств – 30,9% (122,3 млрд грн), середніх підприємств – 50,1% (198,6 млрд грн).

Мал. 12 Частка продукції підприємств Черкаської області (за їх розміром) у загальному обсязі реалізованої продукції підприємств (2024 рік)

Туризм

У 2020 році у Черкаській області з'явився бренд „Черкащина – місце сили“. Бренд допомагає ефективніше будувати конкурентні переваги регіону, залучати інвестиції, туристів та експортувати власні продукти. Бренд Черкаської області створювався групою фахівців з брендингу територій, двома провідними українськими дизайнерськими студіями та експертами у сфері регіонального розвитку і туризму. До процесу брендування активно долучились жителі регіону, бізнес та громадські організації.

У 2023 році завершено реєстрацію торговельної марки „Черкащина – місце сили“ та отримано відповідне свідоцтво (від 30.08.2023 № 336806).

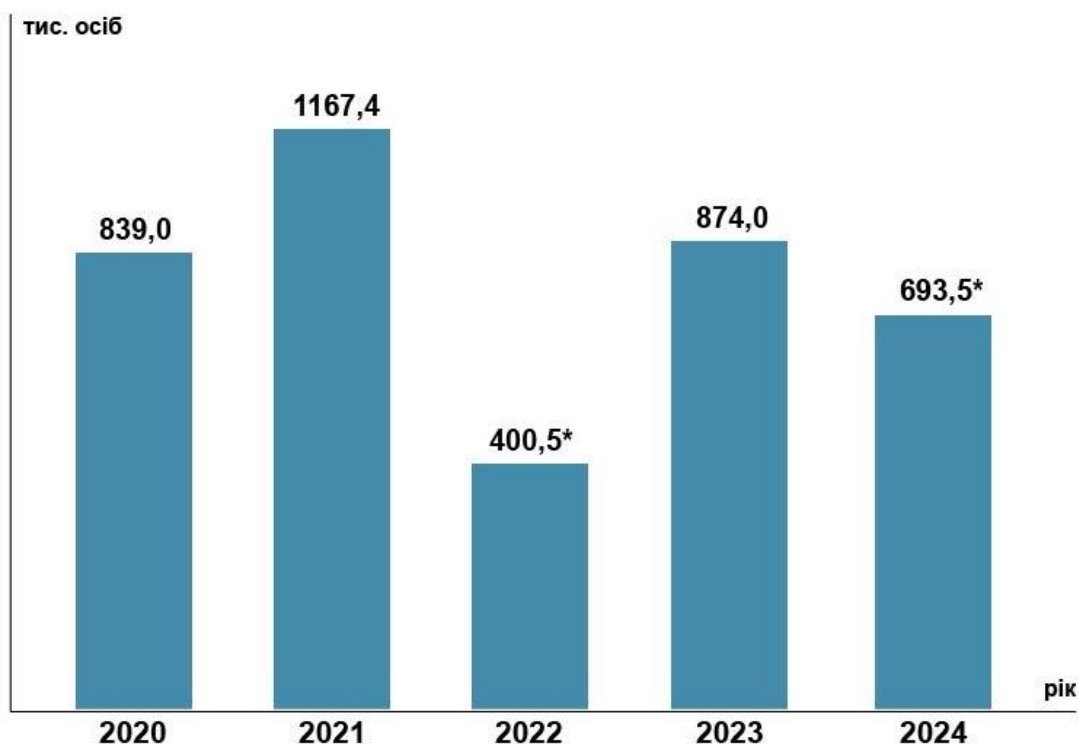
У Черкаській області станом на 01.01.2025 задекларували свою діяльність у сфері надання туристичних послуг, у т. ч. послуг розміщення, 178 суб'єктів господарської діяльності, з них: 41 юридична особа та 137 фізичних осіб – підприємців.

За результатами моніторингу інформації, взятої із відкритих джерел, станом на 01.01.2022 у регіоні функціонували 75 готелів та аналогічних закладів розміщення.

Станом на 01.01.2025 у регіоні функціонували близько 600 закладів ресторанного господарства, 36 сільських зелених садиб.

У 2024 році Черкаську область відвідали 693,5 тис. туристів (інформація без м. Черкаси). Сума надходжень туристичного збору становила 23,5 млн грн (за даними Головного управління Державної податкової служби у Черкаській області).

* Інформація без м. Черкаси. У подальшому інформація за 2022 та 2024 роки може бути уточнена з урахуванням надходження нових даних.

Мал. 13 Кількість туристів, що відвідали Черкаську область

Найвизначнішими туристичними місцями та подіями у Черкаській області є:

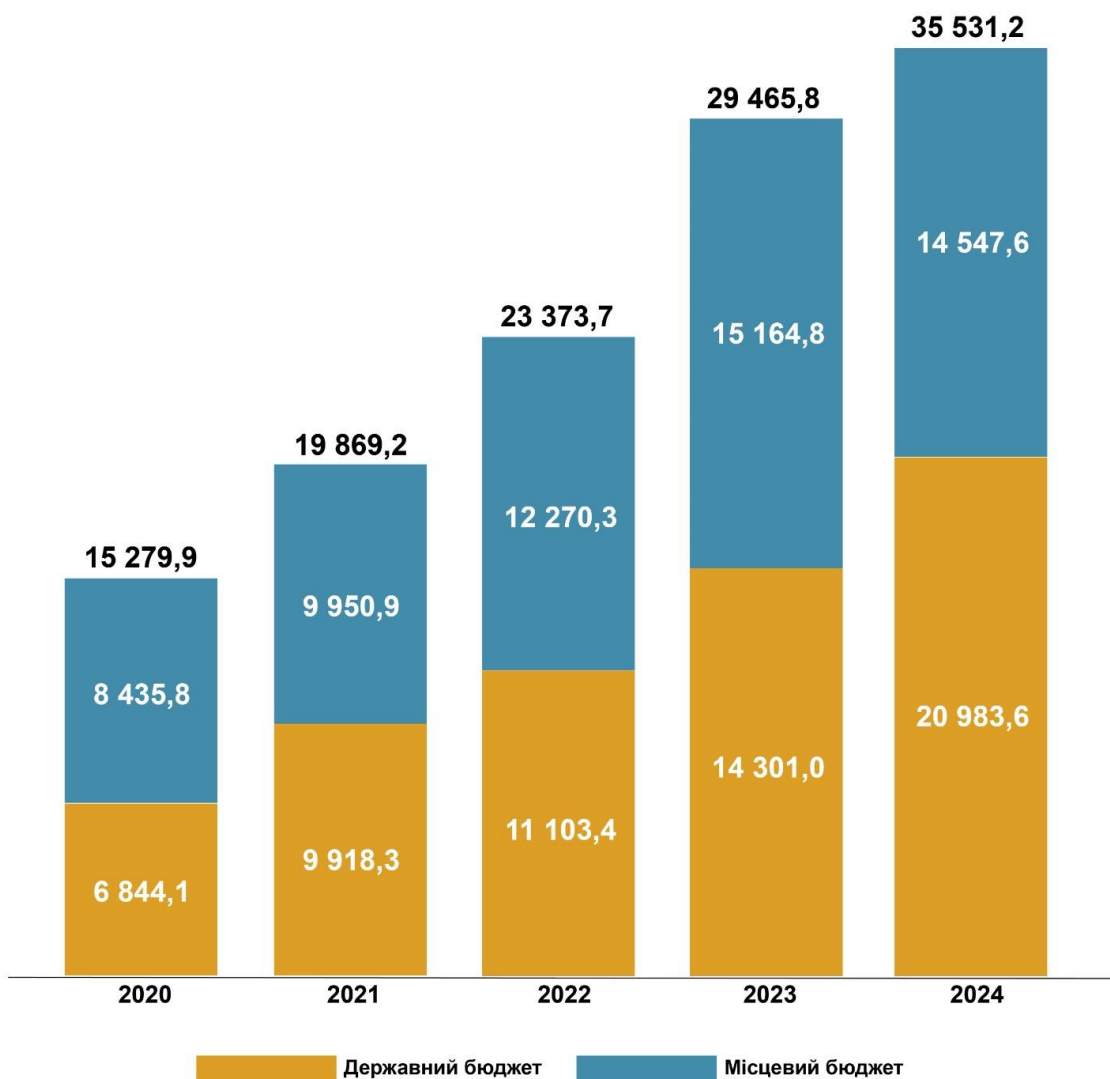
- м. Черкаси;
- Національний дендрологічний парк „Софіївка“ та його оновлена частина – Фентезі-парк „Нова Софіївка“ (м. Умань);
- Національний історико-культурний заповідник „Чигирин“ (у т.ч. резиденція Б. Хмельницького та місце маєтку родини Хмельницьких у с. Суботів Чигиринської ТГ Черкаського району, Іллінська церква, 1000-літній дуб Максима Залізняка);
- Національний заповідник „Батьківщина Тараса Шевченка“ (с. Моринці (Звенигородська ТГ, Звенигородський район), с. Шевченкове, с. Будище (Шевченківська ТГ, Звенигородський район);
- Тарасова (Чернеча) гора (місце поховання Т. Шевченка, м. Канів);
- трипільське поселення у с. Легедзине (Тальнівська ТГ, Звенигородський район);
- урочище „Холодний Яр“;
- м. Кам'янка (Меморіальний музей „Зелений Будиночок“, каньйон на р. Тясмин);
- селище Буки (каньйон на р. Гірський Тікич);
- Жашківський кінно-спортивний комплекс „Parade Allure“ (м. Жашків);

- гірськолижний спортивно-оздоровчий комплекс „Водяники“ (с. Водяники, Звенигородський район);
- архітектурно-ландшафтний етнографічний комплекс „Совин Яр“ (с. Водяники, Звенигородський район);
- Артоб'єкт „Серце України“ у географічному центрі території України (автомобільна дорога Н-16 Золотоноша – Черкаси – Сміла – Умань, поблизу с. Мар'янівка Шполянської ТГ Звенигородського району);
- фестивальний рух (зокрема „Тарасова гора“ – найбільший мотофестиваль України, „Трипільська толока“ (с. Легедзине, Тальнівська ТГ, Звенигородський район), щорічний мистецький фестиваль „Крутий Заміс“ (с. Мельники, Медведівська ТГ, Черкаський район).

3.6. Фінансово-бюджетна сфера

Протягом 2020-2024 років в області відзначалось зростання надходжень до бюджетів усіх рівнів. Так, якщо за 2020 рік мобілізовано доходів у сумі 15 279,9 млн грн, то за 2024 рік – 35 531,2 млн грн, або у 2,3 рази більше.

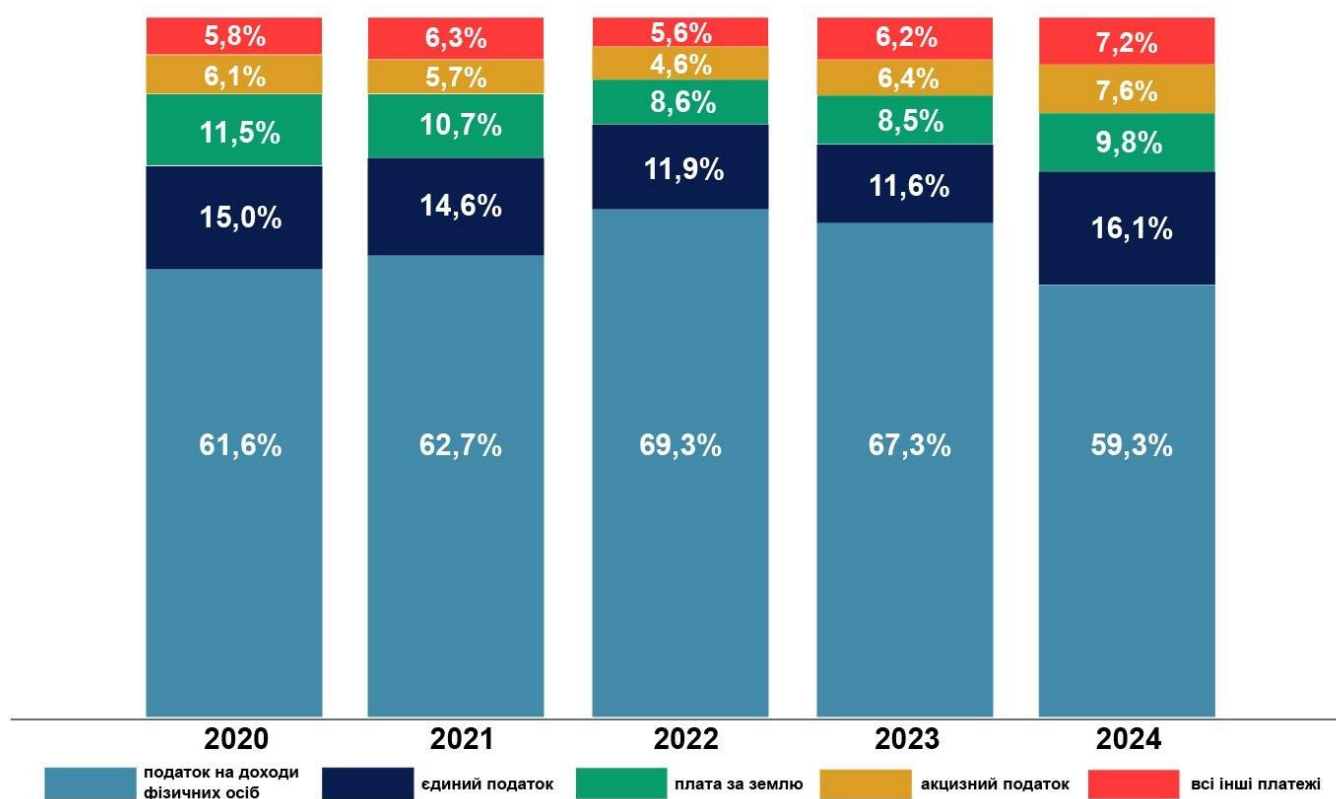
Мал. 14 Обсяг надходжень до бюджетів усіх рівнів на території області, млн грн

За 2024 рік місцеві бюджети отримали 14 547,6 млн грн власних доходів, з них до загального фонду – 13 533,0 млн грн (93%).

Порівняно з 2020 роком власні доходи місцевих бюджетів зросли на 6 111,8 млн грн (на 72,5%).

Основними джерелами власних надходжень загального фонду місцевих бюджетів був податок на доходи фізичних осіб (у 2024 році він становив 8 027,2 млн грн, або 59,3% від загального обсягу власних доходів загального фонду місцевих бюджетів), єдиний податок (2 175,2 млн грн, або 16,1%), плата за землю (1 327,8 млн грн, або 9,8%).

Мал. 15 Структура власних надходжень загального фонду місцевих бюджетів Черкаської області

У структурі доходів загального фонду місцевих бюджетів за 2024 рік частка бюджетів територіальних громад становила 86,15%; обласного бюджету – 13,82%; районних бюджетів – 0,03%.

Показник обсягу доходів місцевих бюджетів (без трансфертів) у розрахунку на одну особу населення по області зріс з 7 069,2 грн станом на 01.01.2021 до 12 533,0 грн станом на 01.01.2025 (у 1,8 рази).

Рівень дотаційності місцевих бюджетів зменшився з 6,4% у 2020 році до 1,8% у 2024 році.

3.7. Екологія

У 2024 році викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел становили 60,9 тис. т.

Основними забруднювачами атмосферного повітря в Черкаській області залишаються підприємства енергетики, хімічної промисловості та сільського господарства, на які припадає понад 90% викидів усіх забруднюючих речовин. Серед міст та районів, де розташовані підприємства цих галузей, найвищі обсяги викидів в атмосферне повітря стаціонарними джерелами спостерігались у Черкаському районі – 47,5 тис. т (78% від викидів стаціонарних джерел по області), з них у м. Черкаси – 36,8 тис. т (60,4% від викидів стаціонарних джерел по області).

У 2024 році найбільші викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря серед підприємств області мали: ВП „Черкаська ТЕЦ“ ПрАТ „Черкаське хімволокно“ (29,6 тис. т), ПрАТ „Миронівська птахофабрика“ (6,1 тис. т) та ПрАТ „Азот“ (5,5 тис. т). Всього на дані підприємства припадало 67,7% від загального обсягу викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел.

У Черкаській області до Переліку 20 об'єктів, які викидають найбільше забруднюючих речовин в атмосферне повітря, віднесено 1 підприємство, а саме – ПрАТ „Черкаське хімволокно“ (ВП „Черкаська ТЕЦ“).

Викиди діоксиду вуглецю (основного парникового газу) в атмосферне повітря області у 2024 році становили 2874,1 тис. т.

У 2024 році із природних водних об'єктів Черкащини забрано 152,5 млн куб. м води, з них: з поверхневих водних джерел – 126,4 млн куб. м, з підземних водних джерел – 26,1 млн куб. м.

Використання води у 2024 році становило 122,3 млн куб. м, з них:

- на виробничі потреби – 67,6 млн куб. м;
- на питні і санітарно-гігієнічні потреби – 24 млн куб. м;
- на зрошення – 30,7 млн куб. м;
- на інші потреби – 0,047 млн куб. м.

Обсяги скидання зворотних вод у поверхневі водні об'єкти у 2024 році становили 71,6 млн куб. м (з них забруднених зворотних вод – 3,5 млн куб. м, або 4,9%). При цьому обсяги скиду у басейн р. Дніпро становили 64 млн куб. м (89,4%), у басейн р. Південний Буг – 7,6 млн куб. м (10,6%).

Основними забруднювачами водних об'єктів у 2024 році були КП „Кам'янка-водоканал“ (м. Кам'янка), КП „Калинопільське селищне житлово-комунальне господарство“ (селище Калинопіль), КП „Водоканал“ (м. Корсунь-Шевченківський), КП „Уманьводоканал“ (м. Умань), Христинівське виробниче управління житлово-комунального господарства (м. Христинівка), Чорнобаївське КП „Виробниче управління житлово-комунального господарства“ (селище Чорнобай), КВП „Водоканал“ (м. Багачеве), КП „Чигирин“ (м. Чигирин), КП „ВодГео“ (м. Сміла).

Загальна площа земель, втрачених протягом 2024 року внаслідок переформування берегів Кременчуцького водосховища в межах Черкаської області, становила 2,98 га. В межах області потребують захисту 10 ділянок узбережжя Кременчуцького водосховища загальною протяжністю 43,6 км.

Станом на 01.01.2025 в області налічувалось 598 об'єктів природно-заповідного фонду загальною площею 83,1 тис. га (фактична площа становила 70,5 тис. га), з них:

23 – загальнодержавного та 575 – місцевого значення. Показник заповідності становив 3,4%.

Станом на 01.01.2025 природно-заповідний фонд області склали об'єкти наступних категорій: Канівський природний заповідник, національні природні парки „Білоозерський“, „Нижньосульський“ та „Холодний Яр“, дендрологічний парк „Софіївка“, Черкаський зоологічний парк, регіональний ландшафтний парк „Трахтемирів“, 250 заказників, 220 пам'яток природи, 69 парків-пам'яток садово-паркового мистецтва, 52 заповідні урочища.

Станом на 01.01.2025 на території підприємств області зберігалось 155,8 тис. т відходів.

У 2024 році в області утворилось 1 413,9 тис. т відходів, з них: 1 345,1 тис. т від економічної діяльності підприємств і організацій (промислові відходи) та 68,8 тис. т відходів від домогосподарств. З 1 345,1 тис. т промислових відходів, тільки 3,9 тис. т належали до небезпечних. Основна частина (99,7%) утворених відходів – це відходи, що не є небезпечними.

Протягом 2024 року 58,6% промислових відходів (від загального обсягу утворених промислових відходів) було відновлено, 22,3% – видалено.

Окрему групу небезпечних відходів становлять невідомі, непридатні та заборонені до використання хімічні засоби захисту рослин (відходи пестицидів). Станом на 19.12.2024 в області зберігалось 278,4 т відходів пестицидів. Станом на 01.01.2025 кількість складів для зберігання відходів пестицидів становила 11.

Станом на 01.01.2025 відходи пестицидів зберігались на території Звенигородської, Єрківської, Тальнівської (Звенигородський район), Шрамківської (Золотоніський район), Баштєчківської, Монастирищенської (Уманський район), Леськівської, Руськополянської (Черкаський район) територіальних громад.

За даними органів місцевого самоврядування області, станом на 01.01.2025 роздільне збирання побутових відходів було частково впроваджене у 38 територіальних громадах регіону (103 населені пункти).

З початку повномасштабних військових дій в Україні, на кінець 2024 року в області утворилось 3 202,8 т відходів від руйнувань, з яких станом на 01.01.2025:

- 1 257,3 т знаходились у місцях тимчасового зберігання в Уманському та Черкаському районах (до їх подальшого відновлення чи видалення);
- 139,9 т відновлено;
- 1 805,6 т видалено.

Збитки, завдані довкіллю Черкаської області внаслідок бойових дій в Україні, обраховані Державною екологічною інспекцією Центрального округу, станом на 01.01.2025 становили 145 948,5 млн грн, з них:

- 1) Шкода, завдана атмосферному повітрю – на суму 200,9 млн грн, зокрема:
 - забруднення атмосферного повітря внаслідок горіння нафти, нафтопродуктів та газу – на суму 198 млн грн;
 - забруднення атмосферного повітря внаслідок лісових пожеж – на суму 0,1 млн грн;
 - забруднення атмосферного повітря внаслідок загорання інших об'єктів – на суму 2,8 млн грн.
- 2) Шкода, завдана земельним ресурсам – на суму 145 747,6 млн грн, зокрема:
 - 1 розрахунок на суму 0,1 млн грн за забруднення ґрунтів внаслідок ракетно-бомбових уражень;

4. ГОЛОВНІ ЧИННИКИ ТА СЦЕНАРІЇ РОЗВИТКУ ОБЛАСТІ

4.1. SWOT-аналіз Черкаської області

SWOT-аналіз Черкаської області проведено з урахуванням військових дій на території України, стану, тенденцій та актуальних проблемних питань розвитку регіону.

Сильні сторони	Слабкі сторони
1. Потужний сектор виробництва і переробки с/г продукції та виробництва харчових продуктів, напоїв2. В західній частині Черкащини перетинаються автошляхи міжнародного значення (траси Е-95 та Е-50)3. Область перетинається основною водною транспортною артерією України – річкою Дніпро в її судноплавній частині – з потенційною можливістю розміщення та модернізації відповідної інфраструктури4. Сприятливі природно-кліматичні умови для впровадження об'єктів розподіленої генерації електроенергії за рахунок альтернативних джерел енергії (сонця та вітру)5. Наявність промислових зон для інвестування6. Наявність ІТ-сектору в економіці області7. Значна кількість ВПО (137 142 особи), які є потенційним трудовим ресурсом8. Можливість реабілітації військових та цивільних осіб, наявність закладів для реабілітації9. Розвинена мережа точок доступу до адміністративних послуг та робота над доступністю послуг10. Наявність медичних закладів, що застосовують сучасне медичне обладнання та інноваційні методи лікування (кардіологічний центр, обласна лікарня, центр онкології, гематології, трансплантології та паліативної допомоги)11. Високий туристичний потенціал12. Наявність значної кількості об'єктів історико-культурної спадщини та рекреаційних територій13. Сприятливі природно-кліматичні умови для вирощування сільськогосподарських культур14. Наявність запасів корисних копалин (сировина для виробництва будівельних матеріалів, прісні та мінеральні підземні	1. Нестабільна безпекова ситуація у зв'язку із військовими діями2. Недостатня кількість захисних споруд для укриття населення3. Недосконала система оповіщення4. Незабезпеченість засобами індивідуального захисту непрацюючого населення, яке проживає в зонах можливого радіаційного забруднення та прогнозованих зонах хімічного забруднення5. Незадовільний стан мережі автомобільних доріг загального користування (дорожнє покриття)6. Депопуляція, яка спровокована від'ємним природним приростом, значною міграцією внаслідок військових дій7. Трудова міграція кваліфікованих кадрів (зокрема студентів), в т.ч. за кордон8. Дефіцит електроенергії в регіоні9. Низька експортна активність суб'єктів господарювання в регіоні10. Недостатня інноваційна активність господарського комплексу11. Недостатній рівень цифрових навичок населення12. Відсутність місцевих планів і бачення цифрової трансформації громад13. Недостатній рівень співпраці науки та господарського комплексу; слабо розвинена база для здійснення наукової та дослідницької діяльності14. Невідповідність попиту та пропозиції на ринку праці15. Слабка інституційна спроможність органів місцевого самоврядування (штатна укомплектованість, відсутність статистичних даних на місцевому рівні)16. Невелика кількість сучасних туристичних об'єктів з повним комплексом забезпечення потреб туриста17. Зношеність об'єктів житлово-комунального господарства та

води) 15. Наявність інноваційних технологій в сфері захисту рослин 16. Область розташована в центрі України та межує зі столичним регіоном, що надає переваги в питаннях логістики та залучення інвестицій	соціальної інфраструктури 18. Незадовільний стан водних об'єктів 19. Відсутні комплексні підходи до управління відходами; перевантаження місцевих полігонів побутових відходів 20. Низький рівень оновлення містобудівної документації на регіональному та місцевому рівні; низький рівень застосування геоінформаційних технологій, а також обізнаності населення щодо їх можливостей 21. Неприятлива демографічна ситуація в сільській місцевості 22. Дефіцит високооплачуваних робочих місць в сільській місцевості
Можливості	Загрози
1. Євроінтеграційні процеси, що відкриють нові можливості для залучення інвестицій та формування нових партнерств 2. Розвиток дипломатичних відносин з новими країнами та регіонами, що сприятиме виходу на нові ринки збуту і створюватиме можливості для залучення інвестицій 3. Діяльність проектів міжнародної допомоги, які підтримуватимуть реформи в Україні 4. Розвиток альтернативної енергетики у світі 5. Зростання попиту на продукцію ВПК (воєнно-промисловий комплекс) 6. Зростаюча потреба в реабілітаційних послугах, що створить можливість для переорієнтації наявного рекреаційного потенціалу 7. Виконання Плану України в рамках програми Ukraine Facility 8. Зростання світового попиту на продовольство 9. Зростання попиту на нішеву харчову продукцію 10. Покращення умов ведення бізнесу в Україні 11. Зростання попиту на інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) в Україні та світі 12. Децентралізація влади в Україні 13. Зростання популярності туризму в Україні і світі	1. Розгортання військових дій на території України 2. Виснаження економіки при невизначено-тривалій війні з РФ 3. Знищення та значне пошкодження соціальної, енергетичної, господарської та іншої інфраструктури 4. Втрата людського капіталу та депопуляція 5. Погіршення кліматичної та екологічної ситуації в Україні, у т. ч. внаслідок бойових дій 6. Збільшення кількості осіб з числа „нових“ вразливих категорій населення, що потягне за собою збільшення витрат на соціальне забезпечення населення 7. Неготовність систем управління регіональним розвитком до процедур та кращих практик ЄС 8. Наявність ризику рецесії світової економіки 9. Коливання цін на світових енергетичних ринках 10. Зростання споживчих цін 11. Висока вартість позичкових коштів в Україні 12. Нестабільність курсу національної валюти 13. Наявність тіньового сектору економіки 14. Міграція працездатного населення (в т. ч. молоді) за межі області та за кордон

4.2. SWOT-матриця Черкаської області

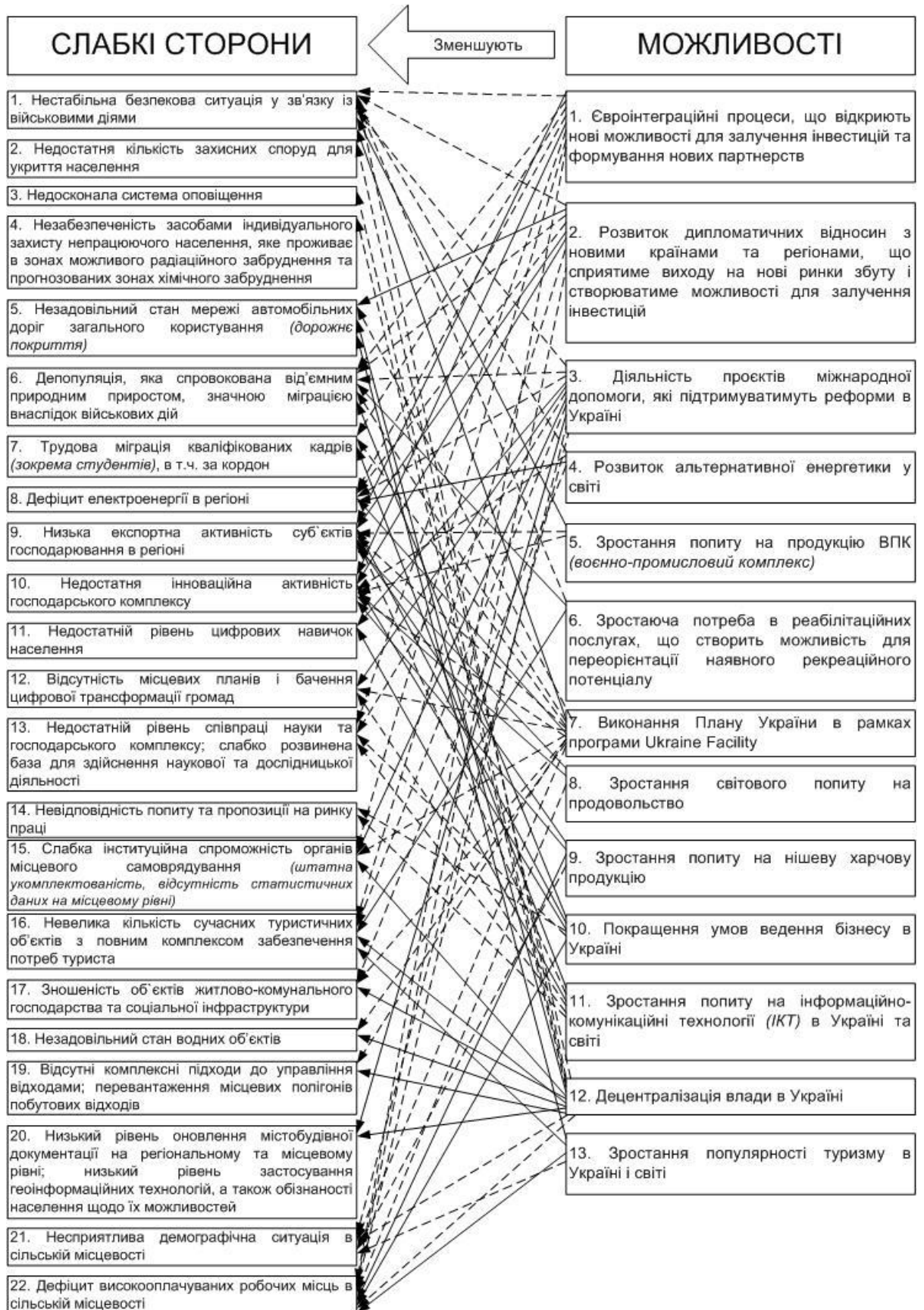
SWOT-матриця дозволяє виявити взаємозв'язки між внутрішніми (сильні та слабкі сторони) і зовнішніми (можливості та загрози) факторами, які мають стратегічне значення для Черкаської області. Суцільна лінія символізує сильний взаємозв'язок, пунктирна – слабкий. Саме ці взаємозв'язки дозволяють сформулювати порівняльні переваги, виклики і ризики, які є основою для стратегічного вибору – формулювання стратегічних, оперативних цілей та завдань розвитку області.

Порівняльні переваги

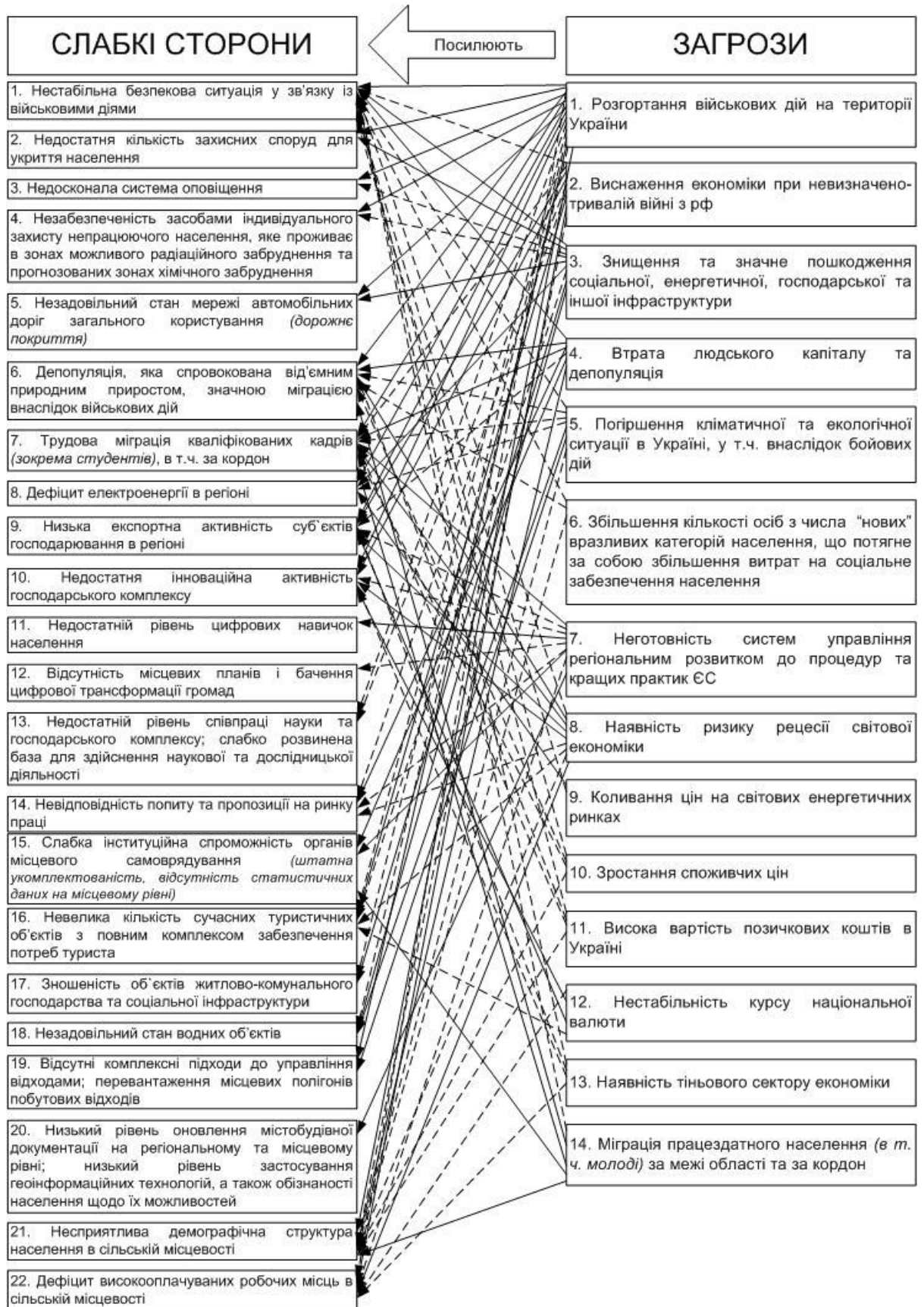

Виклики

Ризики

4.3. Сценарії розвитку Черкаської області до 2027 року

Для формування сценаріїв майбутнього соціально-економічного розвитку Черкаської області визначаються ключові зовнішні та внутрішні фактори, що найбільшою мірою впливають на негативні та позитивні зміни у середовищі на рівні регіону. Це, зокрема: інтенсивність військової агресії з боку росії, розвиток альтернативної енергетики у світі, розвиток дипломатичних стосунків з новими країнами, євроінтеграційні процеси, зростання або ж зменшення російської агресії та її наслідків (у розрізі зовнішніх по відношенню до регіону факторів) та масштаби тіньової економіки, депопуляція, пов'язана з природними чинниками та міграційними процесами, потужний сектор виробництва та переробки с/г продукції та виробництва харчових продуктів (у розрізі внутрішньорегіональних факторів).

Метою сценарного аналізу є визначення перспективної траєкторії розвитку регіону, яка може бути реалізована при найбільш ймовірних сценаріях розвитку подій, та корегування міри досягнення цільових орієнтирів. Умовами формування сценаріїв є їх альтернативність та врахування засад смартспеціалізації як інструменту підвищення конкурентоспроможності.

Основний сценарій соціально-економічного розвитку Черкаської області

Основний сценарій соціально-економічного розвитку можливий за умови збереження існуючих тенденцій як всередині країни, так і за її межами, а також якщо прогнозовані загрози не реалізуються повністю, а їх наслідки будуть компенсовані сильними сторонами регіону.

Загальнодержавний рівень

1. Продовження військових дій на території України з повільним просуванням російських збройних сил на сході країни є одним із найвагоміших факторів, що впливає на поточний стан та розвиток Черкаської області та України в цілому. Поступове зростання інтенсивності обстрілів об'єктів критичної та цивільної інфраструктури області матиме негативний вплив на економічну стабільність регіону, безпеку населення та загальну якість життя мешканців області та України в цілому.

2. Відсутність значних змін у зовнішньополітичній ситуації країни, продовження міжнародними партнерами політики запобігання ескалації конфлікту.

3. Продовження міграції частини населення за кордон негативно позначиться на темпах економічного розвитку країни та ускладнить ситуацію на ринку праці через нестачу кваліфікованих спеціалістів.

4. Продовження активної внутрішньої міграції в Україні, а саме релокація ВПО.

5. Стале збільшення кількості соціально вразливого населення країни, зокрема чисельності зростання груп ВПО та ветеранів і членів їх сімей.

6. Зростання державних витрат на закупівлю вітчизняного озброєння, що сприятиме розбудові конкурентоспроможного ринку військового обладнання і техніки.

7. Диверсифікація та розширення зовнішньоекономічних зв'язків України у напрямку поглиблення зовнішньоекономічних відносин з країнами Європейського союзу, Америки, Азії та Африки завдяки активній дипломатичній роботі щодо залучення міжнародної підтримки та зміцненню зв'язків з іншими державами.

8. Подальша адаптація українського законодавства до стандартів ЄС, впровадження

нових стандартів виробництва, що відкриває для України нові ринки збуту та сприяє конкурентоспроможності українських продуктів на європейському ринку.

9. На макрорівні заходи із детінізації недостатньо комплексні, як наслідок – відбувається повільне переведення бізнесу в легальне поле.

10. Пріоритетний розвиток малого і середнього підприємництва у сфері промислового і сільськогосподарського виробництва шляхом спрощення адміністрування податків, створення умов для покращення доступу до фінансових (кредитних) ресурсів та зменшення монополізованості ринків.

11. Помірне реформування у соціальній сфері (освіта, охорона здоров'я, соціальний захист населення та інші) в межах наявних ресурсів.

12. Повільні темпи боротьби з корупцією.

13. Подальше сприяння інтеграції існуючих промислових кластерів України з Європейською платформою співпраці кластерів (The European Cluster Collaboration Platform) з метою зміцнення вітчизняних кластерів, імплементації найкращих практик, запроваджених в ЄС, отримання доступу вітчизняних кластерів до програм підтримки ЄС.

14. Покращення транспортно-експлуатаційного стану автомобільних доріг загального користування державного значення за основними маршрутами, в першу чергу за напрямками міжнародних і національних транспортних коридорів, на підходах до великих міст, дорогах з найвищою інтенсивністю руху з метою більш широкого використання логістичного потенціалу України.

15. Децентралізаційний вектор загальнодержавної регіональної політики зберігається, відповідні фонди продовжують функціонувати для забезпечення регіонального розвитку.

16. Реформи розробляються і реалізуються із акцентом на технологічну модернізацію та системну інноваційну політику із запровадженням смартспеціалізації, однак має місце недостатня комплексність у проведенні та узгодженні податкової, бюджетної, митної, структурної економічної політик.

17. Популяризація вітчизняних продуктів на внутрішньому ринку, зокрема в рамках програми „Зроблено в Україні“.

18. Нестабільність у мережі електропостачання через зруйновану енергетичну інфраструктуру.

19. Продовжується реалізація програм підтримки поступового переходу на зелену енергетику, в тому числі за участі міжнародних партнерів.

Регіональний рівень

1. Продовження військових дій на території України з повільним просуванням російських збройних сил на Сході України.

2. Поступове збільшення інтенсивності обстрілів об'єктів критичної та цивільної інфраструктури області, що може призвести до порушення економічної стабільності регіону, зниження безпеки населення та погіршення якості життя мешканців.

3. Основні підприємства-експортери зміцнюють свої позиції на європейських ринках, що, в свою чергу, веде до поступового зростання цін на продукцію, виготовлену в регіоні.

4. Зростаюча міжнародна підтримка сприяє реалізації міжнародних проєктів у регіоні.
5. Збільшення державних витрат на закупівлю вітчизняного озброєння стимулює розвиток промислових підприємств Черкащини та сфери ВПК, збільшуючи їх внесок у створення регіонального продукту та забезпечення нових робочих місць.
6. Популяризація вітчизняних товарів через програму „Зроблено в Україні“ сприятиме зростанню відсотка переробних підприємств у регіоні та пришвидшенню їх розвитку.
7. Підвищення інвестиційної привабливості регіону шляхом розвитку його міжнародного іміджу.
8. Зростання туристичної привабливості регіону завдяки розвитку існуючих та створенню нових об'єктів туристичної інфраструктури.
9. Підвищення рівня інформованості територіальних громад щодо можливостей залучення фінансування та підвищення професіоналізму управлінців у системі місцевого самоврядування.
10. Помірне зростання зацікавленості іноземних інвесторів у Черкаській області.
11. Міграційні тенденції залишаються на поточному рівні, і частина населення, втраченого через трудову міграцію, компенсується за рахунок ВПО, які прибувають до регіону.
12. Нестабільність у мережі електропостачання через зруйновану енергетичну інфраструктуру.
13. У Черкаській області продовжують розвивати зелену енергетику як частину енергетичної незалежності. Встановлення нових сонячних та вітрових станцій відбувається поступово, зокрема завдяки міжнародним грантам та державній підтримці.

Продовження повномасштабної війни, розпочатої 24 лютого 2022 року, залишатиметься ключовим фактором, що визначає реалізацію основного сценарію розвитку. Тривала війна матиме серйозні наслідки для Черкаської області та України в цілому, зокрема в аспектах енергетичної безпеки, економічної стабільності та людського капіталу. Часті ракетні обстріли об'єктів критичної інфраструктури можуть суттєво ускладнити роботу малого та середнього бізнесу через нестабільне енергопостачання. У таких умовах погіршення якості життя населення може посилити міграційні процеси за кордон у пошуках кращих умов життя.

Є ризик того, що така міграція може стати довгостроковою або постійною, що негативно позначиться на соціально-економічному становищі Черкащини. У поєднанні з природними демографічними тенденціями та трудовою міграцією, це може призвести до поступового скорочення населення області. Частково міграційні втрати можуть бути компенсовані за рахунок внутрішньо переміщених осіб, серед яких є кваліфіковані спеціалісти. Однак навіть за оптимістичним сценарієм дефіцит робочої сили зберігатиметься через диспропорцію працездатного населення серед ВПО порівняно з тими, хто виїхав за межі області.

Нестача працівників сприятиме зростанню заробітної плати, але одночасно уповільнить економічне зростання, знижуючи конкурентоспроможність секторів, що потребують висококваліфікованих кадрів. Обмежена пропозиція робочої сили за одночасного зростання її вартості може стати серйозною перепорою для залучення інвестицій та розвитку економічного потенціалу області.

У рамках основного сценарію очікується стале зростання соціально вразливих категорій населення, зокрема внутрішньо переміщених осіб, ветеранів, членів їх сімей, членів сімей загиблих (померлих) ветеранів війни. Тому особливу увагу слід приділити розвитку здатності регіону швидко реагувати на кризові ситуації та надавати необхідну реабілітаційну допомогу. Черкащина має медичні установи, оснащені сучасним обладнанням та інноваційними методами лікування, що дозволяє надавати високоякісну медичну допомогу постраждалим.

Макроекономічна політика, покращення інвестиційного клімату та активне залучення міжнародної допомоги сприятимуть як прямим, так і портфельним інвестиціям. Включення інноваційного розвитку до стратегічних пріоритетів Черкаської області дозволить прискорити створення та розвиток індустріальних і технологічних парків. Продовжуватимуться зусилля зі створення інноваційних центрів, таких як бізнес-інкубатори та стартап-центри. Залучення інвестицій також забезпечить розвиток транспортної (в тому числі водної) та енергетичної інфраструктури.

Проте геополітична ситуація та внутрішні кризові фактори в Україні можуть відволікати ресурси від зосередження на ключових точках росту. Важливу роль у забезпеченні зайнятості та доходів населення відіграватимуть невиробничі сектори. Серед промислових галузей особливо виділяється харчова промисловість, яка зосередиться на підвищенні рівня переробки продукції. Інноваційно активні підприємства будуть переважно в секторі високотехнологічного машинобудування (зокрема військового) та енергетики. Також планується розширення потужностей із переробки м'ясо-молочної продукції, овочів і фруктів, із впровадженням середньотехнологічних інновацій.

Черкаси залишатимуться найбільшим промисловим центром області з розвитком харчової, машинобудівної, легкої та хімічної промисловості. Умань спеціалізуватиметься на машинобудуванні та сільському господарстві, з акцентом на харчову переробку. Завдяки концентрації населення в обох містах розвиватимуться торгівля та сфера послуг, зокрема громадське харчування, освіта, охорона здоров'я та туризм.

Хоча інвестиції в цю галузь зменшилися через військові ризики, місцева влада і приватні компанії підтримують проекти з переходу на відновлювані джерела. Зелена енергетика стає важливим напрямком, сприяючи зниженню залежності від зовнішніх джерел та відновленню економіки.

Особлива увага в основному сценарії буде приділена переробній промисловості. Очікується активізація виробництва продукції підприємств переробної промисловості, концентрація яких на Черкащині є значною.

Також варто зазначити, що ВПК Черкаської області продовжує функціонувати в межах існуючих потужностей, орієнтуючись переважно на державні замовлення та забезпечення потреб оборонної промисловості. Розвиток ВПК відбувається поступово, зберігається стабільний рівень виробництва, однак через обмеження в інвестиціях та технологічному розвитку темпи зростання залишаються помірними. Військове виробництво продовжує бути важливим сектором, проте не здатне стати основним джерелом економічного зростання для регіону.

Песимістичний сценарій соціально-економічного розвитку Черкаської області

Песимістичний сценарій соціально-економічного розвитку Черкаської області може реалізуватися у разі посилення інтенсивності військових дій в Україні через повномасштабне вторгнення, яке розпочалося росією 24 лютого 2022 року, та нездатність компенсувати наявні ризики сильними сторонами.

Загальнодержавний рівень

1. Продовження військових дій на території України з активним просуванням російських збройних сил на сході країни.

2. Значне підвищення інтенсивності обстрілів об'єктів критичної та цивільної інфраструктури області матиме катастрофічні наслідки для економічної стабільності регіону, безпеки населення та загальної якості життя, а також призведе до знищення значної частки інфраструктури.

3. Депопуляція через міграцію значної частини населення за кордон, його фізичне знищення та природні причини.

4. Стрімке збільшення кількості соціально вразливого населення країни, зокрема чисельності зростання груп ВПО та ветеранів і членів їх сімей.

5. Суттєве виснаження економіки внаслідок ведення війни.

Регіональний рівень

1. Значна інтенсивність обстрілів об'єктів критичної та цивільної інфраструктури області, що призводить до її значного руйнування.

2. Темпи зростання експорту продукції, виробленої в області, сповільнюються; експорт переважно забезпечується продукцією агропромислового комплексу.

3. Зниження інвестиційної привабливості регіону через зростаючу небезпеку та ризикованість інвестицій.

4. Депопуляція через міграцію значної частини населення за кордон, його фізичне знищення та природні причини.

5. Зникнення значної частини малого та середнього бізнесу внаслідок ускладнення ведення підприємницької діяльності в умовах інтенсивної війни, що призведе до зростання рівня безробіття в регіоні.

6. Через інтенсивні бойові дії та обстріли критичної інфраструктури розвиток зеленої енергетики зупиняється.

7. Відбувається подальше погіршення ситуації з водопостачанням населених пунктів, відмічається пересихання та/або замулення окремих водних джерел.

Виснаження економіки призведе до значного погіршення рівня життя населення, що у середньостроковій перспективі спричинить розбалансування соціально-економічної системи регіону.

Через інтенсивні бойові дії на території України та масштабні ракетні обстріли критичної та цивільної інфраструктури, надходження інвестицій у регіон значно зменшиться. Інвестиції будуть вважатися надто ризикованими в очах потенційних донорів. Це стримуватиме розвиток, модернізацію економіки регіону та реалізацію стратегічних проєктів.

Також відбудеться суттєва депопуляція, спричинена міграцією населення через низький рівень життя, фізичне знищення та природні фактори. Депопуляція буде особливо помітною на сільських територіях, де відсутня якісна інфраструктура і можливості для зайнятості.

У песимістичному сценарії очікується зниження обсягів сільськогосподарського виробництва через зниження врожайності, викликане пошкодженням та отруєнням ґрунтів. Це призведе до значного скорочення експортного потенціалу регіону.

Переробна промисловість Черкаської області стикається з серйозними труднощами через економічну кризу, скорочення сировинного матеріалу та зниження доступу до ринків збуту. Багато підприємств зазнають труднощів у модернізації своєї продукції через високі витрати та відсутність інновацій. Це спричиняє зростання безробіття в регіоні та зниження рівня життя населення.

Залученість населення до соціально-економічного життя Черкаської області у песимістичному сценарії значно зменшиться через накопичену втому та байдужість. Це ускладнить формування сприятливих умов для розвитку та диверсифікації регіональної економіки, а також створення приватних ініціатив.

Інноваційно активні промислові підприємства зосереджуватимуться в основному у Черкасах, Черкаському районі, а також у містах Канів, Сміла та Умань.

Існуючі об'єкти зеленої енергетики, зокрема сонячні й вітрові станції, пошкоджуються внаслідок ракетних обстрілів, що призводить до енергетичного дефіциту в регіоні. Відсутність прогресу в розвитку зеленої енергетики поглиблює енергетичну кризу, обмежуючи можливості для відновлення інфраструктури та економіки загалом.

У разі песимістичного сценарію, потенціал Черкаської області для структурних змін залишатиметься нереалізованим, а бізнес продовжуватиме орієнтуватися на короткострокові прибутки та високу рентабельність у сервісно-торговельних галузях. Розпочаті процеси забезпечуватимуть лише нестабільне зростання протягом прогнозного періоду.

У випадку ознак песимістичного сценарію органи влади повинні зосередити зусилля на кризовому менеджменті та запуску драйверів регіональної економіки, зокрема на відновленні та підтримці ключових економічних секторів. Тіньова економіка, ймовірно, збережеться на високому рівні.

Оптимістичний сценарій соціально-економічного розвитку Черкаської області

Оптимістичний сценарій соціально-економічного розвитку Черкаської області можливий за умови поступового зменшення інтенсивності бойових дій на території України та їх завершення у строки, визначені українським урядом. У рамках цього сценарію Черкаська область зможе повною мірою використати свої сильні сторони в поєднанні з реалізацією наявних можливостей.

Загальнодержавний рівень

1. Інтенсивність бойових дій на території України поступово знижується і зрештою припиняється. Україна відновлює контроль над окупованими територіями Донецької, Луганської, Херсонської, Запорізької областей, а також АР Крим.

2. Починається масштабний процес відбудови зруйнованих та виснажених війною територій завдяки міжнародній фінансовій допомозі та репараціям.

3. Українська економіка поступово відновлюється, набуваючи ознак стійкого розвитку.

4. Частина населення, яка виїхала за кордон через бойові дії, починає повертатися в

країну.

5. Успішно реалізується політика детінізації економіки та боротьби з корупцією.

6. Системні економічні реформи сприяють структурним трансформаціям.

7. Законодавство України повністю адаптоване до європейських стандартів, і розпочинається активний процес вступу до ЄС.

8. В Україні збільшується кількість іноземних туристів, що сприяє розвитку туристичної галузі.

9. Відбувається консолідація влади та суспільства для післявоєнного відновлення країни.

10. Зростає інвестиційна привабливість країни для іноземних фондів.

Регіональний рівень

1. Консолідоване регіональне суспільство та влада спільно спрямовують зусилля на післявоєнне відновлення регіону, вирішення економічних і соціальних проблем.

2. Частина населення, яке мігрувало з регіону під час повномасштабної війни, повертається до своїх громад. Також частина внутрішньо переміщених осіб залишається жити в регіоні, що сприяє демографічному зростанню та економічному поживленню.

3. Активне залучення значних інвестицій у проекти післявоєнного відновлення регіону та стабільне зростання інтересу іноземних інвесторів до Черкаської області.

4. Стрімке зростання переробної промисловості, що дозволить значно збільшити обсяги виробництва та експорту високоякісної продукції, сприяючи економічному зростанню регіону та зміцненню його промислової бази.

5. Розвиток туристичних об'єктів регіону та розбудова якісної туристичної інфраструктури для задоволення зростаючого попиту серед внутрішніх та зовнішніх туристів.

6. Вихід з „тіні“ суб'єктів малого та середнього бізнесу.

7. Збільшення експорту місцевої продукції на закордонні ринки.

8. Зелена енергетика стає одним із драйверів економічного зростання в області.

Реалізація оптимістичного сценарію значною мірою залежить від зовнішніх факторів і потребує від регіональної влади здатності швидко оптимально використати сильні сторони для ефективного досягнення поставлених цілей.

У рамках реалізації цього сценарію сильні сторони Черкаської області посилюватимуть її транспортно-комунікаційний потенціал через активний розвиток логістичної та транспортної інфраструктури, зокрема вздовж міжнародних автошляхів E95 та E50, а також через розвиток річкового транспорту, що є важливими елементами для регіону. Це стане вирішальним фактором для швидкого відновлення постраждалих територій і міжнародних торгових зв'язків. Завдяки своєму вигідному географічному розташуванню, Черкаська область має значний потенціал для перетворення на логістичний хаб у процесі післявоєнного відновлення, що сприятиме зміцненню її економічної стабільності та розвитку.

За оптимістичним сценарієм очікується демографічне зростання в регіоні завдяки поверненню населення, яке виїхало за кордон, та частині внутрішньо переміщених осіб, що залишатимуться в регіоні після завершення повномасштабної війни. Це сприятиме відновленню та розширенню трудового потенціалу регіону та стимулюватиме розвиток місцевої економіки.

В області є потенціал розвитку сфер оздоровлення та туризму. Це фізична та психологічна реабілітація ветеранів війни, розвиток туристичних маршрутів, індивідуального туристичного обслуговування та активного відпочинку. Впровадження ефективної концепції управління побутовими відходами сприятиме підвищенню туристичної привабливості регіону та сприятиме його екологічності.

Лідерами технологічного оновлення стануть хімічні, фармацевтичні та машинобудівні підприємства, здатні забезпечити високу ефективність для суспільства. Водночас, швидка модернізація відбудеться в харчовій промисловості, аграрному секторі, ІТ-сфері, а також у галузях, що займаються виробництвом і розподілом електроенергії, газу та води, текстильним виробництвом і розробкою кар'єрів, чому буде сприяти активне залучення інвестицій на реалізацію та розвиток бізнес-проектів.

Висока ефективність проєктів з переходу на зелену енергію сприятиме створенню нових робочих місць, зростанню експорту екологічно чистої енергії, зниженню впливу на довкілля та енергетичній незалежності регіону. Вдалий перехід до зеленої енергетики також сприятиме зростанню інвестиційної привабливості регіону.

5. СТРАТЕГІЧНІ, ОПЕРАТИВНІ ЦІЛІ ТА ЗАВДАННЯ РОЗВИТКУ ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСТІ ДО 2027 РОКУ

Стратегічною метою розвитку Черкаської області до 2027 року є забезпечення сталого розвитку через модернізацію економіки та відновлення інфраструктури за принципом „краще, ніж було“, посилення безпеки населення та територій, ефективне використання внутрішнього потенціалу, зміцнення соціальної згуртованості, а також розвиток співробітництва та партнерства на всіх рівнях.

Стратегічні цілі	Оперативні цілі	Завдання
Стратегічна ціль 1. Посилення економічної спроможності регіону	1.1. Стимулювання підприємницької активності в регіоні	1.1.1. Підтримка започаткування власного бізнесу, зокрема ветеранами війни, ВПО та особами з інвалідністю, на умовах гендерної рівності
		1.1.2. Регіональна підтримка діючих суб'єктів малого та середнього підприємництва
		1.1.3. Брендінг регіону, популяризація та поширення локальної продукції
		1.1.4. Розвиток туризму у регіоні
	1.2. Розвиток промислового потенціалу	1.2.1. Модернізація промислового комплексу шляхом зменшення енерговитратності виробництва
		1.2.2. Підвищення ефективності виробництва шляхом впровадження інновацій, популяризація інноваційного бізнесу
		1.2.3. Створення машинобудівного кластера, підтримка діючих та створення нових підприємств ВПК
		1.2.4. Сприяння розвитку виробництва будівельних матеріалів
	1.3. Відновлення кадрового потенціалу регіону	1.3.1. Підготовка кадрів відповідно до вимог регіонального ринку праці
		1.3.2. Підвищення рівня працевлаштування молоді після навчання
		1.3.3. Створення умов для повернення людей (зокрема молоді) в регіон

	1.4. Розвиток міжнародної економічної та інвестиційної діяльності	1.4.1. Розвиток експортного потенціалу
		1.4.2. Розвиток інфраструктури залучення інвестицій (у т. ч. індустріальних парків)
		1.4.3. Підвищення інвестиційної привабливості та популяризація інвестиційних можливостей регіону
<u>Смартспеціалізація регіону С.1.</u> Інноваційні агротехнології, виробництво та переробка сільськогосподарської продукції, висока якість продуктів харчування	С.1.1. Технології виробництва та переробки сільськогосподарської продукції	С.1.1.1. Стимулювання співробітництва та партнерства регіонального бізнесу і науки в сфері технологій виробництва та переробки сільськогосподарської продукції
		С.1.1.2. Інтеграція досліджень та інновацій в технології виробництва та переробки сільськогосподарської продукції
		С.1.1.3. Розвиток кліматично орієнтованого сільського господарства
		С.1.1.4. Створення та розвиток аграрних кластерів
	С.1.2. Технології просування сільськогосподарської продукції	С.1.2.1. Стимулювання співробітництва та партнерства науки і бізнесу регіону в сфері технологій просування сільськогосподарської продукції
		С.1.2.2. Інтеграція досліджень та інновацій в технології просування сільськогосподарської продукції
	С.1.3. Якість та безпека харчових продуктів	С.1.3.1. Стимулювання співробітництва та партнерства науки і бізнесу регіону в харчових технологіях
		С.1.3.2. Інтеграція досліджень та інновацій в харчові технології заради високої якості та безпеки продуктів харчування

<u>Смартспеціалізація регіону С.2.</u> Розвиток ІТ-галузі та інформаційно-комунікаційних технологій	С.2.1. Інновації інформаційно-комунікаційних технологій в секторі регіональної економіки	С.2.1.1. Стимулювання розробки навчальних симуляторів (імітаторів) в поєднанні з технологіями віртуальної, доповненої реальності, штучного інтелекту та автоматизації процесів для сектору регіональної економіки
		С.2.1.2. Розвиток ІТ-кластера та посилення його зв'язку із закладами вищої освіти
<u>Стратегічна ціль 2.</u> Відновлення та розвиток людського капіталу	2.1. Підтримка сім'ї та народжуваності	2.1.1. Покращення репродуктивного здоров'я
		2.1.2. Формування середовища, дружнього до сімей з дітьми
		2.1.3. Забезпечення комплексної підтримки сімей з дітьми (до досягнення повноліття)
	2.2. Ефективна система охорони здоров'я	2.2.1. Популяризація здорового способу життя
		2.2.2. Раннє виявлення та попередження хвороб, що найчастіше призводять до передчасної смертності
		2.2.3. Підвищення рівня доступності медичної допомоги та її якості
		2.2.4. Надання реабілітаційних послуг, підтримка психічного та ментального здоров'я
	2.3. Система освіти, яка відповідає сучасним викликам	2.3.1. Формування сприятливого, інклюзивного освітнього середовища
		2.3.2. Освітня реінтеграція вразливих категорій населення (зокрема ветерани війни, ВПО, особи з інвалідністю)
		2.3.3. Створення рівних можливостей для особистісного та професійного розвитку особи протягом життя, у т. ч. на умовах гендерної рівності
2.3.4. Розвиток та модернізація закладів освіти, впровадження інноваційних технологій та програм у освітній процес		

	2.4. Формування національної ідентичності: молодіжна політика, культура, спорт	2.4.1. Підготовка населення до національного спротиву, національно-патріотичне виховання та молодіжна політика
		2.4.2. Зміцнення статусу української мови, сприяння її розвитку та популяризації
		2.4.3. Створення умов для культурного розвитку та громадської активності населення
		2.4.4. Стимулювання розвитку спорту, організація національних та міжнародних змагань
		2.4.5. Збереження та розвиток культурної спадщини як складової культурної політики та національно-патріотичного виховання
Стратегічна ціль 3. Підвищення стійкості громад	3.1. Збереження, реновація та відновлення інфраструктури на засадах інклюзивності та безбар'єрності	3.1.1. Модернізація та відновлення соціальної інфраструктури
		3.1.2. Зміцнення та відновлення енергетичної інфраструктури
		3.1.3. Розвиток та відновлення транспортної інфраструктури
		3.1.4. Розширення та відновлення житлового фонду
		3.1.5. Покращення та відновлення житлово-комунальної інфраструктури
		3.1.6. Розвиток мереж фіксованого та мобільного Інтернету
	3.2. Покращення доступності та якості публічних послуг, розвиток цифрового врядування	3.2.1. Покращення доступності та якості адміністративних, соціальних та інших публічних послуг
		3.2.2. Впровадження сучасних цифрових інструментів управління та відкритості влади
	3.3. Посилення інституційної спроможності громад, розвиток партнерств та	3.3.1. Посилення кадрового потенціалу органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування з урахуванням гендерного підходу

	регіональної згуртованості	3.3.2. Стимулювання міжмуніципального, міжрегіонального та міжнародного співробітництва, залучення міжнародної допомоги
		3.3.3. Заохочення мешканців громад, зокрема ветеранів війни, ВПО та осіб з інвалідністю, до участі у вирішенні питань регіонального та місцевого розвитку
		3.3.4. Розвиток цифрових компетентностей населення регіону
	3.4. Посилення безпеки територіальних громад	3.4.1. Будівництво та облаштування укриттів
		3.4.2. Створення та розвиток центрів безпеки у територіальних громадах
		3.4.3. Розвиток систем оповіщення
		3.4.4. Розвиток систем відеоспостереження
		3.4.5. Забезпечення безпечних умов освітнього середовища
	3.5. Захист та відновлення навколишнього природного середовища	3.5.1. Впровадження комплексних систем моніторингу стану довкілля у відповідності до стандартів ЄС
		3.5.2. Запровадження сучасних механізмів управління відходами
		3.5.3. Розвиток природно-заповідного фонду, збереження біологічного та ландшафтного різноманіття
		3.5.4. Покращення стану водних об'єктів

5.1. СТРАТЕГІЧНА ЦІЛЬ 1. ПОСИЛЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ СПРОМОЖНОСТІ РЕГІОНУ

Стратегічна ціль „Посилення економічної спроможності регіону“ є стратегічною ціллю, яка спрямована на відновлення та стимулювання економічної активності в регіоні шляхом розвитку підприємництва (зокрема сприяння започаткуванню та веденню власного бізнесу ветеранами війни, ВПО та особами з інвалідністю), промоції області на національному та міжнародному рівні, розвитку туризму, розвитку промислового потенціалу області на засадах інноваційності, відновлення та посилення кадрового потенціалу регіону, відтворення необхідного обсягу людського капіталу і чисельності робочої сили для умов воєнного стану та повоєнного відновлення економіки (зокрема шляхом стимулювання мешканців області залишитись в регіоні або повернутись з-за його меж), забезпечення сприятливих умов для залучення інвестицій та розвитку експортної діяльності.

Досягнення стратегічної цілі передбачається через реалізацію 4 оперативних цілей:

Оперативна ціль 1.1.	Оперативна ціль 1.2.	Оперативна ціль 1.3.	Оперативна ціль 1.4.
Стимулювання підприємницької активності в регіоні	Розвиток промислового потенціалу	Відновлення кадрового потенціалу регіону	Розвиток міжнародної економічної та інвестиційної діяльності

Очікується, що реалізація стратегічної цілі 1 матиме такі результати:

- посилено економічну привабливість Черкаської області на всеукраїнській та міжнародній арені;
- залучено інвестиції до регіональної економіки;
- розвинений, гендерно збалансований бізнес;
- забезпечено започаткування та успішне ведення власного бізнесу ветеранами війни, ВПО та особами з інвалідністю;
- створено нові робочі місця;
- збільшено попит на товари та послуги, що виробляються/надаються регіоном;
- забезпечено розвиток туристичної індустрії регіону;
- забезпечено модернізацію виробництва на засадах інноваційності;
- забезпечено ринок праці кваліфікованими кадрами;
- забезпечено ефективну взаємодію між системою освіти та регіональним ринком праці;
- зменшено рівень вимушеної міграції, створено умови для повернення людей в регіон;
- заохочено мешканців регіону жити і працювати у Черкаській області;
- розширено експортні можливості та відкрито нові ринки збуту;
- збільшено надходження до місцевих бюджетів;
- збільшено доходи населення.

ОПЕРАТИВНА ЦІЛЬ 1.1. Стимулювання підприємницької активності в регіоні

Важливим фактором економічного зростання регіону є розвиток підприємництва як індикатор рівня господарської активності жителів регіону, з одного боку, та оцінка підприємницького клімату в області – з іншого. Бізнес формує конкурентне середовище, створює робочі місця, забезпечує зайнятість та самозайнятість населення, підтримує розвиток місцевих господарств і ринків, забезпечує податкові надходження до місцевих бюджетів.

За даними Головного управління Державної податкової служби у Черкаській області, станом на 01.01.2025 кількість малих підприємств (юридичних осіб), зареєстрованих в області, становила 7 902; фізичних осіб – підприємців 59 377.

У 2024 році до зведеного бюджету сплачено 4 678,3 млн грн внесків від структури малого бізнесу та 2 014,5 млн грн внесків підприємців – фізичних осіб. Загалом сума внесків від діяльності мікро- та малого бізнесу у 2024 році становила 6 692,8 млн грн. Питома вага загальних внесків – 23,2%.

У контексті військових дій в Україні та повоєнного відновлення економіки, а також необхідності впровадження безбар'єрного простору (зокрема розвитку економічної безбар'єрності), особливого значення набуває підтримка ветеранів війни, ВПО, осіб з інвалідністю у започаткуванні та веденні власного бізнесу.

З 11 квітня 2022 року Черкаська область займається релокацією підприємств, що відбувається в рамках урядової програми з відновлення економіки держави за рахунок переміщення підприємств з територій, що наближені або знаходяться у зоні бойових дій, в регіони, де ситуація є контрольованою.

Станом на 01.01.2025 на територію Черкаської області було релоковано 34 підприємства (з них 30 підприємств працювали), а саме за такими галузями:

- харчове виробництво – 5 підприємств;
- виробництво металевих виробів – 4 підприємства;
- швейне та текстильне виробництво – 3 підприємства;
- виробництво машин та устаткування – 2 підприємства;
- виробництво пластмас та виробів з пластмаси – 2 підприємства;
- ремонт та обслуговування автотранспортних засобів – 2 підприємства;
- сільське господарство – 2 підприємства;
- деревообробка – 1 підприємство;
- торгівля – 1 підприємство;
- лісозаготівля та вантажний транспорт – 1 підприємство;
- поліграфічна діяльність – 1 підприємство;
- виробництво відеофільмів – 1 підприємство;
- фармацевтика – 1 підприємство;
- ресторанне господарство – 1 підприємство;
- металургія – 1 підприємство;
- постачання пари, гарячої води та кондиціонованого повітря – 1 підприємство;
- виробництво листового скла – 1 підприємство;
- виробництво ювелірних виробів – 1 підприємство;
- виробництво товарів господарського призначення та народного споживання – 1 підприємство;
- виробництво з кольорової металургії – 1 підприємство;
- освітні послуги – 1 підприємство.

У 2020 році у Черкаській області з'явився бренд „Черкащина – місце сили“. Бренд допомагає ефективніше будувати конкурентні переваги регіону, залучати інвестиції, туристів та експортувати власні продукти. У 2023 році завершено реєстрацію торговельної

марки „Черкащина – місце сили“ та отримано відповідне свідоцтво (від 30.08.2023 № 336806).

Брендинг області та просування продукції місцевих товаровиробників є важливими елементами промоції регіону на всеукраїнському та міжнародному рівні, і як результат – сприятимуть розширенню торговельних зв'язків Черкаської області з іншими регіонами та країнами, зростанню попиту на місцеву продукцію та послуги, зростанню доходів населення області, збільшенню надходжень до місцевих бюджетів.

Одним з важливих блоків промоції Черкаської області та просування місцевого продукту є розвиток туризму. Регіон має значний потенціал для розвитку туристичної діяльності: природно-кліматичний та історико-культурний потенціал, мальовничі ландшафти, привабливі туристичні маршрути, архітектурні пам'ятки, мережа територій та об'єктів природно-заповідного фонду, рекреаційні можливості.

В той же час, залишається проблема невідповідності рівня розвитку туристичної індустрії наявному потенціалу. На сьогодні в області кількість сучасних туристичних об'єктів з повним комплексом забезпечення потреб туриста є невеликою. Також проблемними питаннями розвитку туристичної індустрії є транспортна доступність туристичних об'єктів, стан дорожньо-транспортної інфраструктури, безбар'єрний доступ до туристичних об'єктів і локацій.

У Черкаській області станом на 01.01.2025 задекларували свою діяльність у сфері надання туристичних послуг, у т. ч. послуг розміщення, 178 суб'єктів господарської діяльності, з них: 41 юридична особа та 137 фізичних осіб – підприємців. Щодо кількості гостей регіону, у 2024 році Черкаську область відвідали 693,5 тис. туристів, а сума надходжень туристичного збору становила 23,5 млн грн.

Для досягнення оперативної цілі передбачається підтримка діючих підприємців та тих, хто планує започаткувати власну справу (зокрема ветеранів війни, ВПО та осіб з інвалідністю), брендинг регіону та популяризація локальної продукції, розвиток туристичної індустрії.

Очікувані результати:

- збільшено кількість суб'єктів бізнесу;
- збільшено кількість ветеранів війни, ВПО та осіб з інвалідністю, які відкрили та провадять власний бізнес;
- застосовано гендерний підхід у підтримці діючих суб'єктів бізнесу та тих, хто вирішив відкрити власну справу;
- збільшено надходження до місцевих бюджетів від діяльності суб'єктів бізнесу;
- підвищено якість надання інформаційно-консультаційних послуг з питань започаткування та ведення підприємницької діяльності;
- забезпечено підсилення іміджу регіону на всеукраїнській та міжнародній арені (зокрема зростання іміджу Черкаської області як туристичного регіону);
- збільшено попит на товари та послуги, що виробляються/надаються регіоном;
- забезпечено просування бренду області „Черкащина – місце сили“;
- підвищено якість надання послуг суб'єктами господарської діяльності, які надають туристичні послуги;
- збільшено кількість туристів;
- збільшено надходження туристичного збору;
- забезпечено розбудову, облаштування, реконструкцію та реставрацію туристичних об'єктів;
- підвищено рівень розвитку інфраструктури та сфери послуг навколо туристичних об'єктів та пам'яток;
- збільшено кількість об'єктів туристичної інфраструктури, які відповідають вимогам безбар'єрності.

Завдання	Можливі сфери реалізації програм, проєктів та заходів
1.1.1. Підтримка започаткування власного бізнесу, зокрема ветеранами війни, ВПО та особами з інвалідністю, на умовах гендерної рівності	- Фінансова підтримка розвитку мікро-, малого та середнього підприємництва (зокрема ветеранів війни, ВПО та осіб з інвалідністю), з урахуванням гендерного підходу
1.1.2. Регіональна підтримка діючих суб'єктів малого та середнього підприємництва	- Ваучерна підтримка бізнесу- Компенсація відсотків за кредитами в рамках державної програми „Доступні кредити 5-7-9“- Підтримка та навчання представників малого та середнього бізнесу щодо специфіки працевлаштування представників різних груп населення та сприяння реалізації державних програм підтримки бізнесу- Підтримка релокованих підприємств
1.1.3. Брендінг регіону, популяризація та поширення локальної продукції	- Кампанії з привернення уваги до можливостей регіону (просування бренду регіону, модернізація туристичного порталу регіону)- Позиціонування регіону на національному та міжнародному рівнях (проведення тематичних форумів, участь у міжнародних виставках)- Застосування маркетингових комунікацій в просуванні конкурентних переваг регіону (створення промороликів про регіон)- Стимулювання і розвиток успішних брендінгових кампаній- залучення місцевого бізнесу до процесу формування та запуску брендів- Створення та систематизація баз даних регіональних виробників товарів та послуг- Інформаційні кампанії з просування регіональних товарів та послуг- Підтримка й розвиток виробництва нішевої агропродукції
1.1.4. Розвиток туризму у регіоні	- Кластеризація туристичної галузі області- Оновлення та наповнення туристичного сайту області- Розвиток нових туристичних маршрутів, у т. ч. підтримка зеленого туризму- Посилення міжнародної, міжрегіональної співпраці між організаціями, що працюють у сфері туризму- Розвиток екотуризму, зеленого туризму та природоорієнтованих видів рекреації

ОПЕРАТИВНА ЦІЛЬ 1.2. Розвиток промислового потенціалу

Станом на 01.01.2025 промисловість Черкаської області була представлена понад 600 основними підприємствами.

У 2024 році обсяг реалізованої промислової продукції становив 138,2 млрд грн (3,8% від загальнодержавних обсягів). Основу промисловості області становили такі галузі:

- виробництво харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів (50,4% від загального обсягу реалізованої промислової продукції);
- постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря (19,4%);
- виробництво хімічних речовин та хімічної продукції (7,2%);
- виробництво основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів (5,2%);
- машинобудування (4,2%);
- виробництво гумових і пластмасових виробів, іншої неметалевої мінеральної продукції (3,6%);
- виготовлення виробів з деревини, паперу та поліграфічна діяльність (3,3%);
- металургійне виробництво, виробництво готових металевих виробів, крім машин і устаткування (2,3%);
- текстильне виробництво, виробництво одягу, шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів (1,7%);
- інші галузі (2,7%).

З метою впровадження у виробництво нових технологій та залучення навчальних закладів області до взаємодії з підприємствами, передбачається створення машинобудівного кластера. Підприємствами – потенційними учасниками даного кластера є:

- АТ „Черкаський автобус“ (виробництво автобусів, вантажних автомобілів);
- ТОВ „АЙМАКС-АВТО“ (виробництво і встановлення навісного обладнання для комерційних автомобілів, виробництво кузовів-фургонів різного призначення, кузовний відновлювальний ремонт автобусів);
- ТОВ „СПЕЦ-КОМ-СЕРВІС“ (виробництво комерційних автомобілів, комунальної техніки, вантажопідйомного обладнання, медичного транспорту, техніки для силових структур, спеціальних кріплень, опалювального обладнання);
- ТОВ „ІНТЕРКАРГОТРАК“ (виробництво і ремонт різнопланових надбудов і установок на шасі вантажних автомобілів, суцільнометалевих фургонів);
- ТОВ „ПРОТЕКТ ІНЖИНІРИНГ“ (виробництво спеціальної техніки цивільного та військового призначення, металоконструкцій).

Дана оперативна ціль спрямована на модернізацію промислового виробництва на засадах інноваційності, створення машинобудівного кластера, підтримку діючих та створення нових підприємств ВПК, розвиток виробництва будівельних матеріалів.

Очікувані результати:

- посилено інноваційну діяльність підприємств області;
- збільшено кількість впроваджених нових технологічних процесів на підприємствах;
- збільшено кількість замовлень від суб'єктів господарювання на інноваційні дослідження та розробки;
- зміцнено кооперацію між суб'єктами господарювання та науково-дослідним сегментом;
- посилено матеріально-технічну базу у науково-дослідних установах для проведення досліджень та впровадження розробок.

Завдання	Можливі сфери реалізації програм, проєктів та заходів
1.2.1. Модернізація промислового комплексу шляхом зменшення енерговитратності виробництва	- Встановлення енергозощадного та енергогенеруючого обладнання на підприємствах
1.2.2. Підвищення ефективності виробництва шляхом впровадження інновацій, популяризація інноваційного бізнесу	- Промоція інновацій регіонального бізнесу
1.2.3. Створення машинобудівного кластера, підтримка діючих та створення нових підприємств ВПК	- Аналіз виробничого потенціалу машинобудівельних підприємств в області - Проведення заходів для виробників продукції подвійного призначення, в т. ч. підприємств ВПК
1.2.4. Сприяння розвитку виробництва будівельних матеріалів	- Аналіз потреби ринку у будівельних матеріалах та можливостей їх виробництва на Черкащині - Пошук інвесторів для будівництва заводів з виробництва будівельних матеріалів - Супровід інвесторів від початку проєктування до введення виробництв в експлуатацію - Промоція продукції виробників будівельних матеріалів

ОПЕРАТИВНА ЦІЛЬ 1.3. Відновлення кадрового потенціалу регіону

Військові дії в Україні суттєво вплинули на ринок праці, створивши нові виклики та загрози для економіки. Втрата робочих місць змусила багатьох громадян, зокрема молодь, шукати нові можливості для працевлаштування, часто в інших регіонах або за кордоном. З іншого боку, у зв'язку з мобілізацією частини населення, вимушеним виїздом за кордон відбулось значне скорочення чисельності робочої сили.

Одна з ефективних стратегій для утримання населення в регіоні – інвестування в освіту та професійне навчання. Запровадження сучасних програм навчання, які відповідають потребам ринку праці та світовим тенденціям, дасть змогу мешканцям області здобувати конкурентоспроможні навички та залишатися в регіоні, усвідомлюючи перспективи для професійного зростання.

Крім того, важливо розвивати партнерство між закладами освіти та бізнесом. Інтеграція практичних курсів, стажування і дуальна форма здобуття освіти, коли теоретичні знання поєднуються із реальним досвідом на робочому місці, допоможе жителям регіону, зокрема молоді, здобути необхідні компетенції та підготуватись до роботи в умовах сучасного ринку. Після випуску учні, які навчалися за дуальною формою, вміють працювати з технікою, розуміють усі технологічні процеси та мають досвід взаємодії з досвідченими фахівцями підприємств. Крім того, їм можуть запропонувати відкриті вакансії на цьому ж підприємстві. Такі ініціативи сприяють зменшенню безробіття серед молоді, а також бажанню молодих людей залишатись в Україні, усвідомлюючи можливості для кар'єрного зростання та самореалізації.

Окремою проблемою ринку праці є низький рівень працевлаштування осіб з інвалідністю та внутрішньо переміщених осіб. Крім того, значна потенційно активна частина суспільства залишається виключеною з ринку праці, зокрема жінки, які доглядають за дітьми молодшого віку. Також загострюється проблема виключення з ринку праці осіб старшого віку, зокрема у віці 50-55 років і старше. Певною мірою це зумовлено невідповідністю кваліфікацій і компетенцій таких осіб потребам ринку праці, але подекуди – дискримінацією за ознаками віку з боку роботодавців, які з упередженням ставляться до найму фахівців старшого віку. Ще одним важливим аспектом є працевлаштування ветеранів війни.

Зважаючи на це, одним із пріоритетних завдань економічного розвитку є врегулювання попиту та пропозиції на ринку праці. За умови побудови дієвої системи освіти, підвищення кваліфікації, перекваліфікації та професійної мобільності це допоможе людям залишатися затребуваними на ринку праці, адаптуватись до нових умов.

Наприкінці 2024 року кількість закладів освіти області, що готують фахівців за конкретними професіями та у конкретних сферах діяльності, становила 7 закладів вищої, 21 фахової передвищої, 17 професійної (професійно-технічної) освіти.

У 2024 році кількість випускників закладів вищої освіти становила 7 972 особи, закладів фахової передвищої освіти – 2 203 особи. У 2024/2025 навчальному році у закладах вищої освіти навчалися 28 972 особи, у закладах фахової передвищої освіти – 11 243 особи. Щодо закладів професійної (професійно-технічної) освіти, у 2024 році підготовка кваліфікованих робітників проводилась за 109 професіями у різних комбінаціях. Випуск кваліфікованих робітників становив 3 367 осіб. При цьому відсоток працевлаштування випускників закладів професійної (професійно-технічної) освіти становив 96,4%.

Оскільки серед осіб, які були вимушені виїхати за межі України через військові дії, значну частину становлять діти та підлітки, їх неповернення призведе до економічних та демографічних втрат, подальшого погіршення і без того несприятливої демографічної ситуації та зниження економічного потенціалу України і Черкаської області.

Ситуація ускладнюється тим, що частина українських сімей після припинення або скасування воєнного стану та, відповідно, обмежень на виїзд може возз'єднатись за межами України: жінки, які матимуть прийнятну роботу і житло, мотивуватимуть своїх чоловіків до переїзду. Водночас імовірно збільшення кількості розлучень зменшуватиме шанси на повернення жінок.

За даними Центру економічної стратегії, станом на січень 2024 року планували повернутись в Україну 52,5% опитаних; не планували – 7,3%; 15,8% – скоріше не планували повертатись; 24,5% – вагались з відповіддю. Але реальна кількість українців, що залишаться за кордоном, може становити від 1,3 млн до 3,3 млн осіб залежно від подальшого розвитку ситуації.

Досвід розвинених країн із подолання демографічної кризи, пов'язаної з довготривалим періодом низького рівня народжуваності, свідчить, що ключовим інструментом для стабілізації демографічної ситуації є забезпечення позитивного сальдо міграції. Ідеться, насамперед, про повернення в Черкаську область тих українців, які проживають за кордоном. При цьому повернення має відбуватись згідно з основними принципами Управління Верховного комісара ООН у справах біженців – безпечно та з гідністю. Завдання щодо повернення має фокусуватись не лише на громадянах України, які виїхали за кордон після 24 лютого 2022 року, але і на тих, що виїхали раніше, та представниках української діаспори – особах українського походження та їх нащадках, які мають громадянство інших держав.

Якщо повернення осіб, які були вимушені виїхати за межі України через бойові дії, та залучення закордонних українців не буде достатнім для компенсації подальшого природного скорочення населення та дефіциту робочої сили на ринку праці, міграційна політика в майбутньому може поширюватись на залучення іммігрантів. Одним із інструментів такого залучення може бути навчання студентів-іноземців, які частково адаптуються в Україні, вивчають мову, налагоджують соціальні зв'язки.

Надзвичайно важливим для майбутнього Черкаської області є також зниження рівня відтоку молоді, адже молоде покоління є ключовим ресурсом для економічного розвитку та інновацій. Одним із ключових факторів для цього є забезпечення можливостей для самореалізації молоді на теренах Черкаського регіону – надання якісної освіти із подальшим працевлаштуванням та перспективами кар'єрного зростання.

Дана оперативна ціль спрямована на підготовку кадрів відповідно до вимог регіонального ринку праці, підвищення рівня працевлаштування молоді після навчання, створення умов для повернення людей (зокрема молоді) в регіон.

Очікувані результати:

- забезпечено належну кількість та рівень підготовки фахівців, які здійснюють/будуть здійснювати діяльність у різних сферах та галузях, секторах економіки регіону;
- збільшено рівень економічної активності населення;
- збільшено рівень зайнятості, скорочено рівень безробіття;
- удосконалено механізми відновлення та розвитку кадрового потенціалу у сфері освіти на регіональному і місцевому рівні;
- здійснено модернізацію матеріально-технічної бази у закладах професійної освіти, створено навчально-практичні центри;
- забезпечено розвиток дуальної форми освіти;
- працевлаштовано осіб з числа вразливих груп населення (ВПО, ветерани війни, особи з інвалідністю);
- посилено економічну активність внутрішньо переміщених осіб, ветеранів війни, осіб з інвалідністю;
- забезпечено подолання стереотипів роботодавців щодо працевлаштування окремих категорій громадян (жінки, люди старшого віку тощо);
- розширено можливості для молоді регіону щодо здобуття необхідних компетенцій та працевлаштування;
- створено стимули для мешканців області, зокрема молоді, залишитись жити та працювати в регіоні;
- створено умови для заохочення громадян, що виїхали з Черкаської області, повернутись в регіон.

Завдання	Можливі сфери реалізації програм, проєктів та заходів
1.3.1. Підготовка кадрів відповідно до вимог регіонального ринку праці	- Поширення інформації щодо можливостей підготовки кадрів відповідно до вимог регіонального ринку праці - Сприяння співпраці та партнерству закладів професійної, фахової передвищої, вищої освіти з місцевим бізнесом - Організація діяльності з професійного орієнтування (як обов'язкова складова освітнього процесу), професійного визначення та професійного становлення здобувачів освіти

	закладів загальної середньої освіти- Створення навчально-практичних центрів у закладах професійної, фахової передвищої освіти- Популяризація робітничих професій- Облаштування та запуск лабораторій, майстерень, фаблабів, молодіжних громадських просторів тощо у закладах загальної середньої освіти- Перенавчання працівників, які втратили роботу- Впровадження дуальної форми здобуття освіти, навчання на робочих місцях, розширення практичної підготовки, а також студентського, учнівського підприємництва та підтримка стартапів- Сприяння у працевлаштуванні внутрішньо переміщених осіб, осіб з інвалідністю- Навчання, перекваліфікація ветеранів війни
1.3.2. Підвищення рівня працевлаштування молоді після навчання	- Залучення батьків до профорієнтаційного процесу з метою допомоги школярам у виборі майбутньої професії- Створення умов для підтримки стартапів молоді (у т. ч. студентів) в партнерстві з місцевими та міжнародними бізнес-спільнотами- Організація співпраці бізнесу та закладів вищої освіти з метою формування замовлення для працевлаштування молоді
1.3.3. Створення умов для повернення людей (зокрема молоді) в регіон	- Проведення інформаційних кампаній про можливості та переваги життя у Черкаській області- Створення та розвиток молодіжних хабів

ОПЕРАТИВНА ЦІЛЬ 1.4. Розвиток міжнародної економічної та інвестиційної діяльності

Інвестиційна діяльність є одним з основних факторів відновлення та розвитку економіки. Капітальні вкладення сприяють створенню нових виробництв у регіоні, розширенню і модернізації вже існуючих, а також відновленню діяльності підприємств, що призупинили роботу або функціонують не на повну потужність. Результатами є створення нових робочих місць, збільшення надходжень до місцевих бюджетів, технологічне оновлення виробничих циклів, модернізація інфраструктури області, підвищення економічної привабливості регіону.

Актуальним і проблемним питанням в області лишається високий ступінь зношеності основних фондів підприємств, для оновлення яких необхідні капітальні інвестиції. У 2024 році підприємствами та організаціями області за рахунок усіх джерел фінансування освоєно 10,4 млрд грн капітальних інвестицій.

Обсяг прямих інвестицій в економіку області на 31.12.2024 становив 575,8 млн дол. США. Найбільші обсяги іноземних інвестицій у 2024 році залучені у сільське, лісове та рибне господарство (майже 60% від загального обсягу інвестицій), промисловість (30,2%), оптову та роздрібну торгівлю, ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів (7,3%).

Важливою складовою економічної діяльності, яка значною мірою свідчить про успішність підприємств, є експортна діяльність. У 2024 році Черкащина характеризувалась

позитивним сальдо у зовнішній торгівлі товарами. Обсяг експорту товарів становив 1280,4 млн дол. США. Основу товарної структури експорту області склали: продукти рослинного походження (37,5% до загального обсягу експорту товарів), живі тварини та продукти тваринного походження (28,6%), жири та олії тваринного або рослинного походження (15,7%), готові харчові продукти (7,3%), деревина і вироби з деревини (3,0%). Експорт товарів до країн ЄС становив 826,4 млн дол. США (або 64,5% від загального обсягу експорту товарів).

Станом на 01.01.2025 у Черкаській області було створено 3 індустріальні парки: „ЗОЛОТОНОША“, „СМІЛА“, „БІОСЕНС“ (останній – у Степанківській ТГ Черкаського району).

Важливими факторами посилення економічної спроможності регіону є підвищення інвестиційної привабливості Черкаської області, координація зусиль з інвестиційної промоції області, підготовка привабливих інвестиційних пропозицій, системний підхід в підтримці визначених пріоритетних сфер розвитку області. Вагоме значення мають також розвиток інвестиційної інфраструктури, вдосконалення інформаційного, юридичного та інших аспектів супроводу інвестиційних проєктів, упорядкування містобудівної документації з метою підвищення привабливості реалізації інвестиційних проєктів.

Даною оперативною ціллю передбачені розвиток експортного потенціалу регіону, розвиток інфраструктури залучення інвестицій (у т. ч. індустріальних парків), підвищення інвестиційної привабливості та популяризація інвестиційних можливостей Черкаської області.

Очікувані результати:

- підвищено рівень інвестиційної привабливості регіону;
- збільшено кількість країн-інвесторів;
- систематизовано діяльність із залучення інвестицій в область;
- забезпечено розвиток інвестиційної інфраструктури в області (зокрема індустріальних парків);
- підготовлено привабливі інвестиційні продукти;
- збільшено обсяги експорту, підвищено експортну активність підприємств;
- розширено географію експорту товарів та послуг, забезпечено вихід підприємств області на нові ринки збуту;
- забезпечено сприятливі умови для розміщення нових підприємств в області;
- створено нові робочі місця.

Завдання	Можливі сфери реалізації програм, проєктів та заходів
1.4.1. Розвиток експортного потенціалу	- Системне оновлення е-каталогу експортоорієнтованих підприємств області - Торгово-економічні місії, презентування регіональних виробників на провідних виставкових заходах світу
1.4.2. Розвиток інфраструктури залучення інвестицій (у т. ч. індустріальних парків)	- Створення та розвиток мережі індустріальних парків на території області (з урахуванням особливостей моделі екоіндустріального парку) - Проведення консультаційних днів щодо створення та отримання статусу екоіндустріального парку - Супровід проєктів зі значними інвестиціями

	- Залучення та супровід інвесторів
1.4.3. Підвищення інвестиційної привабливості та популяризація інвестиційних можливостей регіону	- Проведення економічних форумів- Підтримка стабільної роботи та розширення функціоналу інвестиційного порталу області (англійською та українською мовами)- Підготовка презентаційних матеріалів щодо інвестиційних можливостей області- Проведення зустрічей з потенційними інвесторами- Презентація області в рамках проведення міжнародних заходів (у т. ч. за кордоном)

5.2. НАПРЯМИ СМАРТСПЕЦІАЛІЗАЦІЇ ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Черкаська область приєдналась до Європейської платформи смартспеціалізації 10 січня 2018 року.

У 2019 році, у процесі розробки Стратегії розвитку Черкаської області на період 2021-2027 роки, було визначено дві сфери смартспеціалізації регіону: агропромисловий комплекс та ІТ-сфера. Такий вибір базується як на результатах аналітичного дослідження, так і на консультаціях із зацікавленими сторонами, зокрема представниками бізнесу та наукових установ.

Агропромисловий комплекс. У 2019 році Міністерством економічного розвитку і торгівлі України, Міністерством регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України спільно із Генеральним Директором Спільного дослідницького центру Європейської Комісії (*DG JRC*) була надана підтримка регіонам України щодо визначення напрямів смартспеціалізації та процесу підприємницького відкриття (*entrepreneurial discovery process*).

Зокрема, експертами JRC були проаналізовані статистичні дані для відображення економічного та інноваційного потенціалу по кожній області України. На їх основі підготовлено звіт „Відображення економічного та інноваційного потенціалу в Україні – відредагована система статистичного вимірювання: Черкаська область”.

Згідно із результатами даного дослідження, аграрний сектор в регіоні демонструє як високий рівень спеціалізації, так і високу критичну масу, або відносний розмір галузі у регіональній економіці. Агропромисловий комплекс формує значну частину валового регіонального продукту та має стабільну позитивну динаміку розвитку.

Вищезазначений звіт підтвердив наявність в області інноваційного потенціалу у сфері аграрного виробництва, зокрема завдяки впровадженню сучасних агротехнологій, цифровізації агровиробництва, застосуванню біотехнологій, органічного землеробства та систем моніторингу якості продукції. Значна частина агропідприємств області вже впроваджують інноваційні рішення, що створює сприятливе середовище для подальшої спеціалізації.

Крім того, Черкащина має багатий науковий ресурс у сфері аграрних наук – низка профільних закладів вищої освіти та дослідних установ, що сприяє формуванню „золотого трикутника“: наука – бізнес – влада. Враховуючи географічні та кліматичні переваги, а також наявність експортного потенціалу, агропромисловий комплекс був обраний як пріоритетна спеціалізація.

ІТ-сфера. Другим напрямом смартспеціалізації регіону став розвиток ІТ-галузі та інформаційно-комунікаційних технологій. ІТ-сфера демонструє високий темп зростання, інноваційність і здатність до швидкої масштабованості, що підтверджується результатами динамічного аналізу вищезазначеного дослідження.

У ході діяльності робочої підгрупи з розроблення Стратегії розвитку Черкаської області на період до 2027 року (за напрямком смарт-спеціалізації) було виявлено наявність стійкої ІТ-спільноти в області (зокрема у м. Черкаси). На кінець 2024 року у Черкаській області налічувалось 60 ІТ-компаній. Також у регіоні створено інноваційні простори, коворкінги та освітні хаби.

Значний внесок у розвиток ІТ-сфери Черкаської області роблять заклади вищої освіти (Черкаський державний технологічний університет, Черкаський національний університет ім. Б. Хмельницького, Черкаський державний бізнес-коледж), які готують спеціалістів у галузі інформаційних технологій. В області діє Громадська спілка „Черкаси

IT кластер“, яка станом на 01.01.2025 об'єднувала 13 IT-компаній. Кластер активно співпрацює із закладами вищої освіти, навчає та працевлаштовує студентів.

IT-сектор Черкащини має потенціал стати каталізатором цифрової трансформації не лише у бізнесі, а й у медицині, освіті та інших сферах.

Визначені галузі з економічним потенціалом Черкаської області

КВЕД	Галузь	СТАТИЧНИЙ АНАЛІЗ			ДИНАМІЧНИЙ АНАЛІЗ		
		Зайнятість	Середня заробітна плата	Обидва	Зміна зайнятості	Зміна середньої заробітної плати	Обидва
	Всього галузей, що відповідають критерію (критеріям)	32	29	16	31	16	8
01.1	Вирощування однорічних і дворічних культур	X	X	X	X		
01.4	Тваринництво	X	X	X			
01.6	Допоміжна діяльність у сільському господарстві та післяурожайна діяльність	X	X	X	X		
02.2	Лісозаготівлі	X	X	X		X	
03.1	Рибальство	X			X		
03.2	Рибництво (аквакультура)	X			X		
08.1	Добування каменю, піску та глини	X	X	X			
10.1	Виробництво м'яса та м'ясних продуктів	X	X	X			
10.2	Перероблення та консервування риби, ракоподібних і моллюсків	X					
10.3	Перероблення та консервування фруктів і овочів	X					
10.4	Виробництво олії та тваринних жирів				X		
10.5	Виробництво молочних продуктів	X	X	X			
10.6	Виробництво продуктів борошномельно-круп'яної промисловості, крохмалів і крохмальних продуктів	X	X	X	X		
10.7	Виробництво хліба, хлібобулочних і борошняних виробів	X					
10.8	Виробництво інших харчових продуктів					X	
11.0	Виробництво напоїв	X					
14.1	Виробництво одягу, крім хутряного	X			X		
16.1	Лісопилне та стругальне виробництво	X				X	
17.2	Виготовлення виробів з паперу та картону	X	X	X			
20.1	Виробництво основної хімічної продукції, добрив і азотних сполук, пластмас і синтетичного каучуку в первинних формах	X	X	X			
20.3	Виробництво фарб, лаків і подібної продукції, друкарської фарби та мастик		X				
21	Виробництво основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів	X					
22.1	Виробництво гумових виробів					X	
23.3	Виробництво будівельних матеріалів із глини	X					
23.6	Виготовлення виробів із бетону, гіпсу та цементу				X		
23.7	Різання, оброблення та оздоблення		X				

	декоративного та будівельного каменю						
23.9	Виробництво абразивних виробів і неметалевих мінеральних виробів, н.в.і.у.		X				
25.3	Виробництво парових котлів, крім котлів центрального опалення	X	X	X			
25.6	Оброблення металів та нанесення покриття на метали; механічне оброблення металевих виробів	X					
25.9	Виробництво інших готових металевих виробів				X	X	X
26.5	Виробництво інструментів і обладнання для вимірювання, дослідження та навігації; виробництво годинників	X					
26.7	Виробництво оптичних приладів і фотографічного устаткування	X	X	X			
28.2	Виробництво інших машин і устаткування загального призначення		X		X		
28.3	Виробництво машин і устаткування для сільського та лісового господарства	X	X	X			
29.2	Виробництво кузовів для автотранспортних засобів, причепів і напівпричепів		X				
31.0	Виробництво меблів	X	X	X			
33.2	Установлення та монтаж машин і устаткування		X		X	X	X
35.1	Виробництво, передача та розподілення електроенергії				X		
35.2	Виробництво газу; розподілення газоподібного палива через місцеві (локальні) трубопроводи	X			X		
36.0	Забір, очищення та постачання води		X		X		
37.0	Каналізація, відведення й очищення стічних вод		X				
38.3	Відновлення матеріалів	X					
41.1	Організація будівництва будівель				X	X	X
42.2	Будівництво комунікацій		X				
42.9	Будівництво інших споруд				X		
43.3	Роботи із завершення будівництва					X	
45.2	Технічне обслуговування та ремонт автотранспортних засобів	X					
46.1	Оптова торгівля за винагороду чи на основі контракту				X		
46.2	Оптова торгівля сільськогосподарською сировиною та живими тваринами	X			X	X	X
46.4	Оптова торгівля товарами господарського призначення				X		
46.7	Інші види спеціалізованої оптової торгівлі		X		X	X	X
46.9	Неспеціалізована оптова торгівля				X		
47.3	Роздрібна торгівля пальним	X	X	X	X	X	X
52.1	Складське господарство	X	X	X			
52.2	Допоміжна діяльність у сфері транспорту					X	
56.1	Діяльність ресторанів, надання послуг мобільного харчування					X	
60.1	Діяльність у сфері радіомовлення				X	X	X
62.0	Комп'ютерне програмування, консультування та пов'язана з ними діяльність				X		
63.1	Оброблення даних, розміщення				X	X	X

	інформації на веб-вузлах і пов'язана з ними діяльність; веб-портали						
63.9	Надання інших інформаційних послуг					X	
68.3	Операції з нерухомим майном за винагороду або на основі контракту				X		
69.1	Діяльність у сфері права				X		
69.2	Діяльність у сфері бухгалтерського обліку й аудиту; консультування з питань оподаткування				X		
70	Діяльність головних управлінь (хед-офісів); консультування з питань керування				X		
71.2	Технічні випробування та дослідження		X				
77.3	Надання в оренду інших машин, устаткування та товарів				X		
78.3	Інша діяльність із забезпечення трудовими ресурсами		X				
81.1	Комплексне обслуговування об'єктів		X				
81.3	Надання ландшафтних послуг				X		

Джерело: звіт „Відображення економічного та інноваційного потенціалу в Україні – відредагована система статистичного вимірювання: Черкаська область”, підготовлений експертами JRC

Примітка: у таблиці зазначена відповідність галузей наступним критеріям:

Статичний аналіз:

- колонка „Зайнятість”: частка зайнятості є високою (зокрема, порівняно з часткою зайнятості тієї ж галузі в Україні)

- колонка „Середня заробітна плата”: середня заробітна плата є достатньо високою порівняно з середньою заробітною платою для всіх галузей області та тієї ж галузі в Україні

Динамічний аналіз:

- колонка „Зміна зайнятості”: галузь має потенціал до зростання кількості працівників

- колонка „Зміна середньої заробітної плати”: галузь має потенціал до зростання середньої заробітної плати

Галузі, які відповідають обом критеріям або статичного, або динамічного аналізу, виділені жирним шрифтом.

Висновки. Обидва обрані напрями – агропромисловий комплекс та ІТ-сектор – відповідають критеріям методології смартспеціалізації: вони мають економічну вагу, інноваційний потенціал, наявність підприємницького відкриття та підтримку з боку місцевих зацікавлених сторін.

Таким чином, ці напрями стали логічним вибором для подальшої концентрації зусиль у рамках реалізації регіональної політики інноваційного розвитку Черкаської області до 2027 року.

У процесі оновлення Стратегії розвитку Черкаської області на період 2021-2027 роки, 20 грудня 2024 року у м. Черкаси відбулась стратегічна сесія з відновлення та розвитку макрорегіонів під головуванням заступника Міністра розвитку громад та територій України Олексія Рябикіна. За підсумками стратегічної сесії, Мінрозвитку надало пропозиції та рекомендації щодо оновлення Стратегії. Зокрема, були надані рекомендації до напрямів смартспеціалізації Черкаської області (запропоновано внести незначні зміни до попереднього формулювання).

З урахуванням даних рекомендацій, напрями смартспеціалізації регіону наступні:

1. Інноваційні агротехнології, виробництво та переробка сільськогосподарської продукції, висока якість продуктів харчування.

2. Розвиток ІТ-галузі та інформаційно-комунікаційних технологій.

Також внесені зміни до переліку оперативних цілей та завдань в рамках даних напрямів.

Нижче наведений детальний опис кожного з напрямів смартспеціалізації.

5.2.1. СМАРТСПЕЦІАЛІЗАЦІЯ РЕГІОНУ С.1. ІННОВАЦІЙНІ АГРОТЕХНОЛОГІЇ, ВИРОБНИЦТВО ТА ПЕРЕРОБКА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ, ВИСОКА ЯКІСТЬ ПРОДУКТІВ ХАРЧУВАННЯ

Досягнення даного напрямку смартспеціалізації передбачається через реалізацію 3 оперативних цілей:

Оперативна ціль С.1.1.	Оперативна ціль С.1.2.	Оперативна ціль С.1.3.
Технології виробництва та переробки сільськогосподарської продукції	Технології просування сільськогосподарської продукції	Якість та безпека харчових продуктів

ОПЕРАТИВНА ЦІЛЬ С.1.1. Технології виробництва та переробки сільськогосподарської продукції

Виробництво та переробка сільськогосподарської продукції є одним із найбільш важливих напрямків діяльності суб'єктів господарювання Черкащини. У 2024 році виробництво валової сільськогосподарської продукції в області склало 72,4 млрд грн. Частка області в загальнодержавному обсязі сільськогосподарської продукції становила 6,7% – це 4 місце серед регіонів України. Частка продукції рослинництва склала 68,8% (5,8% від загальнодержавного обсягу), тваринництва – 31,2% (10,7% від загальнодержавного обсягу).

В сільському господарстві Черкащини станом на 01.01.2025 були задіяні 869 підприємств, 1 592 фермерських господарства, 18 сільськогосподарських кооперативів, 201 тис. особистих селянських господарств.

Ключовими культурами для вирощування у 2024 році були кукурудза, пшениця, цукровий буряк, соняшник та соя. Валовий збір зернових культур в області становив 3,6 млн т.

У 2024 році за рейтингом з виробництва м'яса Черкащина посідала 2 місце, виробництва молока та яєць – 5 місце серед областей України.

Основою для агропромислової спеціалізації Черкаської області є вищезазначені позиції регіону у сільському господарстві, а також харчова промисловість, яка є ключовою галуззю промисловості області. Виробництво харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів становить близько половини від загального обсягу реалізованої промислової продукції області (у 2024 році – 50,4%).

На Черкащині виробництво продуктів харчування представлено провідними виробниками за такими галузями:

- молокопереробна – ПрАТ „Юрія“, ПрАТ „Звенигородський сироробний комбінат“, ТОВ „Клуб сиру“;
- м'ясопереробна – ПрАТ „Миронівська птахофабрика“;
- цукрова – ТОВ „Панда“;
- рибопереробна – ТОВ „Альфа - Етекс“, ТОВ „Сентрал Фіш“;
- лікеро-горілчана – ТОВ „Національна горілчана компанія“;

- пиво-безалкогольна – ТОВ „Бон Буассон Беверідж“, ТОВ „Уманьпиво“, ТОВ „Нові продукти Україна“, ТОВ ПП „Еконія“;
- олійно-жирова – ТОВ „Соната-ОІЛ“, ТОВ „Катеринопільський елеватор“;
- консервна – ТОВ „Віджи продакшн“, ПрАТ „Фрау Марта“, ТОВ „Мошурівський консервний завод“;
- борошномельно-круп'яна – ТОВ „Агрофірма „Поле“, ТОВ „Альтера Ацтека Мілінг Україна“, ТОВ „Мовер Міл“, ТОВ „Мус Преміум“;
- хлібопекарська – ТОВ „Черкасихліб ТД“, ТОВ „Умань Хліб Трейд“;
- кондитерська – ТОВ „Комбінат Баранкових Виробів“, ТОВ „Кондитерська фабрика „Меркурій“, ТОВ „Український кондитер“;
- медова – ТОВ „Біхайв“.

Інші галузі переробки (заводи продтоварів та чаю) представлені 9 підприємствами, зокрема ТОВ „Фес Укр“.

Стимулювання виробництва та переробки сільськогосподарської продукції в Черкаській області дозволить суттєво поліпшити товарну структуру експорту (яка наразі є переважно сировинною), збільшити обсяг експортної валютної виручки, збільшити рівень доходів населення регіону та обсяг сплачених податків суб'єктами господарювання.

Розвиток і модернізація технологій виробництва та переробки сільськогосподарської продукції можливі за умови ефективного співробітництва та партнерства регіонального бізнесу і науки.

Дана оперативна ціль спрямована на стимулювання співробітництва та партнерства регіонального бізнесу і науки, а також інтеграцію досліджень та інновацій у сфері технологій виробництва та переробки сільськогосподарської продукції, розвиток кліматично орієнтованого сільського господарства, створення та розвиток аграрних кластерів.

Очікувані результати:

- забезпечено інноваційний розвиток сільського господарства;
- забезпечено розвиток різних форм сільськогосподарської кооперації;
- запроваджено нові технології вирощування;
- забезпечено збереження та відновлення родючості ґрунтів;
- забезпечено ефективну трансформацію продовольчої сировини (зерна, молока, м'яса, цукру) у готові продукти;
- збільшено обсяги виробництва продукції підприємств харчової промисловості, розширено її асортимент;
- забезпечено продовольчу безпеку населення регіону;
- посилено співробітництво бізнесу і науки у сфері виробництва та переробки сільськогосподарської продукції;
- активізовано наукову діяльність, створено нові технології, отримано наукові патенти у сфері виробництва та переробки сільськогосподарської продукції;
- розроблено та реалізовано партнерські проекти бізнесу та науки у сфері виробництва та переробки сільськогосподарської продукції.

Завдання	Можливі сфери реалізації програм, проєктів та заходів
С.1.1.1. Стимулювання співробітництва та партнерства регіонального бізнесу і науки в сфері технологій виробництва та переробки сільськогосподарської продукції	- Створення наукових лабораторій, наукових центрів та наукових парків- Утворення координаційних, науково-бізнесових платформ- Створення умов для залучення ресурсів у дослідження та розробки у сфері виробництва та переробки сільськогосподарської продукції- Розробка та впровадження інноваційних технологій у рослинництві, запровадження нових технологій вирощування- Інновації у тваринництві, впровадження технологій переробки відходів тваринного походження
С.1.1.2. Інтеграція досліджень та інновацій в технології виробництва та переробки сільськогосподарської продукції	- Створення експериментальних виробництв- Створення лабораторій на підприємствах- Запровадження новітніх технологій на діючих підприємствах харчової промисловості- Збільшення обсягів виробництва та розширення асортименту продукції підприємств харчової промисловості- Створення безвідходних виробництв- Розвиток рибного господарства
С.1.1.3. Розвиток кліматично орієнтованого сільського господарства	- Впровадження нових технологій вирощування відповідно до кліматичних змін- Розвиток та модернізація зрошувальних систем- Застосування відходів тваринництва як органічного добрива- Запровадження технологій точного землеробства, раціонального застосування мінеральних добрив- Впровадження природоорієнтованих заходів та технологій для запобігання деградації ґрунтів і відновлення їх родючості- Екологізація агровиробництва шляхом впровадження органічного землеробства, біозахисту, збереження біорізноманіття
С.1.1.4. Створення та розвиток аграрних кластерів	- Розвиток сільськогосподарських кооперативів та сімейних фермерських господарств- Створення об'єднань виробників сільськогосподарської продукції (зокрема, продукції тваринництва, овочевої, плодово-ягідної тощо)- Забезпечення продовольчої безпеки регіону в умовах воєнного стану, у т. ч. шляхом розроблення, затвердження та реалізації програм самозабезпечення територіальних громад харчовими продуктами

ОПЕРАТИВНА ЦІЛЬ С.1.2. Технології просування сільськогосподарської продукції

В Черкаській області має місце потужна база для виробництва та переробки сільськогосподарської продукції. Проте іншим важливим питанням для суб'єктів господарювання є також питання реалізації, або просування, як на внутрішніх, так і на зовнішніх ринках збуту, що наразі ускладнюють військові дії на території країни.

Наразі товарна структура експорту регіону є сировинною. Так, у 2024 році основу товарної структури експорту області складали: продукти рослинного походження (37,5%); живі тварини, продукти тваринного походження (28,6%); жири та олії тваринного або рослинного походження (15,7%). В той же час, частка готових харчових продуктів становила лише 7,3% (93,0 млн дол. США).

В цьому контексті, актуальними є питання ефективного менеджменту управління виробництвом та переробкою сільськогосподарської продукції, логістики, розробки сучасних маркетингових стратегій, технологій та інструментів просування такої продукції, технологій дизайну, брендуння, екологічності. Зокрема, зростає роль комунікування виробників зі споживачами, в тому числі і за допомогою сучасних онлайн-інструментів.

Підприємства харчової промисловості Черкаської області створюють потужний економічний ефект та здійснюють поставки продукції як до інших областей України, так і за межі держави. Продукція, що виробляється цими підприємствами, є конкурентоспроможною, її якість неодноразово підтверджена як на державних, так і на міжнародних виставках. Отже, дана галузь є перспективною з позицій нарощування експортного потенціалу.

Дана оперативна ціль спрямована на стимулювання співробітництва та партнерства науки і бізнесу регіону в сфері технологій просування сільськогосподарської продукції, а також інтеграцію досліджень та інновацій в технології просування сільськогосподарської продукції.

Очікувані результати:

- посилено позиції продукції сільського господарства та харчової промисловості регіону на внутрішніх та зовнішніх ринках;
- посилено співробітництво бізнесу і науки у сфері просування сільськогосподарської продукції;
- посилено рівень менеджменту в управлінні виробництвом, переробкою та реалізацією сільськогосподарської продукції;
- застосовано сучасні технології та інструменти просування сільськогосподарської продукції (маркетингові стратегії, брендуння);
- активізовано наукову діяльність з розробки інноваційних технологій просування сільськогосподарської продукції.

Завдання	Можливі сфери реалізації програм, проєктів та заходів
С.1.2.1. Стимулювання співробітництва та партнерства науки і бізнесу регіону в сфері технологій просування сільськогосподарської продукції	- Створення наукових центрів - Створення координаційних науково-бізнесових платформ із просування сільськогосподарської продукції - Створення умов для залучення ресурсів у дослідження в сфері менеджменту в управлінні виробництвом, переробкою та реалізацією

	сільськогосподарської продукції - Впровадження досліджень та розробок з питань маркетингових стратегій, технологій та інструментів просування сільськогосподарської продукції- Проведення спільних заходів (круглих столів, форумів) науки і бізнесу регіону щодо виробництва та просування якісної сільськогосподарської продукції з високою доданою вартістю
С.1.2.2. Інтеграція досліджень та інновацій в технології просування сільськогосподарської продукції	- Розробка інноваційних технологій просування сільськогосподарської продукції- Маркетингові технології просування сільськогосподарської продукції (дизайн, брендування, екологічність)- Сучасні технології пакування сільськогосподарської продукції- Комунікація зі споживачами сільськогосподарської продукції- Логістика та сучасні онлайн-інструменти просування сільськогосподарської продукції

ОПЕРАТИВНА ЦІЛЬ С.1.3. Якість та безпека харчових продуктів

Враховуючи позиції сільського господарства і харчової промисловості Черкаського регіону у створенні економічного ефекту, їх експортний потенціал, а також важливість забезпечення продовольчої безпеки населення, якість та безпека харчових продуктів виходить на провідні ролі.

Інноваційні харчові технології, висока якість і безпека харчових продуктів, що виробляються на території Черкаської області, дозволять суттєво посилити просування таких продуктів як на внутрішніх, так і на зовнішніх ринках.

Дана оперативна ціль спрямована на стимулювання співробітництва та партнерства науки і бізнесу регіону в харчових технологіях, а також інтеграцію досліджень та інновацій в харчові технології заради високої якості та безпеки продуктів харчування.

Очікувані результати:

- збільшено обсяг виробництва продуктів харчування високої якості;
- забезпечено недопущення на споживчий ринок регіону неякісних, фальсифікованих, небезпечних для життя та здоров'я споживачів харчових продуктів;
- посилено співробітництво бізнесу і науки в питаннях досліджень та інновацій в харчових технологіях, а також якості та безпеки продуктів харчування;
- посилено зацікавленість бізнесу й науки в залученні грантових ресурсів на дослідження та розробки у сфері харчових технологій, якості та безпеки харчових продуктів;
- розроблено та реалізовано партнерські грантові проекти бізнесу й науки в сфері якості та безпеки харчових продуктів;
- створено експериментальні виробництва, лабораторії на підприємствах.

Завдання	Можливі сфери реалізації програм, проєктів та заходів
С.1.3.1. Стимулювання співробітництва та партнерства науки і бізнесу регіону в харчових технологіях	- Створення наукових лабораторій, центрів з харчових технологій- Утворення координаційних, науково-бізнесових платформ та рад з питань підвищення якості та безпеки харчових продуктів- Проведення конкурсів якості продуктів харчування- Створення умов для залучення ресурсів у дослідження та розробки у сфері харчових технологій, якості та безпеки харчових продуктів
С.1.3.2. Інтеграція досліджень та інновацій в харчові технології заради високої якості та безпеки продуктів харчування	- Впровадження інновацій у виробництво харчових продуктів, вироблених суб'єктами господарювання регіону- Створення лабораторій на підприємствах- Створення експериментальних виробництв- Розробка інноваційних харчових технологій на базі закладів вищої освіти- Виробництво адаптивних функціональних харчових продуктів

5.2.2. СМАРТСПЕЦІАЛІЗАЦІЯ РЕГІОНУ С.2. РОЗВИТОК ІТ-ГАЛУЗІ ТА ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Досягнення даного напрямку смартспеціалізації передбачається через реалізацію 1 оперативної цілі:

Оперативна ціль С.2.1.
Інновації інформаційно-комунікаційних технологій в секторі регіональної економіки

ОПЕРАТИВНА ЦІЛЬ С.2.1. Інновації інформаційно-комунікаційних технологій в секторі регіональної економіки

ІТ-сектор залишається одним із драйверів економіки. Станом на 01.01.2025 в Україні діяли 2 118 ІТ-компаній. З них сервісних – 47%, ще 31% компаній – продуктові.

Кількість ІТ-фахівців у 2024 році зменшилась на 1,6% (302 тис. спеціалістів, з них станом на 01.01.2025 238 тис. жили і працювали в Україні).

Найбільша кількість ІТ-фахівців в Україні – у віковій категорії від 26 до 35 років. Частка жінок в українській техіндустрії зростає і у 2024 році становила 40%.

Найбільша кількість ІТ-спеціалістів зосереджена у центральних регіонах України (на кінець 2024 року – 109,3 тис., або 45,9%). Черкаська область на кінець 2024 року налічувала 7,2 тис. спеціалістів та 60 ІТ-компаній. Після великих міст – ІТ-хабів, це найбільший показник по регіонах. Експорт ІТ-послуг посідає перше місце у загальному експорті послуг Черкаського регіону.

Станом на 01.01.2025 97% компаній фінансово підтримували реалізацію wartime projects. Середня сума коштів, переданих компаніями на wartime projects, складала від 10 тис. до 100 тис. дол. США (46,7% ІТ-компаній). 26,7% компаній передали від 100 тис. до 500 тис. дол. США, а 23,3% компаній – понад 500 тис. дол. США.

В Черкаській області наявна база для розвитку ІТ-галузі та інформаційно-комунікаційних технологій. Це наявність потужних навчальних закладів (Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького, Черкаський державний технологічний університет, Черкаський державний бізнес-коледж тощо), які готують майбутніх ІТ-фахівців; наявність ІТ-компаній та їх об'єднань. Зокрема, Громадська спілка „Черкаси ІТ кластер“, яка станом на 01.01.2025 об'єднувала 13 ІТ-компаній з Черкас. ІТ-кластер активно співпрацює з закладами вищої освіти, навчає та працевлаштовує студентів.

Дана оперативна ціль спрямована на стимулювання розробки навчальних симуляторів (імітаторів) в поєднанні з технологіями віртуальної, доповненої реальності, штучного інтелекту та автоматизації процесів для сектору регіональної економіки, а також на розвиток ІТ-кластера та посилення його зв'язку із закладами вищої освіти.

Очікувані результати:

- збільшено кількість ІТ-компаній та ІТ-фахівців;
- забезпечено постійне підвищення кваліфікації ІТ-фахівців, рівень їх володіння мовами програмування (зокрема Python, JavaScript, Java, C++, C#, SQL), новітнім програмним забезпеченням, інноваціями у сферах веб-розробки, аналізу даних;

- забезпечено приріст валютної виручки від експорту ІТ-послуг;
- посилено роль ІТ-кластера та закладів вищої освіти області у формуванні кадрового потенціалу у сфері ІТ-послуг;
- посилено співробітництво бізнесу і науки в сфері інформаційно-комунікаційних технологій;
- створено нові технології, отримано наукові патенти в сфері інформаційно-комунікаційних технологій.

Завдання	Можливі сфери реалізації програм, проєктів та заходів
С.2.1.1. Стимулювання розробки навчальних симуляторів (імітаторів) в поєднанні з технологіями віртуальної, доповненої реальності, штучного інтелекту та автоматизації процесів для сектору регіональної економіки	- Створення наукових ІТ-центрів, лабораторій та наукових парків- Створення науково-бізнесових ІТ-платформ для співпраці та нових розробок- Розробка та впровадження нових інформаційно-комунікаційних технологій- Навчання та підготовка кадрів для роботи в ІТ-галузі- Створення умов для залучення ресурсів у дослідження та розробки у сфері інформаційно-комунікаційних технологій
С.2.1.2. Розвиток ІТ-кластера та посилення його зв'язку із закладами вищої освіти	- Розробка та впровадження програм співпраці ІТ-кластера з науковим сектором регіону- Проведення зустрічей ІТ-фахівців із студентами та викладачами закладів вищої освіти з метою обміну досвідом щодо впровадження інноваційних ІТ-технологій- Проведення ІТFUSION BUSINESS FORUM- Інноваційна карта кар'єрного розвитку в ІТ-галузі

5.3. СТРАТЕГІЧНА ЦІЛЬ 2. ВІДНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ

Бойові дії в Україні спричинили поглиблення демографічної кризи, що полягає у підвищенні рівня смертності серед військових і цивільного населення, у внутрішньому переміщенні мешканців з небезпечних територій, у вимушеній еміграції переважно жінок і дітей, зокрема без намірів повернутись.

Але, попри значні демографічні виклики, Україна в цілому і Черкаська область зокрема мають і важливі переваги, які можна та варто використати для подолання негативних демографічних тенденцій та створення передумов для повернення українських мігрантів із-за кордону. Серед таких переваг є зручні та часто унікальні цифрові державні сервіси; доступна медицина; значно більша свобода у виробленні та прийнятті рішень, ніж у багатьох інших країнах; багатий культурний спадок; порівняно теплий, але при цьому не засушливий клімат; великі та доступні для культивування земельні площі, особливо у сільській місцевості.

В умовах військових дій, необхідно забезпечити розбудову всередині регіону суспільної згуртованості. Людиноцентричний підхід сприяє створенню такого середовища, в якому кожен громадянин відчуває свою важливість і має можливості для самореалізації. Це дасть змогу зміцнити соціальну згуртованість в області, сприятиме економічному зростанню та сталому розвитку регіону, розвитку демократії.

Стратегічна ціль „Відновлення та розвиток людського капіталу“ є стратегічною ціллю, яка спрямована на мінімізацію демографічних ризиків, забезпечення збалансованого довгострокового відтворення населення, формування демографічної стійкості. Це буде досягнуто, зокрема, через підтримку сімей з дітьми, розвиток системи охорони здоров'я, розвиток освітнього середовища, а також розвиток молодіжної, культурної та спортивної сфер.

Досягнення стратегічної цілі передбачається через реалізацію 4 оперативних цілей:

Оперативна ціль 2.1.	Оперативна ціль 2.2.	Оперативна ціль 2.3.	Оперативна ціль 2.4.
Підтримка сім'ї та народжуваності	Ефективна система охорони здоров'я	Система освіти, яка відповідає сучасним викликам	Формування національної ідентичності: молодіжна політика, культура, спорт

Очікується, що реалізація стратегічної цілі 2 матиме такі результати:

- зменшено демографічні втрати регіону;
- створено умови для відтворення населення області;
- забезпечено подолання факторів, що утримують сімейні пари від народження та виховання дітей;
 - забезпечено комплексну підтримку сімей з дітьми;
 - посилено зацікавленість жителів регіону у веденні здорового способу життя;
 - забезпечено доступ населення до своєчасної та якісної медичної допомоги;
 - поліпшено стан психічного та ментального здоров'я населення регіону;
 - створено умови для отримання якісної освіти для всіх категорій населення (у тому числі ветерани війни, ВПО, особи з інвалідністю);
 - забезпечено розвиток молодіжної політики, культури та спорту.

ОПЕРАТИВНА ЦІЛЬ 2.1. Підтримка сім'ї та народжуваності

Головними причинами низького рівня народжуваності є:

- ціннісні зміни, пов'язані з перенесенням фокуса з кількості народжених дітей на якість їх утримання та виховання, з прагненням до самореалізації поза сферою материнства/батьківства;
- погіршення здоров'я через бойові дії, зокрема репродуктивного, внаслідок поранень і травм, стресів, депресивних настроїв, викликаних постійним страхом за свою безпеку та безпеку дітей і рідних;
- економічні чинники (зниження рівня доходів, зростання безробіття, підвищення цін тощо);
- труднощі поєднання професійної діяльності, навчання із народженням і вихованням дітей (не завжди забезпечено належні умови праці, зокрема гнучкий режим робочого часу, можливість дистанційної роботи, доступність якісних послуг з догляду за дітьми, що давало б змогу жінкам повертатись на ринок праці після народження дитини).

Поєднання більшості зазначених чинників створює синергетичний ефект і зумовлює для багатьох сімей необхідність відкладати народження дитини в очікуванні більш сприятливого періоду.

Зусилля щодо підвищення рівня народжуваності традиційно фокусуються на збільшенні допомоги при народженні дитини. Але, згідно з результатами досліджень Фонду Народонаселення ООН в Україні (UNFPA), фінансові стимули часто забезпечують позитивний вплив на народжуваність, проте їх довгостроковий ефект є невеликим і впливає переважно на групи з невисоким рівнем освіти та з низькими доходами.

Для природного відновлення чисельності населення необхідним є підвищення рівня народжуваності з метою поступового наближення до показників, що необхідні для простого відтворення населення (*коефіцієнт народжуваності 2,1 – 2,2 дитини на одну жінку*).

Потрібно створити належні умови із наданням підтримки сім'ям у реалізації прагнення народити і виховати бажану для них кількість дітей. Найкращим є виховання дітей у біологічних сім'ях, а в разі неможливості – у інших сімейних формах виховання. Це потребує формування системи соціальних послуг, якими забезпечується, зокрема, запобігання відмовам батьків від дітей, підтримка прийомних сімей у вихованні та догляді дітей, а також деінституціоналізація догляду за тими дітьми, які перебувають в інституційних закладах.

Дана оперативна ціль спрямована на покращення репродуктивного здоров'я населення, формування середовища, дружнього до сімей з дітьми, забезпечення комплексної підтримки сімей з дітьми (до досягнення повноліття).

Очікувані результати:

- збільшено чисельність постійного населення області;
- забезпечено зменшення природного скорочення населення області;
- збільшено загальний коефіцієнт народжуваності;
- збільшено сумарний коефіцієнт народжуваності;
- збільшено частку осіб у віці 0 – 17 років у чисельності постійного населення;
- покращено репродуктивне здоров'я населення;
- забезпечено подолання негативних наративів/стереотипів серед громадян щодо материнства та батьківства;
- зменшено кількість дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування;
- створено умови для виховання всіх народжених дітей у біологічних сім'ях (а у разі неможливості – в інших сімейних формах виховання);
- підвищено економічну самодостатність сімей, створено сприятливі умови для

поєднання материнства/батьківства із навчанням/професійною зайнятістю.

Завдання	Можливі сфери реалізації програм, проєктів та заходів
2.1.1. Покращення репродуктивного здоров'я	- Інформаційні програми для молоді щодо репродуктивного здоров'я- Закупівля спеціального обладнання до скринінгових центрів- Забезпечення доступності послуг репродуктивної медицини для мешканців територіальних громад області
2.1.2. Формування середовища, дружнього до сімей з дітьми	- Організація дитячого та юнацького дозвілля, у т. ч. дитячих гуртків та секцій- Стимулювання створення у громадських закладах, просторах і адміністративних приміщеннях санітарно-гігієнічних кімнат для батьків з дітьми
2.1.3. Забезпечення комплексної підтримки сімей з дітьми (до досягнення повноліття)	- Забезпечення права дитини на виховання в сім'ї, формування засад відповідального батьківства- Розвиток сімейних форм виховання- Розвиток послуги патронату над дитиною, яка потрапила у складні життєві обставини- Запровадження у громадах послуги раннього втручання, соціальної послуги супроводу під час інклюзивного навчання

ОПЕРАТИВНА ЦІЛЬ 2.2. Ефективна система охорони здоров'я

Вагомим проявом демографічної кризи є надмірна передчасна (до 65 років) смертність, насамперед чоловіків.

Головними чинниками смертності в Україні та, зокрема, у Черкаській області є нехтування стандартами здорового способу життя, неправильне харчування, недостатність рухової активності, пізні реакції на проблеми із здоров'ям, нехтування факторами ризику на дорогах, відмова від профілактичних оглядів та вакцинації, несприятлива екологічна ситуація. Особливо гострими є проблеми доступності до медичних, реабілітаційних та рекреаційних послуг для жителів сільських, віддалених населених пунктів.

Військові дії спричинили суттєве зростання смертності, передусім чоловіків, від зовнішніх факторів (загибель під час участі у бойових діях, ракетні обстріли). Також значно збільшується кількість осіб, які отримали інвалідність. Станом на 01.01.2025, з початку військових дій в Україні, у Черкаській області була поранена 71 особа, з них 1 дитина; загинули 29 осіб, з них 6 дітей. Вагомий вплив мають систематичні стреси, що провокують виникнення нових та загострення старих хронічних захворювань.

У Черкаській області наявна потужна база для розвитку сфери охорони здоров'я, яка може відіграти важливу роль у збереженні та відтворенні людського потенціалу регіону та зниженні рівня передчасної смертності. У регіоні наявні інноваційні заклади охорони здоров'я, які характеризуються активним впровадженням сучасного медичного

обладнання та новітніх методів лікування. Так, у Клінічному центрі онкології, гематології, трансплантології та паліативної допомоги здійснюються трансплантації гемопоетичних стовбурових клітин. Загалом у 2020-2024 роках у закладі було виконано 244 трансплантації кісткового мозку. Крім того, станом на 01.01.2025 у закладі була проведена 31 пересадка нирок.

У Черкаському обласному кардіологічному центрі, у 2021-2024 роках проведено 4 трансплантації серця.

Станом на 01.01.2025 у 5 закладах охорони здоров'я області функціонували профілактичні скринінгові центри „Здоров'я жінки“, які здійснюють ранню діагностику пухлин репродуктивної системи.

Також в області діє служба гемодіалізу (кількість діючих апаратів на кінець 2024 року становила 71).

В умовах військових дій в Україні, нагальним питанням є надання реабілітаційних послуг, зокрема ветеранам війни, особам, постраждалим від війни. В області проводиться постійна робота щодо розвитку послуг стаціонарної реабілітаційної допомоги. Загалом станом на 01.01.2025 12 закладів охорони здоров'я області надавали реабілітаційні послуги ветеранам, Захисникам і Захисницям України амбулаторно та 8 – стаціонарно.

На базі Черкаської обласної лікарні функціонує реабілітаційне відділення на 51 ліжко, у складі якого у 2024 році розпочав роботу реабілітаційний центр RECOVERY для надання медичної допомоги учасникам бойових дій в Україні потужністю 30 ліжок. Крім того, в області функціонує Черкаський обласний клінічний госпіталь ветеранів війни (250 ліжкомісць), який надає планову та медико-психологічну реабілітаційну допомогу, зокрема ветеранам війни та особам, що брали участь у бойових діях в Україні починаючи з 2014 року.

В той же час, сучасна система охорони здоров'я не повною мірою відповідає специфічним потребам ветеранів. Деякі з найважливіших проблем, з якими стикаються ветерани, пов'язані із системою доступу до медичних послуг, відсутністю програм комплексної психологічної допомоги. Значна кількість ветеранів потребує фізкультурно-спортивної реабілітації та занять фізичною культурою і спортом, у тому числі на професійному рівні.

В умовах фізичного та емоційного стресу, викликаного війною та іншими чинниками, необхідна підтримка психічного та ментального здоров'я населення регіону. Відповідно до Концепції розвитку охорони психічного здоров'я в Україні на період до 2030 року (затверджена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 27.12.2017 № 1018-р), ключовими проблемними питаннями у сфері охорони психічного здоров'я є:

- надмірна зосередженість допомоги у спеціалізованих закладах охорони здоров'я та інтернатних закладах системи соціального захисту;
- низька доступність психологічної та психотерапевтичної допомоги;
- дефіцит служб реабілітаційних і соціальних послуг на рівні територіальних громад;
- відсутність систем підтриманого працевлаштування та зайнятості, підтриманого проживання;
- відсутність ефективної системи підтримки сімей осіб, що доглядають за особами з психічними захворюваннями, а також недостатній розвиток кризової психологічної допомоги та програм раннього втручання на рівні територіальних громад;
- обмежене використання сучасних технологій, методів та процедур оцінки у сфері психічного здоров'я та надання допомоги особам з проблемами психічного здоров'я під час надання первинної медичної допомоги;
- недостатня диференційованість надання допомоги у сфері охорони психічного здоров'я з урахуванням чутливості до потреб різних груп суспільства, обмежена участь і

залучення осіб з психічними та інтелектуальними порушеннями та членів їх сімей до планування допомоги, її реалізації та оцінки.

Розпорядженням Черкаської обласної військової адміністрації від 31.10.2024 № 509 затверджений план заходів на 2024-2026 роки з реалізації в Черкаській області Концепції розвитку охорони психічного здоров'я в Україні на період до 2030 року, яким, зокрема, передбачено проведення просвітницьких та навчальних заходів у сфері психічного здоров'я, картування наявних послуг системи психічного здоров'я та психосоціальної підтримки у територіальних громадах, розвиток та збереження кадрового потенціалу у сфері охорони психічного здоров'я, профілактика психоемоційного вигорання, впровадження пріоритетних проєктів у рамках всеукраїнської програми ментального здоров'я „Ти як?“ та інші заходи, спрямовані на підтримку психічного та ментального здоров'я населення регіону.

Дана оперативна ціль спрямована на покращення стану здоров'я населення області та зниження рівня передчасної смертності, зокрема шляхом популяризації здорового способу життя, раннього виявлення та попередження хвороб, що найчастіше призводять до передчасної смертності, підвищення рівня доступності та якості медичної допомоги, надання реабілітаційних послуг, підтримки психічного та ментального здоров'я.

Очікувані результати:

- зменшено загальний коефіцієнт смертності;
- збільшено середню очікувану тривалість життя при народженні;
- забезпечено зменшення природного скорочення населення області;
- посилено відповідальність населення регіону за власне здоров'я;
- зменшено фактори ризику травмування чи смертності в повсякденному житті;
- забезпечено своєчасне виявлення та попередження захворювань;
- забезпечено високий рівень якості життя в період хвороби та лікування;
- підвищено кваліфікацію медичних працівників;
- впроваджено інноваційні методи та технології лікування захворювань;
- забезпечено функціонування якісної системи надання реабілітаційних послуг, зокрема для ветеранів війни, осіб, постраждалих від війни;
- посилено систему підтримки психічного та ментального здоров'я;
- поліпшено психологічний стан населення регіону, зменшено емоційний стрес, викликаний війною та іншими чинниками.

Завдання	Можливі сфери реалізації програм, проєктів та заходів
2.2.1. Популяризація здорового способу життя	- Інформаційно-просвітницькі заходи з популяризації здорового способу життя - Реалізація реформи шкільного харчування
2.2.2. Раннє виявлення та попередження хвороб, що найчастіше призводять до передчасної смертності	- Формування прихильності до вакцинації від вакцинованих хвороб - Створення мобільних лабораторій та скринінгових центрів для віддалених населених пунктів - Проведення профілактичних оглядів
2.2.3. Підвищення рівня доступності медичної допомоги та її якості	- Реновація будівель та приміщень закладів охорони здоров'я - Розвиток та оновлення матеріально-технічної бази закладів охорони здоров'я

	- Придбання транспорту екстреної медичної допомоги- Стажування та підвищення кваліфікації медичних працівників
2.2.4. Надання реабілітаційних послуг, підтримка психічного та ментального здоров'я	- Надання реабілітаційної та психологічної підтримки внутрішньо переміщеним особам, ветеранам війни, членам їх сімей, членам сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, особам, постраждалим від війни- Розширення переліку медичних послуг для ветеранів війни- Розвиток системи надання реабілітаційних послуг у закладах охорони здоров'я- Створення реабілітаційних центрів у територіальних громадах- Створення реабілітаційних відділень при закладах охорони здоров'я- Створення та розширення маршрутів ментального здоров'я у територіальних громадах- Розвиток мережі центрів ментального здоров'я при медичних закладах області- Картування наявних послуг системи психічного здоров'я та психосоціальної підтримки у територіальних громадах- Профілактика психоемоційного вигорання- Впровадження проєктів у рамках всеукраїнської програми ментального здоров'я „Ти як?“

ОПЕРАТИВНА ЦІЛЬ 2.3. Система освіти, яка відповідає сучасним викликам

Одним із найважливіших факторів відновлення та розвитку людського капіталу є створення рівних можливостей і умов для відкритого доступу та інклюзивного підходу до освіти, а також можливостей для освіти протягом життя, здобуття іншої професії, підвищення кваліфікації та опанування додаткових компетентностей.

Станом на 01.01.2025 освітні послуги в області надавали 874 заклади освіти: 7 закладів вищої, 21 фахової передвищої, 17 професійної (професійно-технічної), 432 загальноосвітніх, 41 позашкільний, 354 дошкільної освіти, 1 дитячий будинок та 1 міжшкільний ресурсний центр.

Для забезпечення освітньої безбар'єрності має бути збільшена кількість осіб, охоплених освітніми програмами, зокрема серед дорослого населення та осіб старшого віку, ветеранів війни, ВПО, осіб з інвалідністю. Інклюзивно-ресурсні центри в територіальних громадах повинні відповідати нормативним вимогам та мати достатньо фахівців для надання послуг.

Станом на 01.01.2025 у області інклюзивне навчання забезпечували 383 заклади освіти. Функціонували 25 інклюзивно-ресурсних центрів (ІРЦ), роботу яких забезпечували 138 фахівців. На основі угод про співфінансування, ІРЦ обслуговували дітей із 41 територіальної громади.

В контексті підвищення рівня доступності освітніх послуг, важливою є відповідна підготовка надавачів освітніх послуг. Вчителі, викладачі, тренери, вихователі, асистенти вчителів, майстри виробничого навчання повинні володіти навичками і бути спроможними

надавати послуги відповідно до потреб здобувачів освіти. Має бути підготовлена достатня кількість фахівців, які спеціалізуються у питаннях безбар'єрності, доступності, інклюзії, універсального та людиноцентричного дизайну.

Крім того, необхідну якість та доступність освіти забезпечує розвиток систем дистанційного навчання.

У сучасних реаліях, забезпечення високого рівня освіти неможливе без впровадження інноваційних (зокрема цифрових) технологій, а також постійного оновлення освітніх програм відповідно до сучасних потреб і трендів. Це передбачає, зокрема, модернізацію матеріально-технічної бази закладів освіти, забезпечення здобувачів освіти новітнім обладнанням та навчальними матеріалами, а також набуття та вдосконалення відповідних кваліфікацій і компетенцій педагогічними працівниками, надавачами освітніх послуг.

У контексті поліпшення доступності освітніх послуг, важливим є покращення організації підвезення учнів та педагогічних працівників до закладів освіти і додому, шляхом придбання шкільних автобусів. Станом на 01.01.2025 підвезення забезпечували 276 шкільних автобусів (кількість учнів, охоплених підвезенням, становила 15 709, у тому числі шкільними автобусами – 14 145 учнів (90%).

Дана оперативна ціль спрямована на формування сприятливого, інклюзивного освітнього середовища, освітню реінтеграцію вразливих категорій населення (ветерани війни, ВПО, особи з інвалідністю), створення рівних можливостей для особистісного та професійного розвитку особи протягом життя, розвиток та модернізацію закладів освіти, впровадження інноваційних технологій та програм у освітній процес.

Очікувані результати:

- забезпечено безбар'єрний доступ до освітніх послуг для усіх груп населення, зокрема з числа вразливих категорій (ВПО, ветерани війни, особи з інвалідністю, діти з особливими освітніми потребами);
- збільшено популярність набуття освіти дорослим населенням;
- розроблено та впроваджено конкурентні освітні продукти;
- забезпечено інноваційний розвиток мережі закладів освіти;
- впроваджено інноваційні технології та програми у освітній процес;
- підвищено кваліфікацію педагогічних працівників, зокрема у сфері впровадження інноваційних технологій та програм у освітній процес;
- забезпечено підвезення учнів та педагогічних працівників до закладів освіти і додому.

Завдання	Можливі сфери реалізації програм, проєктів та заходів
2.3.1. Формування сприятливого, інклюзивного освітнього середовища	- Облаштування закладів освіти області відповідно до вимог безбар'єрного простору - Створення шкільних рад за участі батьків дітей з особливими освітніми потребами - Навчання педагогів для роботи з дітьми з особливими освітніми потребами

2.3.2. Освітня реінтеграція вразливих категорій населення (зокрема ветерани війни, ВПО, особи з інвалідністю)	- Надання освітніх послуг вразливим категоріям населення (ветерани війни, ВПО, особи з інвалідністю)
2.3.3. Створення рівних можливостей для особистісного та професійного розвитку особи протягом життя, у т. ч. на умовах гендерної рівності	- Розвиток та підтримка неформальної освіти для дорослих - Створення у закладах професійної, фахової передвищої, вищої освіти центрів ветеранського розвитку - Навчання для представників органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування з питань саморозвитку, впровадження гендерної рівності
2.3.4. Розвиток та модернізація закладів освіти, впровадження інноваційних технологій та програм у освітній процес	- Придбання засобів навчання та обладнання в рамках впровадження реформи „Нова українська школа“ - Придбання шкільних автобусів - Реновація будівель та приміщень закладів освіти - Розвиток та оновлення матеріально-технічної бази закладів освіти - Розвиток сучасної інфраструктури їдалень (харчоблоків) у закладах освіти - Посилення співпраці закладів освіти з закордонними партнерами - Залучення іноземних партнерів, світових освітніх центрів до модернізації матеріально-технічної бази закладів освіти - Залучення провідних іноземних педагогічних і наукових працівників до проведення лекцій, практичних занять, тренінгів, вебінарів, майстер-класів тощо

ОПЕРАТИВНА ЦІЛЬ 2.4. Формування національної ідентичності: молодіжна політика, культура, спорт

Для формування регіональної згуртованості важливу роль відіграють молодіжна та культурна політика.

Станом на 01.01.2025 кількість молодіжних центрів та просторів у сфері розвитку молодіжної політики в області становила 27.

З метою забезпечення всебічного розвитку та ефективного функціонування української мови як державної, а також створення умов для її вільного використання в усіх сферах суспільного життя, в усіх 66 територіальних громадах Черкаської області затверджені програми розвитку української мови та забезпечується їх виконання.

На кінець 2024 року в галузі культури області діяли: 641 бібліотека; 674 будинки культури, клуби, центри культури і дозвілля; 2 мистецькі заклади фахової передвищої освіти; 40 початкових спеціалізованих мистецьких навчальних закладів; 2 академічні театри; 189 музеїв; 2 концертні заклади; 9 об'єктів кінопоказу. Зкладами культури області на постійній основі проводяться заходи, спрямовані на культурну інтеграцію та соціальну адаптацію внутрішньо переміщених осіб: лекції, екскурсії, майстер-класи, виставки; публічні бібліотеки області виконують функцію соціальних хабів, надаючи комплекс послуг

для ВПО.

Важливим аспектом у підтримці фізичного та ментального здоров'я населення регіону є популяризація занять фізичною культурою та спортом, зокрема проведення заходів з олімпійських та неолімпійських видів спорту.

Черкаська область має багату культурну спадщину, що створює сприятливі умови для розвитку туризму. Зокрема, станом на 01.01.2025 найвизначніші пам'ятки були зосереджені у 8 заповідниках: національний заповідник „Батьківщина Тараса Шевченка“, Шевченківський національний заповідник, національний історико-культурний заповідник „Чигирин“, державний історико-культурний заповідник „Трипільська культура“, Корсунь-Шевченківський державний історико-культурний заповідник, державний історико-культурний заповідник „Трахтемирів“, Кам'янський державний історико-культурний заповідник, державний історико-архітектурний заповідник „Стара Умань“. Проте існує потреба у збереженні, реконструкції та реновації пам'яток культурної спадщини.

Дана оперативна ціль спрямована на підготовку населення до національного спротиву, національно-патріотичне виховання, розвиток та впровадження молодіжної політики, розвиток та популяризацію української мови, розвиток культури та спорту, збереження та розвиток культурної спадщини.

Очікувані результати:

- посилено залученість молоді до впровадження місцевих розвиткових ініціатив;
- забезпечено всебічний розвиток та ефективне функціонування української мови;
- забезпечено ефективну інституційну основу для здійснення культурної діяльності;
- посилено громадську активність населення;
- посилено фізкультурно-оздоровчу та рухову активність жителів області;
- забезпечено фізкультурно-спортивну реабілітацію ветеранів війни;
- забезпечено проведення фізкультурно-оздоровчих та спортивно-масових заходів;
- забезпечено збереження, відновлення та розвиток культурної спадщини області;
- посилено інтерес мешканців регіону, а також інших регіонів і країн до пам'яток та об'єктів культурної спадщини Черкаської області;
- збільшено відвідуваність об'єктів культурної спадщини регіону.

Завдання	Можливі сфери реалізації програм, проєктів та заходів
2.4.1. Підготовка населення до національного спротиву, національно-патріотичне виховання та молодіжна політика	- Проходження повного циклу базової підготовки громадян до національного спротиву - Забезпечення викладання предмета „Захист України“ - Підтримка та розвиток молодіжних ініціатив - Проведення базового тренінгу „Програми „Молодіжний працівник“ - Проведення молодіжних форумів, конференцій - Дослідження та аналіз потреб молоді
2.4.2. Зміцнення статусу української мови, сприяння її розвитку та популяризації	- Проведення міжнародних та всеукраїнських заходів у сфері національно-патріотичного виховання, спрямованих на популяризацію української мови - Формування сприйняття української мови як елемента національної безпеки - Проведення бібліотеками освітніх і соціокультурних заходів, спрямованих на формування національної

	ідентичності через українську мову - Проведення комплексу всеукраїнських та регіональних заходів, спрямованих на підтримку і популяризацію української мови- Сприяння громадським ініціативам щодо поширення і популяризації української мови
2.4.3. Створення умов для культурного розвитку та громадської активності населення	- Оновлення інфраструктури для здійснення культурної діяльності, забезпечення її доступності для всіх категорій населення- Організація культурних фестивалів (зокрема міжнародних), свят та літературних форумів, що висвітлюють унікальну спадщину Черкащини- Підтримка народної творчості- Посилення міжнародної, міжрегіональної співпраці між організаціями, що працюють у сфері культури- Створення поліфункціональних центрів дозвілля з метою розширення спектру надання культурних послуг;- Створення медіатек та інформаційних центрів на базі книгозбірень;- Посилення спроможності та співпраці культурних спільнот- Створення та функціонування ветеранських просторів- Популяризація екологічно відповідального способу життя- Організація та підтримка еколого-освітніх заходів
2.4.4. Стимулювання розвитку спорту, організація національних та міжнародних змагань	- Проведення фізкультурно-оздоровчих заходів- Проведення змагань, спортивних фестивалів різних рівнів, у т. ч. таких, що об'єднують молодь з різних куточків області- Посилення міжнародної, міжрегіональної співпраці між спортивними організаціями- Залучення осіб з інвалідністю (зокрема тих, що отримали її внаслідок військових дій) до занять фізичною культурою, спортом та фізкультурно-спортивною реабілітацією- Сприяння фізкультурно-спортивній реабілітації ветеранів війни- Підтримка представників бізнесу, що розвивають мережу спортивних гуртків та секцій у громадах області- Розвиток спортивної інфраструктури регіону
2.4.5. Збереження та розвиток культурної спадщини як складової культурної політики та національно-патріотичного виховання	- Комплекс заходів для збереження, покращення стану та підтримання належного вигляду об'єктів культурної спадщини- Промоція об'єктів культурної спадщини у інформаційному просторі- Створення фонду відновлення пам'яток культурної спадщини

5.4. СТРАТЕГІЧНА ЦІЛЬ 3. ПІДВИЩЕННЯ СТІЙКОСТІ ГРОМАД

В умовах військових дій та повоєнного відновлення, необхідно забезпечити розбудову стійкості територіальних громад. Це дасть змогу посилити регіональну згуртованість, сприятиме економічному зростанню та сталому розвитку Черкаської області, підвищенню комфортності проживання в регіоні, посиленню безпеки населення та територій, розвитку демократії.

Основними сферами, які охоплює стратегічна ціль „Підвищення стійкості громад“, є збереження, реновація та відновлення інфраструктури на засадах інклюзивності та безбар'єрності; покращення доступності та якості публічних послуг; посилення інституційної спроможності громад, розвиток партнерств та регіональної згуртованості; посилення безпеки територіальних громад; захист і відновлення довкілля з урахуванням шкоди, заподіяної внаслідок бойових дій.

Досягнення стратегічної цілі передбачається через реалізацію 5 оперативних цілей:

Оперативна ціль 3.1.	Оперативна ціль 3.2.	Оперативна ціль 3.3.	Оперативна ціль 3.4.	Оперативна ціль 3.5.
Збереження, реновація та відновлення інфраструктури на засадах інклюзивності та безбар'єрності	Покращення доступності та якості публічних послуг, розвиток цифрового врядування	Посилення інституційної спроможності громад, розвиток партнерств та регіональної згуртованості	Посилення безпеки територіальних громад	Захист та відновлення навколишнього природного середовища

Очікується, що реалізація стратегічної цілі 3 матиме такі результати:

- модернізовано інфраструктуру регіону на засадах інклюзивності, безбар'єрності та енергоефективності;
- відновлено пошкоджену інфраструктуру області за принципом „краще, ніж було“;
- забезпечено безперешкодний доступ до об'єктів фізичного оточення і послуг для усіх категорій громадян, у т. ч. осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення;
- посилено енергетичну стійкість регіону;
- забезпечено доступ населення до якісних комунальних, транспортних, адміністративних, соціальних та інших публічних послуг незалежно від місця проживання;
- впроваджено ефективні житлові рішення, у т. ч. щодо внутрішньо переміщених осіб;
- посилено цифрову трансформацію регіону;
- розширено доступ населення до онлайн-ресурсів, якісного мобільного зв'язку та цифрових технологій;
- посилено кваліфікацію та отримано нові сучасні компетенції представниками органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, зокрема у проектній діяльності;
- забезпечено розвиток співробітництва та партнерства на всіх рівнях;
- залучено широкі кола населення, у т. ч. ветеранів війни, ВПО та осіб з інвалідністю, до процесу розвитку територій;
- поліпшено безпекове середовище області;
- забезпечено збереження та відновлення навколишнього природного середовища, підвищено адаптивність регіону до змін клімату;
- забезпечено подолання шкоди, заподіяної навколишньому природному середовищу внаслідок військових дій в Україні.

ОПЕРАТИВНА ЦІЛЬ 3.1. Збереження, реновація та відновлення інфраструктури на засадах інклюзивності та безбар'єрності

Розвиток інфраструктури є важливою складовою соціально-економічного розвитку регіону, оскільки вона забезпечує функціонування галузей матеріального виробництва та соціальної сфери, формує належні умови життєдіяльності суспільства.

Наразі значна частина інфраструктури Черкаської області перебуває у незадовільному стані та у багатьох аспектах характеризується застарілістю та зношеністю. Зокрема, значна кількість закладів соціальної сфери (заклади освіти, охорони здоров'я, культури, спорту) потребують оновлення (будівництво нових, реконструкція, ремонт та технічне переоснащення існуючих будівель та споруд, закупівля обладнання); також актуальним питанням є впровадження заходів з енергоефективності (заміна вікон та дверей, утеплення фасадів та покрівель, заміна котлів та систем опалення).

Одним із наслідків бойових дій в Україні є руйнування та пошкодження інфраструктури. Станом на 01.01.2025, з початку військових дій в Україні внаслідок 528 обстрілів було пошкоджено 685 об'єктів цивільної інфраструктури Черкаської області, зокрема: 471 житловий будинок (багатоповерхові та індивідуальні), 20 будівель закладів освіти, 8 будівель закладів охорони здоров'я, 1 міст та 185 інших об'єктів, що не відносяться до зазначених категорій. Протягом 2022-2024 років було відновлено 441 об'єкт цивільної інфраструктури.

В умовах військових дій в Україні, однією з найбільш постраждалих сфер є енергетична. В результаті масованих обстрілів, значна частина енергетичної інфраструктури зазнала руйнувань та пошкоджень.

Станом на 01.01.2025 основними енергогенеруючими підприємствами області були філія „Канівська ГЕС“ ПрАТ „Укргідроенерго“ (52,2% від загальнорічного виробництва електроенергії в області) та ВП „Черкаська ТЕЦ“ ПрАТ „Черкаське хімволокно“ (34,9% від загальнорічного виробництва електроенергії в області). Зокрема, у 2024 році фактичне виробництво електроенергії в області становило 2 243,1 млн кВт/год, і з них 85,5% припадало саме на Канівську ГЕС та Черкаську ТЕЦ.

Одним із проблемних питань енергетичної сфери Черкаської області залишається перевищення споживання електроенергії над виробництвом (щороку приблизно у 1,5 – 2 рази). Так, у 2024 році було спожито 3,09 млрд кВт/год електроенергії, в той час як вироблено – лише 2,24 млрд кВт/год. Отже, Черкаська область є енергодефіцитним регіоном.

Враховуючи наслідки військових дій та ступінь пошкоджень енергетичної інфраструктури в Україні, одним із ключових пріоритетів є посилення енергетичної безпеки. Це включає впровадження відновлювальних джерел енергії, реалізацію заходів з енергоефективності та енергозбереження.

Одним з інструментів підвищення енергоефективності є розвиток децентралізованої, або розподіленої, генерації (*distributed power generation*) – системи виробництва та передачі енергії, яка передбачає велику кількість споживачів, що водночас є виробниками електричної та теплової енергії для власних потреб і мають можливість передавати надлишки виробленої енергії до загальної мережі. Наразі енергосистема України базується в основному на великих електростанціях, які передають електроенергію споживачам через магістральні та розподілені мережі. Проте така система має ряд суттєвих недоліків, зокрема втрати електроенергії під час транспортування (адже генерація не є прив'язаною безпосередньо до споживача). Дослідники з Кембриджського університету (Велика Британія) визначили такі переваги розподілених систем генерації енергії:

- зменшення втрат електроенергії;
- швидке будівництво систем порівняно із традиційними централізованими станціями;
- забезпечення додаткових сервісів (балансування, реактивна енергія);
- підвищення безпеки енергопостачання (більший обсяг електроенергії виробляється всередині країни або регіону з використанням локальних джерел).

З метою розвитку розподіленої генерації електричної енергії, в області проводиться робота із встановлення когенераційних установок, сонячних панелей та інших об'єктів на підприємствах теплоенергетики, приватного сектору економіки, адміністративних і громадських будівлях. Загалом, станом на 01.01.2025 в області діяли 1 570 об'єктів розподіленої генерації загальною потужністю 218,8 МВт (у тому числі 1 491 домогосподарство, що мають у користуванні сонячні дахові панелі, та 79 інших об'єктів розподіленої генерації (малі гідроелектростанції, вітроелектростанція, сонячні електростанції та когенераційні установки).

Проблемним питанням також є стан транспортної інфраструктури та недостатнє використання логістичного потенціалу регіону. Протягом 2020-2022 років в області було суттєво покращено мережу автомобільних доріг державного значення: за рахунок коштів державного бюджету капітальним та поточно-середнім ремонтом відновлено 255,2 км доріг міжнародного та національного значення. Зокрема, було відновлено міжнародну автомобільну дорогу М-30 Стрий – Умань – Дніпро – Ізварине (у напрямку м. Кропивницький); майже повністю відновлено національну автомобільну дорогу Н-16 Золотоноша – Черкаси – Сміла – Умань (дорога, яка фактично з'єднує західну і східну частини Черкаської області та забезпечує сполучення між правобережною та лівобережною частинами регіону); також частково відновлено національні автомобільні дороги Н-01 Київ – Знамянка та Н-08 Бориспіль – Дніпро – Запоріжжя – Маріуполь (у напрямку м. Київ). В той же час, переважна частина автомобільних доріг регіонального та територіального значення перебуває у незадовільному стані.

По території області проходять 2 міжнародні автомобільні дороги: Е95 (співпадає з автомобільною дорогою М-05 Київ – Одеса) та Е50 (співпадає з автомобільною дорогою М-30 Стрий – Умань – Дніпро – Ізварине). Але обидві дороги пролягають у західній частині області (перетинаються біля м. Умань), і відтак переважна частина території регіону і зокрема обласний центр – м. Черкаси – є значно віддаленими від цих транспортних коридорів.

Станом на 01.01.2025 експлуатаційна довжина залізничних колій загального користування становила 553,3 км (з них електрифіковані залізничні колії – 159,7 км). Крім того, станом на 01.01.2025 в регіоні проходило 189 км експлуатаційних річкових судноплавних шляхів загального користування.

На даний момент Черкаський аеропорт має статус міжнародного (міжнародний пункт пропуску). Проте останній раз він приймав пасажирів з регулярних рейсів у 1995 році.

Військові дії в Україні призвели до утворення великої кількості внутрішньо переміщених осіб. Значна частина таких осіб досі не мають змоги повернутись до покинутого місця проживання через пошкодження чи руйнування житла, перебування його на окупованій території або території ведення бойових дій. При цьому для значної кількості внутрішньо переміщених осіб актуальним залишається питання розміщення та забезпечення житлом.

Проблемним питанням є стан об'єктів житлово-комунального господарства області. Станом на 01.01.2025 втрати в магістралях теплових мереж становили 20%; загальна зношеність теплових мереж становила 25%. Із загальної протяжності водопровідних мереж області, що обслуговуються комунальними підприємствами, станом на 01.01.2025

в аварійному стані перебували 36,5%; із загальної протяжності каналізаційних мереж – 34,8%.

Розширення доступу населення до онлайн-ресурсів, якісного стільникового зв'язку та цифрових технологій є невід'ємною частиною соціально-економічного розвитку, в умовах диджиталізації суспільства. Усі суспільні групи повинні мати доступ до швидкісного Інтернету та публічної цифрової інформації. Особливо актуальним це питання є для сільських територій, віддалених населених пунктів. Станом на січень 2025 року на території Черкаської області знаходились 1 356 базових станцій операторів стільникового зв'язку, що забезпечувало 2G-4G+ зв'язком 95% населених пунктів Черкаської області. Доступ до фіксованого Інтернету мали 722 населені пункти, або 84,5% охоплення за кількістю населених пунктів.

Розвиток інфраструктури має відбуватись на засадах інклюзивності та безбар'єрності. Наразі значна частина об'єктів фізичного оточення не є адаптованими для переміщення/користування ними осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення. Частина громадського транспорту є застарілою та недоступною, що унеможлиблює перевезення осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення (відсутні пандуси, облаштовані місця для осіб з числа маломобільних груп населення, вказівники, звукові сигнали, титрована інформація тощо).

В області створено мапу безбар'єрності. В рамках цього проекту, була розроблена гугл-анкета „Оцінка доступності об'єктів“. Першою категорією об'єктів, які оцінювались на предмет безбар'єрності, стали всі 66 центрів надання адміністративних послуг (ЦНАП) Черкаської області.

Щоб привести приміщення ЦНАП до безбар'єрних вимог, територіальні громади Черкаської області розробили плани приведення ЦНАП до вимог безбар'єрності та протягом 2024-2025 років здійснюють ці заходи.

Так, станом на 01.01.2025 у Черкаській області з 66 ЦНАП – 15 ЦНАП (23%) були безбар'єрні.

Умовами конкурсу з перевезення пасажирів на міжміських та приміських автобусних маршрутах загального користування, що проходять територією двох або більше територіальних громад та не виходять за межі території Черкаської області, встановлено обов'язкову вимогу для перевізників-претендентів забезпечувати роботу на приміських маршрутах загального користування транспортних засобів, пристосованих для перевезення осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення (зокрема з вадами зору, слуху, з ураженнями опорно-рухового апарату тощо) в обсязі до 50% від загальної кількості автобусів. Крім того, транспортні засоби повинні передбачати можливість встановлення зовнішніх звукових інформаторів номера і кінцевих зупинок маршруту, текстових та звукових систем у салоні для оголошення зупинок.

В сучасних умовах існує особлива потреба у забезпеченні доступності об'єктів фізичного оточення та громадського транспорту для осіб, які отримали травми внаслідок бойових дій.

Національною стратегією із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року, за напрямом „Фізична безбар'єрність“ визначені такі стратегічні цілі:

- новостворені об'єкти фізичного оточення відповідають вимогам до фізичної безбар'єрності;
- об'єкти фізичного оточення адаптуються відповідно до сучасних стандартів доступності;
- транспорт та транспортна інфраструктура є фізично доступною.

Дана оперативна ціль спрямована на збереження, модернізацію та відновлення інфраструктури Черкаського регіону, із забезпеченням безперешкодного доступу для осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення. Зокрема, передбачений розвиток та відновлення соціальної, транспортної, житлово-комунальної інфраструктури, зміцнення енергетичної інфраструктури та посилення енергетичної стійкості регіону, розширення та відновлення житлового фонду, розвиток мереж фіксованого та мобільного Інтернету.

Очікувані результати:

- розширено та модернізовано мережу закладів та об'єктів соціальної сфери;
- посилено енергетичну стійкість регіону;
- підвищено рівень енергоефективності та енергозбереження у будівлях бюджетної сфери та житлових приміщеннях;
- збільшено кількість об'єктів розподіленої генерації електричної енергії в області;
- поліпшено забезпеченість населення області електричною енергією в умовах ліквідації наслідків обстрілів енергетичної інфраструктури;
- забезпечено електричною енергією об'єкти критичної інфраструктури, заклади охорони здоров'я та освіти при застосуванні графіків відключення та блекаутах;
- забезпечено ефективне використання логістичного потенціалу регіону;
- розширено житловий фонд області, забезпечено відновлення пошкодженого житла;
- збільшено рівень забезпечення житлом внутрішньо переміщених осіб;
- забезпечено населення області якісними послугами тепло-, водопостачання та водовідведення;
- розширено доступ населення області до якісного мобільного зв'язку та Інтернету;
- дотримано загальноприйняті практики створення безперешкодного життєвого середовища для осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення, у тому числі тих, які отримали травми внаслідок бойових дій;
- збільшено питому вагу об'єктів фізичного оточення, які відповідають вимогам доступності;
- забезпечено доступність громадського транспорту для осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення;
- відновлено об'єкти інфраструктури, пошкоджені внаслідок бойових дій.

Завдання	Можливі сфери реалізації програм, проєктів та заходів
3.1.1. Модернізація та відновлення соціальної інфраструктури	- Будівництво, реконструкція, капітальний ремонт та технічне переоснащення будівель бюджетної сфери області, з підвищенням енергоефективності - Відновлення пошкодженої інфраструктури - Модернізація матеріально-технічної бази бюджетних, комунальних установ та комунальних підприємств області
3.1.2. Зміцнення та відновлення енергетичної інфраструктури	- Будівництво, реконструкція та відновлення об'єктів енергетичної інфраструктури - Впровадження об'єктів розподіленої генерації електричної енергії (встановлення когенераційних установок, сонячних, вітрових електростанцій, установок зберігання електричної енергії тощо) - Забезпечення джерелами резервного живлення об'єктів критичної інфраструктури, закладів охорони

	здоров'я, освіти
3.1.3. Розвиток та відновлення транспортної інфраструктури	- Створення безбар'єрних маршрутів у населених пунктах області- Впровадження автоматизованої системи обліку і оплати проїзду на внутрішньообласних автобусних маршрутах- Проведення конкурсів з перевезення пасажирів на міжміських та приміських автобусних маршрутах, якими передбачається наявність транспортних засобів, пристосованих для перевезення осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення (в тому числі тих, які отримали травми внаслідок бойових дій)
3.1.4. Розширення та відновлення житлового фонду	- Будівництво, реконструкція та капітальний ремонт будівель для розміщення внутрішньо переміщених осіб- Формування житлового фонду для осіб з інвалідністю та осіб похилого віку- Житлова підтримка ветеранів війни, членів їх сімей та членів сімей загиблих (померлих) ветеранів війни- Житлова підтримка осіб, постраждалих від війни
3.1.5. Покращення та відновлення житлово-комунальної інфраструктури	- Будівництво, реконструкція та капітальний ремонт теплових мереж- Будівництво, реконструкція та капітальний ремонт водопровідних мереж- Будівництво, реконструкція та капітальний ремонт каналізаційних мереж, очисних споруд
3.1.6. Розвиток мереж фіксованого та мобільного Інтернету	- Забезпечення населених пунктів області широкосмуговим Інтернетом- Забезпечення населених пунктів області якісним мобільним зв'язком- Забезпечення населення області доступом до мобільного Інтернету із швидкістю не менше 2 Мбіт/с

ОПЕРАТИВНА ЦІЛЬ 3.2. Покращення доступності та якості публічних послуг, розвиток цифрового врядування

Важливим аспектом підвищення стійкості громад є забезпечення доступності та спрощення надання адміністративних та інших публічних послуг. Стосовно адміністративних послуг, цей процес полягає у переведенні їх надання в електронний вигляд, застосуванні сервісів „мобільна валіза“, „мобільний ЦНАП“, створенні територіальних підрозділів ЦНАП та віддалених робочих місць адміністраторів ЦНАП. Станом на 01.01.2025 у всіх 66 територіальних громадах Черкаської області створені та функціонують центри надання адміністративних послуг; також функціонують 123 віддалених робочих місця адміністраторів ЦНАП, 5 територіальних підрозділів ЦНАП. Станом на 01.01.2025 у Христинівській (Уманський район) та Звенигородській (Звенигородський район) територіальних громадах працювали „Центри Дія“; 3 ЦНАП мали „мобільні валізи“, а саме у Степанецькій, Корсунь-Шевченківській (Черкаський район) та Драбівській (Золотоніський район) територіальних громадах.

Для усіх категорій громадян має бути забезпечений безбар'єрний доступ до публічних послуг, зокрема транспортних. З метою створення такої доступності, застосовуються сучасні цифрові технології. У Черкаській області станом на 01.01.2025 кількість автобусів, які працювали на міських, міжміських та приміських маршрутах загального користування, пристосованих для перевезення пасажирів з інвалідністю, становила 97, з них 10 були пристосовані для перевезення осіб з порушенням слуху (встановлено текстову систему у салоні для оголошення зупинок). Станом на 01.01.2025 у м. Черкаси міський електричний транспорт обслуговував 26 маршрутів та налічував 82 одиниці тролейбусів, з яких 28 були пристосовані для перевезення осіб з інвалідністю. Також всі тролейбуси та автобуси облаштовані GPS-трекерами, що дозволяє за допомогою сайту city.dozor.tech та мобільного додатку dozor.city в реальному часі визначити місцезнаходження транспортних засобів на маршруті, зокрема тих, що пристосовані для перевезення осіб з інвалідністю.

За даними Єдиної інформаційної бази даних про внутрішньо переміщених осіб ДП „Інформаційно-обчислювальний центр Міністерства соціальної політики України“, станом на 01.01.2025 в органах соціального захисту населення області перебували на обліку 137 142 ВПО, з них 126 238 осіб – з початку повномасштабних бойових дій в Україні. У 2024 році допомогу на проживання близько 22 тис. ВПО виплачено в сумі 1 036,6 млн грн (допомога виплачується щомісячно).

Станом на 01.01.2025 на пенсійному обліку в області перебували 395,2 тис. осіб, зокрема 3 163 пенсіонери з числа внутрішньо переміщених осіб. Зокрема, починаючи з 24.02.2022, на пенсійний облік було взято 1 310 внутрішньо переміщених осіб.

Одним із пріоритетних напрямів щодо захисту прав внутрішньо переміщених осіб на найближчий період має стати впровадження ефективних механізмів задоволення базових потреб людини та забезпечення доступу до послуг. При цьому варто враховувати, що внутрішньо переміщені особи потребують суттєвої підтримки з боку приймаючих громад, особливо на етапі адаптації після переміщення, а також подальшої інтеграції. Разом з тим, базові послуги, які передбачаються для внутрішньо переміщених осіб, повинні надаватись з урахуванням інформаційної та фізичної безбар'єрності для внутрішньо переміщених осіб різних категорій, зокрема осіб з інвалідністю.

Ветеранська політика в області має базуватись на потребах ветеранів та слугувати основою для надання їм підтримки з урахуванням усіх наявних соціальних та правових статусів. Така політика повинна враховувати принцип кроссекторальності – ветерани та члени їх сімей як громадяни повинні бути представлені в усіх сферах, мати доступ до всіх програм та послуг, які впроваджуються (надаються) державою, бізнесом, територіальними громадами. Координація ветеранської політики, зокрема, має включати проведення аналізу потреб ветеранів та членів їх сімей, які можливо задовольнити шляхом надання соціальних послуг; визначення переліку соціальних послуг, спрямованих на задоволення їх потреб; підвищення доступності послуг для ветеранів шляхом цифровізації електронних публічних послуг.

Станом на 01.01.2025 у Єдиному державному реєстрі ветеранів перебували на обліку по Черкаській області:

- учасники бойових дій – 36 797 осіб;
- учасники війни – 3 447 осіб;
- особи з інвалідністю внаслідок війни – 7 174 особи (з них I групи – 631 особа, II групи – 4 510 осіб, III групи – 2 033 особи);
- статус члена сім'ї загиблого (померлого) ветерана війни мали – 4 197 осіб;
- статус члена сім'ї загиблого (померлого) Захисника і Захисниці України мали – 3 054 особи.

Всього 54 669 осіб.

З метою забезпечення ефективного доступу ветеранів та членів їх сімей до інформаційних ресурсів та електронних сервісів, в області створений веб-сайт „Платформа ветерана. Черкаський вимір“ (<https://ukrveteran.ck.gov.ua/>).

Станом на 01.01.2025 у територіальних громадах області було працевлаштовано 40 фахівців з супроводу ветеранів та демобілізованих осіб. У 65 територіальних громадах було запроваджено 99 „єдиних вікон“ для обслуговування ветеранів війни.

З метою розширення можливостей взаємодії влади та громадян, необхідним є впровадження інструментів електронної демократії. Станом на 01.01.2025 в області 60 органів місцевого самоврядування використовували інструменти електронної демократії (електронні звернення, електронні петиції, бюджет участі (громадський бюджет), електронні консультації).

Національною стратегією із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року, за напрямом „Цифрова безбар'єрність“ визначена стратегічна ціль – „Усі громадяни мають доступ до електронних публічних послуг“.

Дана оперативна ціль спрямована на покращення доступності та якості адміністративних, соціальних та інших публічних послуг, впровадження сучасних цифрових інструментів управління та відкритості влади.

Очікувані результати:

- забезпечено безбар'єрний доступ населення до різних видів публічних послуг з використанням цифрових технологій;
- забезпечено доступність та якість надання адміністративних послуг;
- підвищено доступність послуг громадського транспорту;
- створено умови для задоволення потреб внутрішньо переміщених осіб;
- забезпечено надання якісних соціальних послуг ветеранам війни, членам їх сімей та членам сімей загиблих (померлих) ветеранів війни;
- забезпечено прозорість діяльності органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування;
- забезпечено цифровізацію управлінських процесів.

Завдання	Можливі сфери реалізації програм, проєктів та заходів
3.2.1. Покращення доступності та якості адміністративних, соціальних та інших публічних послуг	- Створення територіальних підрозділів ЦНАП - Створення віддалених робочих місць адміністраторів ЦНАП - Придбання „мобільних валіз“ для надання адміністративних послуг - Збільшення кількості транспортних засобів, що пристосовані для перевезення осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення - Надання соціальних послуг ветеранам війни та членам їх сімей відповідно до їх потреб - Створення сервісних центрів МВС нового європейського типу - Організація виїздів мобільних груп сервісних центрів МВС до віддалених населених пунктів

3.2.2. Впровадження сучасних цифрових інструментів управління та відкритості влади	- Розробка та затвердження місцевих програм цифрової трансформації у територіальних громадах- Впровадження інструментів електронної демократії (електронні звернення, електронні петиції, бюджет участі (громадський бюджет), електронні консультації)- Впровадження індексу цифрової трансформації регіону (включно з індексом цифрової трансформації територіальних громад)

ОПЕРАТИВНА ЦІЛЬ 3.3. Посилення інституційної спроможності громад, розвиток партнерств та регіональної згуртованості

В сучасних умовах важливим фактором стійкості громад, їх прогресивного розвитку є підвищення їх інституційної спроможності. Одним із аспектів цього є високий рівень підготовки управлінських кадрів. Сучасні представники органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування повинні мати новий креативний тип мислення, бути професіоналами у таких сферах, як стратегічне планування, інформаційно-комунікаційні технології, проєктний менеджмент, співробітництво та партнерство.

Ще одним важливим аспектом регіональної стійкості та згуртованості є те, наскільки тісно співпрацюють між собою громади у вирішенні питань місцевого розвитку. Одним із шляхів посилення такої співпраці є міжмуніципальне співробітництво, яке активно впроваджується у Черкаській області. Співробітництво територіальних громад є ефективним інструментом для розвитку територій, підвищення якості надання послуг населенню та ефективного виконання органами місцевого самоврядування своїх повноважень. Станом на 01.01.2025 до реєстру Міністерства розвитку громад та територій України було внесено 12 діючих договорів про співробітництво територіальних громад Черкаської області. Потенційними напрямками договорів міжмуніципального співробітництва є надання послуг населенню громад (центри надання соціальних послуг, інклюзивно-ресурсні центри, центри професійного розвитку педагогічних працівників, медичні установи, трудові архіви), спільне утримання комунальних підприємств та установ (центри надання соціальних послуг, освітні та медичні установи, місцеві пожежні команди), створення та діяльність проєктних офісів, підвезення учнів до закладів освіти, впровадження спільних проєктів у сфері туризму. І це далеко не повний спектр тих сфер, за якими громади можуть здійснювати міжмуніципальне співробітництво.

У Черкаському регіоні активно розвивається міжнародне та міжрегіональне співробітництво. Станом на 01.01.2025 область мала 4 підписані міжрегіональні угоди (з адміністрацією Самегрело-Земо-Сванетинського краю Грузії, з м. Даугавпілс Латвійської Республіки, з радою розвитку Шяуляйського регіону Литовської Республіки, зі штатом Айова Сполучених Штатів Америки), 5 протоколів про наміри (з Куявсько-Поморським, Мазов'єцьким та Люблінським воєводствами Республіки Польща, з Тавушською областю Республіки Вірменія, з м. Бафанг Республіки Камерун), а також 1 меморандум про співпрацю з Міністерством туризму Держави Ізраїль.

Станом на 01.01.2025 міста, територіальні громади та райони Черкаської області уклали 62 партнерські угоди (не враховуючи обласні угоди) з містами та адміністративно-територіальними одиницями різних країн, з них 42 укладено з представниками країн – членів ЄС, зокрема: Польщі, Німеччини, Франції, Естонії, Румунії, Литви, Іспанії, Латвії, Словаччини, Фінляндії.

Ведеться робота щодо налагодження співпраці зі штатами Орегон, Айова та Арізона Сполучених Штатів Америки, Східною Провінцією (Аш-Шаркія) Королівства Саудівська

Аравія, графствами Великої Британії, федеральними землями Федеративної Республіки Німеччина, регіонами Французької Республіки, областями Італійської Республіки.

В області створений та постійно наповнюється Реєстр міжнародних фондів та організацій, які працюють в Україні та надають допомогу ВПО, бізнесу та допомогу у відновленні зруйнованої інфраструктури.

В сучасних умовах, все більший акцент робиться на залученні мешканців громад до процесу розвитку територій, на їх співпраці з органами місцевого самоврядування у даному напрямку. Адже така згуртованість дає ефект синергії, збільшує швидкість та якість вирішення актуальних питань життєдіяльності та розвитку громад. Особливої актуальності в сучасних умовах набуває залучення до вирішення питань місцевого розвитку ветеранів війни, ВПО та осіб з інвалідністю, з метою їх інтеграції до суспільного та економічного життя тих громад, у яких вони проживають.

Актуальним питанням є підвищення рівня цифрової грамотності населення, впровадження програм та інфраструктури цифрової освіти.

Дана оперативна ціль спрямована на розвиток професійних якостей та навичок місцевих управлінців, формування ефективної системи управління розвитком громад та територій, стимулювання міжмуніципального, міжрегіонального та міжнародного співробітництва, залучення міжнародної допомоги, заохочення мешканців громад (зокрема ветеранів війни, ВПО та осіб з інвалідністю) до участі у вирішенні питань регіонального та місцевого розвитку, підвищення цифрових компетентностей населення регіону.

Очікувані результати:

- покращено інституційне забезпечення розвитку територіальних громад;
- забезпечено формування професійного кадрового резерву органів виконавчої влади та місцевого самоврядування;
- забезпечено набуття місцевими управлінцями нових вмінь та навичок;
- посилено практику використання громадами інструменту міжмуніципального співробітництва;
- збільшено кількість договорів про співробітництво територіальних громад, що внесені до реєстру Міністерства розвитку громад та територій України;
- розширено спектр сфер та напрямів укладання договорів міжмуніципального співробітництва;
- підвищено якість та ефективність надання послуг мешканцям громад, реалізації громадами спільних проєктів завдяки укладанню договорів міжмуніципального співробітництва;
- посилено міжнародні зв'язки Черкаського регіону;
- збільшено кількість угод, меморандумів, укладених з адміністративно-територіальними одиницями інших країн;
- посилено мотивованість мешканців громад до участі у розвитку своєї громади;
- посилено рівень співпраці у діалозі „влада – громадськість“;
- створено умови та можливості для більш активної участі жителів громад, зокрема ветеранів війни, ВПО та осіб з інвалідністю, у реалізації місцевих розвиткових ініціатив;
- забезпечено інтеграцію ветеранів війни, ВПО та осіб з інвалідністю до соціально-економічних процесів тих громад, у яких вони проживають;
- підвищено рівень цифрової грамотності населення регіону.

Завдання	Можливі сфери реалізації програм, проєктів та заходів
3.3.1. Посилення кадрового потенціалу органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування з урахуванням гендерного підходу	- Проведення навчань для представників органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування області щодо реалізації державної регіональної політики- Створення та діяльність проєктних офісів- Забезпечення функціонування Спільноти проєктних менеджерів територіальних громад Черкащини
3.3.2. Стимулювання міжмуніципального, міжрегіонального та міжнародного співробітництва, залучення міжнародної допомоги	- Проведення консультативних заходів (у т. ч. виїзних нарад) для територіальних громад щодо підготовки та укладання договорів міжмуніципального співробітництва- Укладання та реалізація договорів міжмуніципального співробітництва- Укладання та реалізація міжнародних та міжрегіональних угод, меморандумів- Проведення зустрічей (у т. ч. онлайн) з представниками інших країн з метою налагодження міжнародного співробітництва
3.3.3. Заохочення мешканців громад, зокрема ветеранів війни, ВПО та осіб з інвалідністю, до участі у вирішенні питань регіонального та місцевого розвитку	- Проведення навчань щодо реалізації місцевих ініціатив у територіальних громадах- Підтримка місцевих ініціатив у територіальних громадах, створення платформ для діалогу між владою та громадськістю- Підтримка та розвиток органів самоорганізації населення, їх ініціатив- Залучення ветеранів війни, ВПО та осіб з інвалідністю до реалізації місцевих ініціатив, до прийняття рішень на місцевому рівні- Створення та функціонування в громадах рад ВПО, ветеранів війни та осіб з інвалідністю
3.3.4. Розвиток цифрових компетентностей населення регіону	- Популяризація національних баз знань (платформ) (зокрема Дія.Освіта)- Проведення освітніх курсів для підвищення рівня цифрової грамотності осіб з інвалідністю і людей старшого віку

ОПЕРАТИВНА ЦІЛЬ 3.4. Посилення безпеки територіальних громад

В умовах сучасних викликів, зокрема військових дій, актуальним питанням є підвищення рівня безпеки населення та територій.

З метою забезпечення безпеки населення області під час повітряних загроз, необхідним є будівництво та облаштування укриттів. З початку військових дій в Україні фонд захисних споруд цивільного захисту Черкаської області значно збільшився: якщо у лютому 2022 року він становив 356 споруд загальною місткістю 121 тис. осіб, то станом на 01.01.2025 фонд захисних споруд налічував вже 1 788 об'єктів загальною місткістю

442 889 осіб. З даної кількості об'єктів: 215 протирадіаційних укриттів, 143 сховища, 1 422 найпростіших укриття, 8 споруд подвійного призначення (у лютому 2022 року – 143 сховища та 213 протирадіаційних укриттів). Крім того, органами місцевого самоврядування області протягом 2022-2024 років проведено закупівлю 39 укриттів модульного типу. Проте все ще існує потреба у будівництві та облаштуванні укриттів.

Під час будівництва та використання захисних споруд цивільного захисту має бути врахований принцип безбар'єрності: споруди повинні бути облаштовані засобами, що забезпечують їх доступність для маломобільних груп населення, зокрема осіб з інвалідністю, в умовах воєнного або надзвичайного стану.

Для реагування на надзвичайні ситуації, події та пожежі, станом на 01.01.2025 в області функціонували 23 державні пожежно-рятувальні підрозділи (частини), Аварійно-рятувальний загін спеціального призначення Головного управління ДСНС України у Черкаській області, а також 47 пожежно-рятувальних підрозділів, які створені органами місцевого самоврядування для забезпечення місцевої та добровільної пожежної охорони.

Також станом на 01.01.2025 в області існувало 5 центрів безпеки громадян, а саме: у с. Руська Поляна Руськополянської територіальної громади, с. Баландине Кам'янської територіальної громади (Черкаський район), с. Шевченкове Шевченківської територіальної громади (Звенигородський район), с. Шрамківка Шрамківської територіальної громади (Золотоніський район) та селищі Буки Буцької територіальної громади (Уманський район).

В умовах повітряних загроз, важливе значення має розвиток систем оповіщення. З початку військових дій в Україні вжито ряд заходів щодо покращення роботи з оповіщення населення. В рамках створення територіальної автоматизованої системи централізованого оповіщення (ТАСЦО) здійснено заходи щодо реконструкції (технічної модернізації) ТАСЦО Черкаської області; крім того, у територіальних громадах області здійснено заходи щодо створення місцевих автоматизованих систем централізованого оповіщення (МАСЦО).

З метою забезпечення публічної безпеки, підтримання правопорядку та недопущення фактів підривної діяльності на об'єктах критичної та життєво важливої інфраструктури, проводиться робота з придбання та встановлення додаткових відеокamer у громадах області та їх подальша інтеграція до комплексної загальнообласної системи відеоспостереження та відеоаналітики „Безпечна Черкащина“. За інформацією Головного управління Національної поліції в Черкаській області, станом на 25.12.2024 до системи було інтегровано 974 камери відеоспостереження, розміщені на території Черкаської області, з них: 153 – у Звенигородському районі, 37 – у Золотоніському районі, 258 – в Уманському районі, 526 – у Черкаському районі.

Однією зі сфер, які потребують впровадження заходів із створення безпечного середовища, є сфера освіти. Зокрема, дані заходи включають встановлення систем пожежної безпеки у закладах освіти, забезпечення роботи інспекторів „Служби освітньої безпеки“, облаштування закладів освіти охоронною сигналізацією.

Ключовими напрямками впровадження даної оперативної цілі є будівництво та облаштування укриттів, створення та розвиток центрів безпеки у територіальних громадах, розвиток систем оповіщення та відеоспостереження, забезпечення безпечних умов освітнього середовища.

Очікувані результати:

- підвищено рівень безпеки жителів області;
- забезпечено належне функціонування інфраструктури безпеки у територіальних громадах;
- створено умови для сталого функціонування суб'єктів господарювання і територій,

зокрема в умовах воєнного стану;

• розширено та модернізовано фонд захисних споруд цивільного захисту з урахуванням потреб осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення.

Завдання	Можливі сфери реалізації програм, проєктів та заходів
3.4.1. Будівництво та облаштування укриттів	- Будівництво, ремонт та облаштування захисних споруд цивільного захисту (зокрема найпростіших укриттів) - Придбання укриттів модульного типу
3.4.2. Створення та розвиток центрів безпеки у територіальних громадах	- Створення та функціонування центрів безпеки у територіальних громадах області - Забезпечення діяльності поліцейських офіцерів громад - Розробка планів реагування на надзвичайні ситуації у територіальних громадах
3.4.3. Розвиток систем оповіщення	- Модернізація територіальної автоматизованої системи централізованого оповіщення (ТАСЦО) Черкаської області - Створення у територіальних громадах місцевих автоматизованих систем централізованого оповіщення (МАСЦО)
3.4.4. Розвиток систем відеоспостереження	- Встановлення камер відеоспостереження у територіальних громадах (оглядові, номерні камери) - Забезпечення співпраці з територіальними громадами, керівниками торговельно-розважальних центрів, мережевих магазинів, суб'єктами надання поштових послуг у сфері придбання, встановлення додаткових відеокамер (у тому числі з аналітичними можливостями) в пріоритетних місцях дислокації, з метою їх інтеграції до системи „Безпечна Черкащина“
3.4.5. Забезпечення безпечних умов освітнього середовища	- Встановлення систем пожежної безпеки у закладах освіти області - Забезпечення реалізації проєкту „Служба освітньої безпеки“ на території регіону - Облаштування навчальних закладів засобами технічної охорони з метою запобігання вчиненню адміністративних та кримінальних правопорушень відносно учасників освітнього процесу (кнопки тривожної сигналізації, камери відеоспостереження, аличні металодетектори, охоронна сигналізація, забезпечення фізичної охорони поліцейськими)

ОПЕРАТИВНА ЦІЛЬ 3.5. Захист та відновлення навколишнього природного середовища

Екологічна безпека регіону розглядається як стан навколишнього середовища, при якому гарантується запобігання погіршенню екологічної ситуації та здоров'я людини. Соціально-економічний розвиток області тісно і нерозривно пов'язаний зі станом довкілля, наявністю екологічних викликів та ризиків у регіоні.

Оцінка стану довкілля області свідчить, що компоненти екосистеми зазнають негативного антропогенного впливу, а серед екологічних викликів області, які потребують вирішення, найважливішими є утворення та накопичення великих обсягів промислових та побутових відходів, зберігання на території області невідомих, непридатних та заборонених до використання хімічних засобів захисту рослин (відходів пестицидів), погіршення гідрологічного режиму та санітарного стану водних об'єктів, забруднення атмосферного повітря, відсутність єдиної регіональної системи моніторингу стану довкілля. Крім того, існує необхідність розширення мережі об'єктів природно-заповідного фонду.

Наразі важливим напрямом захисту та відновлення довкілля є вжиття заходів щодо ліквідації шкоди, заподіяної навколишньому природному середовищу внаслідок військових дій в Україні. З 24.02.2022, на кінець 2024 року в області утворилось 3 202,8 т відходів від руйнувань, з яких станом на 01.01.2025:

- 1 257,3 т знаходились у місцях тимчасового зберігання в Уманському та Черкаському районах (до їх подальшого відновлення чи видалення);
- 139,9 т відновлено;
- 1 805,6 т видалено.

Збитки, завдані довкіллю Черкаської області внаслідок бойових дій в Україні, обраховані Державною екологічною інспекцією Центрального округу, станом на 01.01.2025 становили 145 948,5 млн грн, з них:

- 1) Шкода, завдана атмосферному повітрю – на суму 200,9 млн грн, зокрема:
 - забруднення атмосферного повітря внаслідок горіння нафти, нафтопродуктів та газу – на суму 198 млн грн;
 - забруднення атмосферного повітря внаслідок лісових пожеж – на суму 0,1 млн грн;
 - забруднення атмосферного повітря внаслідок загорання інших об'єктів – на суму 2,8 млн грн.
- 2) Шкода, завдана земельним ресурсам – на суму 145 747,6 млн грн, зокрема:
 - 1 розрахунок на суму 0,1 млн грн за забруднення ґрунтів внаслідок ракетно-бомбових уражень;
 - 5 розрахунків на суму 145 747,5 млн грн за засмічення земельних ресурсів внаслідок ракетно-бомбових уражень.

Ще одним серйозним екологічним викликом останніх років є посилення кліматичної кризи. Зміна клімату є глобальним викликом, що створює загрози для економіки та безпеки. Спостерігається пришвидшення процесів, які призводять до зростання ризиків у сферах енергетичної безпеки, доступу до продовольства і питної води, стабільності екосистем, а також загроз для здоров'я та життя людей.

Важливо здійснювати повоєнну відбудову, дотримуючись принципів „відбудувати краще“ та „відбудувати екологічніше“, що насамперед означає нижчі обсяги викидів від самого процесу відбудови, а також від відбудованих об'єктів у майбутньому – об'єктів інфраструктури, будинків, промисловості, сільського господарства. Відповідні принципи вже сьогодні повинні закладатись в усі проекти відновлення.

Дана оперативна ціль спрямована на впровадження комплексних систем моніторингу стану довкілля у відповідності до стандартів ЄС, запровадження сучасних

механізмів управління відходами, розвиток природно-заповідного фонду області, покращення стану водних об'єктів.

Очікувані результати:

- мінімізовано вплив кліматичної кризи на навколишнє середовище Черкаської області;
- зменшено рівень забруднення атмосферного повітря;
- створено фундамент циклічної економіки, метою якої є повторне використання відходів;
- запроваджено сталу систему управління відходами;
- зменшено навантаження на полігони побутових відходів;
- створено економічні можливості для розвитку потужностей з перероблення відходів, залучено інвестиції у сферу управління відходами;
- забезпечено очищення території області від відходів, що утворились внаслідок бойових дій;
- забезпечено очищення території області від невідомих, непридатних та заборонених до використання хімічних засобів захисту рослин (відходів пестицидів);
- збережено та примножено біо- і ландшафтне різноманіття, сформовано цілісну екомережу;
- забезпечено цілісність територій та об'єктів природно-заповідного фонду та запобігання незаконному заволодінню ними;
- покращено стан водних об'єктів області.

Завдання	Можливі сфери реалізації програм, проєктів та заходів
3.5.1. Впровадження комплексних систем моніторингу стану довкілля у відповідності до стандартів ЄС	- Встановлення автоматизованих постів спостереження за станом атмосферного повітря на території області - Впровадження заходів по скороченню викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря суб'єктами господарювання області
3.5.2. Запровадження сучасних механізмів управління відходами	- Розробка та впровадження Регіонального плану управління відходами до 2034 року - Запровадження комплексної системи переробки та відновлення сміття для зменшення навантаження на полігони побутових відходів та сміттєзвалища - Управління відходами, що утворились внаслідок бойових дій - Налагодження системи роздільного збору відходів для максимального використання вторинних ресурсів - Вилучення, відновлення, знищення та знешкодження відходів пестицидів
3.5.3. Розвиток природно-заповідного фонду, збереження біологічного та ландшафтного різноманіття	- Оголошення нових та розширення меж існуючих територій та об'єктів природно-заповідного фонду - Розробка проєктів землеустрою з організації та встановлення меж територій та об'єктів природно-заповідного фонду - Впровадження заходів контролю поширення інвазійних видів - Збереження та відновлення природних оселищ

	- Збереження та відновлення полезахисних смуг, прибережних зон для захисту ґрунтів та водних екосистем- Розбудова зеленої інфраструктури для рекреації та кліматичної адаптації
3.5.4. Покращення стану водних об'єктів	- Поліпшення гідрологічного режиму та санітарного стану річок, технічного стану та благоустрою водойм- Реконструкція (будівництво) споруд для очищення стічних та зливових вод

6. МОНИТОРИНГ ТА ОЦІНКА РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ. ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ

Моніторинг реалізації Стратегії здійснюється шляхом відстеження, вимірювання та аналізу відхилення показників фактичних результатів від цільових (проміжних) значень індикаторів досягнення цілей, визначених Стратегією. Моніторинг здійснюється щороку Черкаською обласною військовою адміністрацією відповідно до Порядку розроблення регіональних стратегій розвитку і планів заходів з їх реалізації, а також проведення моніторингу реалізації зазначених стратегій і планів заходів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 04.08.2023 № 816.

Оцінка результативності реалізації Стратегії здійснюється шляхом проведення внутрішнього та зовнішнього оцінювання відповідно до Порядку проведення оцінювання реалізації державної регіональної політики, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 15.03.2024 № 305.

Індикатори моніторингу досягнення цілей Стратегії розвитку Черкаської області на період 2021-2027 роки

Найменування індикатора, одиниця виміру	Джерело інформації	Базове значення індикатора (станом на 01.01.2025)	Цільове (проміжне) значення індикатора (на 01.01.2026)	Цільове (проміжне) значення індикатора (на 01.01.2027)	Цільове значення індикатора (на 01.01.2028)	Примітки
Стратегічна ціль 1. Посилення економічної спроможності регіону						
<i>Оперативна ціль 1.1. Стимулювання підприємницької активності в регіоні</i>						
Наявний дохід населення у розрахунку на одну особу, грн	Головне управління статистики у Черкаській області	*	*	*	*	інформація відсутня під час воєнного стану
Кількість діючих суб'єктів середнього підприємництва у розрахунку на 10 тис. осіб наявного населення, одиниць	Головне управління статистики у Черкаській області	*	*	*	*	інформація відсутня під час воєнного стану
Кількість діючих суб'єктів малого підприємництва (з урахуванням мікропідприємництва) у розрахунку на 10 тис. осіб наявного населення, одиниць	Головне управління статистики у Черкаській області	*	*	*	*	інформація відсутня під час воєнного стану

Створення оновленого туристичного порталу регіону, одиниць	Департамент регіонального розвитку Черкаської ОДА	0	1	-	-	-
Кількість проведених заходів з просування місцевого продукту, одиниць	Департамент регіонального розвитку Черкаської ОДА	5 (у 2024 році)	3 (у 2025 році)	3 (у 2026 році)	3 (у 2027 році)	-
<i>Оперативна ціль 1.2. Розвиток промислового потенціалу</i>						
Валовий регіональний продукт у розрахунку на одну особу, млн грн	Головне управління статистики у Черкаській області	*	*	*	*	<i>інформація відсутня під час воєнного стану</i>
Індекс промислової продукції, % до попереднього року	Головне управління статистики у Черкаській області	106,9	100,2	102	102,5	-
Обсяг реалізованої промислової продукції (товарів, послуг) підприємств, млрд грн	Головне управління статистики у Черкаській області	138,2	142,3	146	148	-
Індекс будівельної продукції, % до попереднього року	Департамент будівництва Черкаської ОДА	113,1	187	200,3	211	-
Частка інноваційно активних промислових підприємств у загальній кількості промислових підприємств, %	Головне управління статистики у Черкаській області	*	*	*	*	<i>інформація відсутня під час воєнного стану</i>
Обсяг перевезених вантажів автомобільним транспортом,	Головне управління статистики у Черкаській області	*	*	*	*	<i>інформація відсутня під час воєнного стану</i>

Тис. т						
Оперативна ціль 1.3. Відновлення кадрового потенціалу регіону						
Рівень безробіття населення у віці 15-70 років (за методологією Міжнародної організації праці), % до робочої сили відповідного віку	Головне управління статистики у Черкаській області	*	*	*	*	інформація відсутня під час воєнного стану
Рівень зайнятості населення у віці 15-70 років, % до всього населення відповідного віку	Головне управління статистики у Черкаській області	*	*	*	*	інформація відсутня під час воєнного стану
Індекс реальної заробітної плати, % до попереднього року	Головне управління статистики у Черкаській області	*	*	*	*	інформація відсутня під час воєнного стану
Заборгованість з виплати заробітної плати, % до фонду оплати праці за останній місяць звітного року	Головне управління статистики у Черкаській області	*	*	*	*	інформація відсутня під час воєнного стану
Частка працевлаштованих випускників закладів професійної освіти, %	Управління освіти і науки Черкаської ОДА	96,4	97	97	97	-
Кількість проведених виставок „Професійна освіта Черкащини“, одиниць	Управління освіти і науки Черкаської ОДА	1 (у 2024 році)	1 (у 2025 році)	1 (у 2026 році)	1 (у 2027 році)	-
Оперативна ціль 1.4. Розвиток міжнародної економічної та інвестиційної діяльності						
Обсяг капітальних інвестицій у розрахунку на одну особу населення, грн	Головне управління статистики у Черкаській області	*	*	*	*	інформація відсутня під час воєнного стану

Обсяг прямих іноземних інвестицій, млн дол. США	Департамент регіонального розвитку Черкаської ОДА	575,8	585,0	600,0	612,0	-
Кількість країн-інвесторів, одиниць	Департамент регіонального розвитку Черкаської ОДА	34	35	35	35	-
Експорт товарів, млн дол. США	Департамент регіонального розвитку Черкаської ОДА	1280,4	1290	1300	1320	-
Експорт послуг, млн дол. США	Департамент регіонального розвитку Черкаської ОДА	65,7	66	67,5	69	-
Смартспеціалізація регіону С.1. Інноваційні агротехнології, виробництво та переробка сільськогосподарської продукції, висока якість продуктів харчування						
<i>Оперативна ціль С.1.1. Технології виробництва та переробки сільськогосподарської продукції</i>						
Індекс сільськогосподарської продукції, % до попереднього року	Департамент агропромислового розвитку Черкаської ОДА	91,5	91,6	92	93	-
Обсяг виробництва продукції сільського господарства у постійних цінах, млн грн	Департамент агропромислового розвитку Черкаської ОДА	72445,3	66360	61051,2	56777,6	-
<i>Оперативна ціль С.1.2. Технології просування сільськогосподарської продукції</i>						
Обсяг експорту продукції агропромислового комплексу, млн дол. США	Департамент агропромислового розвитку Черкаської ОДА	1 139,7	1 149,3	1 150	1 170	-
Обсяг реалізації харчової продукції у постійних цінах, млн грн	Департамент агропромислового розвитку Черкаської ОДА	59,4	60,5	61,6	62,8	-
Обсяг реалізації напоїв у постійних цінах, млн грн	Департамент агропромислового розвитку Черкаської ОДА	10,3	10,4	10,5	10,6	-

	ОДА					
Оперативна ціль С.1.3. Якість та безпека харчових продуктів						
Кількість суб'єктів господарювання, які займаються виробництвом органічної сільськогосподарської продукції, одиниць	Департамент агропромислового розвитку Черкаської ОДА	15	17	18	20	-
Смартспеціалізація регіону С.2. Розвиток ІТ-галузі та інформаційно-комунікаційних технологій						
<i>Оперативна ціль С.2.1. Інновації інформаційно-комунікаційних технологій в секторі регіональної економіки</i>						
Кількість спеціальностей галузі знань „Інформаційні технології“, за якими здійснюється підготовка фахівців у закладах вищої, фахової передвищої освіти, одиниць	Управління освіти і науки Черкаської ОДА	6	6	6	6	-
Кількість інформаційно-комп'ютерних кафедр у ЗВО, одиниць	Управління освіти і науки Черкаської ОДА	19	20	20	20	-
Кількість студентів, які навчаються у ЗВО, ЗФПО за спеціальностями, які відносяться до галузі „Інформаційні технології“, осіб	Управління освіти і науки Черкаської ОДА	2795	2948	3141	3260	-
Стратегічна ціль 2. Відновлення та розвиток людського капіталу						
<i>Оперативна ціль 2.1. Підтримка сім'ї та народжуваності</i>						
Чисельність наявного населення (за оцінкою), тис. осіб	Головне управління статистики у Черкаській області	*	*	*	*	інформація відсутня під час воєнного стану
Загальний коефіцієнт народжуваності,	Головне управління статистики у	*	*	*	*	інформація відсутня під час

на 1 тис. осіб наявного населення	Черкаській області					воєнного стану
<i>Оперативна ціль 2.2. Ефективна система охорони здоров'я</i>						
Загальний коефіцієнт смертності, на 1 тис. осіб наявного населення	Головне управління статистики у Черкаській області	*	*	*	*	інформація відсутня під час воєнного стану
Забезпеченість лікарями на 10 тис. населення	Управління охорони здоров'я Черкаської ОДА	32	31	30	30	-
<i>Оперативна ціль 2.3. Система освіти, яка відповідає сучасним викликам</i>						
Співвідношення наявної кількості місць у закладах дошкільної освіти до фактичної чисельності вихованців, охоплених закладами дошкільної освіти, %	Управління освіти і науки Черкаської ОДА	60	59	59	59	-
Частка дітей, для яких організовано підвезення шкільними автобусами до місця навчання і додому, % до загальної кількості учнів, охоплених підвезенням	Управління освіти і науки Черкаської ОДА	90	95	98	100	-
Кількість учнів на 1 комп'ютер у закладах загальної середньої освіти, осіб	Управління освіти і науки Черкаської ОДА	4,6	4,4	4,2	4,0	-
<i>Оперативна ціль 2.4. Формування національної ідентичності: молодіжна політика, культура, спорт</i>						
Кількість проведених заходів із підготовки	Комунальна установа „Черкаський обласний	99	150	200	250	-

громадян до національного спротиву, одиниць	центр підготовки громадян до національного спротиву Черкаської обласної ради“					
Частка охоплення учнів, які навчаються у створених осередках викладання навчального предмета „Захист України“ у закладах загальної середньої освіти, %	Управління освіти і науки Черкаської ОДА	92	94	95	96	-
Кількість проведених заходів з олімпійських та неолімпійських видів спорту (навчально-тренувальні збори збірної команди області, участь у всеукраїнських змаганнях, обласні змагання), одиниць	Управління молоді та спорту Черкаської ОДА	303 (у 2024 році)	305 (у 2025 році)	307 (у 2026 році)	310 (у 2027 році)	-
Кількість проведених молодіжних заходів, одиниць	Управління молоді та спорту Черкаської ОДА	369 (у 2024 році)	371 (у 2025 році)	373 (у 2026 році)	375 (у 2027 році)	-
Кількість проведених культурних заходів, тис. одиниць	Управління культури та охорони культурної спадщини Черкаської ОДА	25 (у 2024 році)	25 (у 2025 році)	25 (у 2026 році)	25 (у 2027 році)	-
Кількість територіальних громад, у яких створені	Управління з питань ветеранської політики	49	66	66	66	-

ветеранські простори, одиниць	Черкаської ОДА					
Кількість проведених заходів з утвердження української національної та громадянської ідентичності, одиниць	Управління молоді та спорту Черкаської ОДА	152 (у 2024 році)	155 (у 2025 році)	160 (у 2026 році)	165 (у 2027 році)	-
Стратегічна ціль 3. Підвищення стійкості громад						
<i>Оперативна ціль 3.1. Збереження, реновація та відновлення інфраструктури на засадах інклюзивності та безбар'єрності</i>						
Загальна площа житлових будівель, прийнятих в експлуатацію, тис. кв. м	Департамент будівництва Черкаської ОДА	154,5	161,1	197,9	238,4	-
Загальна кількість (одиниць) та потужність (МВт) об'єктів розподіленої генерації електричної енергії	Департамент будівництва Черкаської ОДА	1 570 об'єктів 218,8 МВт	1 758 об'єктів 353,4 МВт	1 859 об'єктів 417,4 МВт	1 965 об'єктів 450 МВт	-
Рівень покриття населених пунктів широкопasmовим Інтернетом, % від загальної кількості населених пунктів області	Відділ з питань цифрового розвитку, цифрових трансформацій та цифровізації Черкаської ОДА	84,5	87	88	90	-
Рівень покриття населених пунктів мобільним зв'язком та мобільним Інтернетом із швидкістю не менше 2 Мбіт/с, % від загальної кількості населених пунктів області	Відділ з питань цифрового розвитку, цифрових трансформацій та цифровізації Черкаської ОДА	95	96	97	98	-

Впровадження енергоефективних заходів у бюджетній та соціальній сферах, млн грн	Департамент будівництва Черкаської ОДА	78,7 (у 2024 році)	55 (у 2025 році)	60 (у 2026 році)	65 (у 2027 році)	-
Ремонт дорожнього покриття автомобільних доріг загального користування державного значення, кв. м	Служба відновлення та розвитку інфраструктури у Черкаській області	68 600 (у 2024 році)	50 000 (у 2025 році)	60 000 (у 2026 році)	70 000 (у 2027 році)	-
Зношеність теплових мереж, %	Департамент будівництва Черкаської ОДА	25	20	16	13	-
Зношеність водопровідних мереж, %	Департамент будівництва Черкаської ОДА	36,5	28	20	13	-
Частка безбар'єрних об'єктів фізичного оточення, %	Департамент будівництва Черкаської ОДА	22	25	35	50	-
<i>Оперативна ціль 3.2. Покращення доступності та якості публічних послуг, розвиток цифрового врядування</i>						
Індекс цифрової трансформації регіону, %	Відділ з питань цифрового розвитку, цифрових трансформацій та цифровізації Черкаської ОДА	34	38	47	53	-
Рівень автоматизації центрів надання адміністративних послуг, %	Департамент регіонального розвитку Черкаської ОДА	67	68	69	70	-
Кількість тролейбусів, які пристосовані для перевезення осіб з інвалідністю, одиниць	Черкаська міська рада	28	28	40	50	-
Кількість автобусів на внутрішньообласних маршрутах	Департамент регіонального розвитку Черкаської	97	145	160	175	-

загального користування, які пристосовані для перевезення осіб з інвалідністю, одиниць	ОДА					
Кількість ветеранів війни та членів їх сімей, охоплених соціальними послугами відповідно до їх потреб, осіб	Черкаський обласний центр соціальних служб	4869 (у 2024 році)	5500 (у 2025 році)	6000 (у 2026 році)	6500 (у 2027 році)	-
Кількість внутрішньо переміщених осіб, узятих на облік, тис. осіб	Департамент соціального захисту населення Черкаської ОДА	137,1	136	135,8	134,7	-
Кількість ветеранів війни, членів сім'ї загиблих (померлих) ветеранів війни, узятих на облік, тис. осіб	Управління з питань ветеранської політики Черкаської ОДА	54,7	65	75	85	-
Кількість територіальних громад, у яких впроваджено інструмент електронної демократії, одиниць	Відділ з питань цифрового розвитку, цифрових трансформацій та цифровізації Черкаської ОДА	60	66	66	66	-
Оперативна ціль 3.3. Посилення інституційної спроможності громад, розвиток партнерств та регіональної згуртованості						
Кількість діючих договорів про співробітництво територіальних громад, що внесені до реєстру Міністерства розвитку громад та територій України, одиниць	Департамент регіонального розвитку Черкаської ОДА	12	80	90	95	-
Кількість діючих угод та меморандумів міжнародного	Департамент регіонального розвитку Черкаської	72	79	84	89	-

співробітництва, одиниць	ОДА					
Темп зростання (зменшення) доходів загального фонду місцевих бюджетів (без трансфертів), % до попереднього року	Департамент фінансів Черкаської ОДА	120,4	115,9	117,2	127,7	-
Доходи загального фонду місцевих бюджетів (без трансфертів) у розрахунку на одну особу населення, тис. грн	Департамент фінансів Черкаської ОДА	10,4	12,1	14,2	18,1	-
Видатки місцевих бюджетів (загальний та спеціальний фонд) у розрахунку на одну особу населення, тис. грн	Департамент фінансів Черкаської ОДА	15,4	18,3	20,3	24,1	-
Частка територіальних громад, які мають затверджену містобудівну документацію на всю територію територіальної громади, %	Департамент будівництва Черкаської ОДА	3	10	15	20	-
Кількість представників органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, що пройшли підвищення кваліфікації у Черкаському регіональному центрі	Черкаський регіональний центр підвищення кваліфікації	2750 (у 2024 році)	2665 (у 2025 році)	2500 (у 2026 році)	2500 (у 2027 році)	-

підвищення кваліфікації, осіб						
<i>Оперативна ціль 3.4. Посилення безпеки територіальних громад</i>						
Кількість захисних споруд цивільного захисту, одиниць	Департамент цивільного захисту, оборонної роботи та взаємодії з правоохоронними органами Черкаської ОДА	1788	1789	1791	1792	-
Частка закладів освіти, у яких створено безпечні умови для навчання та праці (облаштовані укриттями), %	Управління освіти і науки Черкаської ОДА	98	99	99,5	100	-
Кількість інспекторів „Служби освітньої безпеки“, які несуть службу, осіб	Головне управління Національної поліції в Черкаській області	61	95	115	115	-
Кількість закладів освіти, облаштованих охоронною сигналізацією, одиниць	Головне управління Національної поліції в Черкаській області	142	200	270	350	-
Кількість створених місцевих пожежно-рятувальних підрозділів, одиниць	Головне управління Державної служби України з надзвичайних ситуацій у Черкаській області	40	42	43	44	-
Кількість створених добровільних пожежно-рятувальних підрозділів, одиниць	Головне управління Державної служби України з надзвичайних ситуацій у Черкаській області	7	9	10	11	-

Кількість камер відеоспостереження, інтегрованих до системи „Безпечна Черкащина“, одиниць	Головне управління Національної поліції в Черкаській області	1606	1886	2176	2460	-
Кількість створених систем централізованого оповіщення, одиниць	Департамент цивільного захисту, оборонної роботи та взаємодії з правоохоронними органами Черкаської ОДА	0	20	71	71	-
<i>Оперативна ціль 3.5. Захист та відновлення навколишнього природного середовища</i>						
Обсяг викидів забруднюючих речовин у атмосферне повітря області від стаціонарних джерел забруднення, тис. т	Управління екології та природних ресурсів Черкаської ОДА	60,9	58,7	55,7	52,9	-
Обсяг викидів парникового газу – діоксиду вуглецю у атмосферне повітря області від стаціонарних джерел забруднення, тис. т	Управління екології та природних ресурсів Черкаської ОДА	2 874,1	2 753,5	2 615,8	2 485	-
Частка населених пунктів області, де запроваджено роздільне збирання побутових відходів, %	Управління екології та природних ресурсів Черкаської ОДА	12,1	13	14	15	-

Кількість територій та об'єктів природно-заповідного фонду, одиниць	Управління екології та природних ресурсів Черкаської ОДА	598	606	614	617	-

* показник відсутній

Фінансове забезпечення реалізації Стратегії

Фінансове забезпечення реалізації Стратегії здійснюється за рахунок:

- коштів державного бюджету;
- коштів обласного бюджету;
- коштів місцевих бюджетів територіальних громад;
- коштів підприємств, установ та організацій;
- коштів з інших джерел, не заборонених законодавством.

Джерелом фінансового забезпечення реалізації Стратегії також можуть бути кошти приватних інвесторів у рамках реалізації інвестиційних проектів із застосуванням механізму державно-приватного партнерства.

Індикативні обсяги та джерела фінансування регіональних програм розвитку, проектів регіонального розвитку та заходів, що реалізуються в рамках Стратегії, визначені Планом заходів на 2025-2027 роки з реалізації Стратегії розвитку Черкаської області на період 2021-2027 роки.

Фінансування здійснюється з урахуванням принципів реформи управління публічними інвестиціями, у т. ч. каскадного фінансування, які передбачають прозоре, стратегічно орієнтоване і програмне планування використання коштів, з акцентом на проектну підготовку, результативність та оцінку ефективності. Це дозволяє спрямовувати обмежені ресурси на реалізацію найбільш пріоритетних проектів, що мають важливе значення для розвитку області.

7. УЗГОДЖЕНІСТЬ СТРАТЕГІЇ З ПРОГРАМНИМИ ТА СТРАТЕГІЧНИМИ ДОКУМЕНТАМИ

Узгодженість стратегічних цілей Стратегії розвитку Черкаської області на період 2021-2027 роки із стратегічними цілями Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки

Стратегічні цілі (Україна)	Стратегічні цілі (Черкаська область)		
	1. Посилення економічної спроможності регіону	2. Відновлення та розвиток людського капіталу	3. Підвищення стійкості громад
1. Формування згуртованої держави в соціальному, гуманітарному, економічному, кліматичному, екологічному, безпековому та просторовому вимірах	X	X	X
2. Підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів	X	X	X
3. Розбудова ефективного багаторівневого врядування	x	x	X

Примітка: X – сильний зв'язок, x – опосередкований зв'язок

Узгодженість оперативних цілей Стратегії розвитку Черкаської області на період 2021-2027 року з оперативними цілями Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки

Оперативні цілі Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки	Оперативні цілі Стратегії розвитку Черкаської області на період 2021-2027 роки												
	1.1. Стимулювання підприємницької активності в регіоні	1.2. Розвиток промислового потенціалу	1.3. Відновлення кадрового потенціалу регіону	1.4. Розвиток міжнародної економічної та інвестиційної діяльності	2.1. Підтримка сім'ї та народжуваності	2.2. Ефективна система охорони здоров'я	2.3. Система освіти, яка відповідає сучасним викликам	2.4. Формування національної ідентичності: молодіжна політика, культура, спорт	3.1. Збереження, реновація та відновлення інфраструктури на засадах інклюзивності та безбар'єрності	3.2. Покращення доступності та якості публічних послуг, розвиток цифрового врядування	3.3. Посилення інституційної спроможності громад, розвиток партнерств та регіональної згуртованості	3.4. Посилення безпеки територіальних громад	3.5. Захист та відновлення навколишнього природного середовища
Забезпечення інтегрованого розвитку територій з урахуванням інтересів майбутніх поколінь	X	X	X	X	x	X	X	X	X	X	X	X	X
Задоволення потреби населення у якісних адміністративних і публічних послугах	x	—	X	—	—	X	X	X	X	X	X	x	—
Соціальний захист ветеранів війни та їх сімей, внутрішньо переміщених осіб та інших вразливих груп населення	X	—	X	—	X	X	X	X	X	X	X	—	—
Інфраструктура, стійка до безпекових, соціальних та економічних викликів	X	X	—	X	—	x	x	x	X	X	X	X	X
Сильна, спроможна та конкурентоспроможна регіональна економіка	X	X	X	X	—	X	X	X	X	x	X	x	X

Розвиток інституційної спроможності органів публічної влади з урахуванням кращих практик ЄС	x	x	X	X	X	X	x	x	X	X	X	X	X
Розвиток різних форм співробітництва та ефективне управління публічними інвестиціями	x	x	x	X	x	x	x	X	X	X	X	x	x

Примітка: X – сильний зв'язок, x – опосередкований зв'язок, – цілі мають різне спрямування

Узгодженість стратегічних цілей Стратегії розвитку Черкаської області на період 2021-2027 роки з Цілями сталого розвитку України на період до 2030 року

Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року	Стратегічні цілі Стратегії розвитку Черкаської області на період 2021-2027 роки		
	1. Посилення економічної спроможності регіону	2. Відновлення та розвиток людського капіталу	3. Підвищення стійкості громад
Ціль 1. Подолання бідності	X	X	X
Ціль 2. Подолання голоду, досягнення продовольчої безпеки, поліпшення харчування і сприяння сталому розвитку сільського господарства	X	X	X
Ціль 3. Забезпечення здорового способу життя та сприяння благополуччю для всіх у будь-якому віці	X	X	x
Ціль 4. Забезпечення всеохоплюючої і справедливої якісної освіти та заохочення можливості навчання впродовж усього життя для всіх	X	X	x

Ціль 5. Забезпечення гендерної рівності, розширення прав і можливостей усіх жінок та дівчат	X	X	x
Ціль 6. Забезпечення доступності та сталого управління водними ресурсами та санітарією	—	x	X
Ціль 7. Забезпечення доступу до недорогих, надійних, стійких і сучасних джерел енергії для всіх	X	—	X
Ціль 8. Сприяння поступальному, всеохоплюючому та сталому економічному зростанню, повній і продуктивній зайнятості та гідній праці для всіх	X	X	X
Ціль 9. Створення стійкої інфраструктури, сприяння всеохоплюючій і сталій індустріалізації та інноваціям	X	X	X
Ціль 10. Скорочення нерівності	X	X	X
Ціль 11. Забезпечення відкритості, безпеки, життєстійкості й екологічної стійкості міст, інших населених пунктів	x	x	X
Ціль 12. Забезпечення переходу до раціональних моделей споживання і виробництва	X	x	X
Ціль 13. Вжиття невідкладних заходів щодо боротьби зі зміною клімату та її наслідками	x	—	X

Ціль 14. Збереження та раціональне використання океанів, морів і морських ресурсів в інтересах сталого розвитку	—	—	x
Ціль 15. Захист та відновлення екосистем суші та сприяння їх раціональному використанню, раціональне лісокористування, боротьба з опустелюванням, припинення і повернення назад (розвертання) процесу деградації земель та зупинка процесу втрати біорізноманіття	x	—	X
Ціль 16. Сприяння побудові миролюбного і відкритого суспільства в інтересах сталого розвитку, забезпечення доступу до правосуддя для всіх і створення ефективних, підзвітних та заснованих на широкій участі інституцій на всіх рівнях	x	X	X
Ціль 17. Зміцнення засобів здійснення й активізація роботи в рамках глобального партнерства в інтересах сталого розвитку	X	x	X

Примітка: X – сильний зв'язок, x – опосередкований зв'язок, – цілі мають різне спрямування

8. ІНФОРМАЦІЙНІ ДЖЕРЕЛА

- 1) Постанова Кабінету Міністрів України від 13.08.2024 № 940 „Про внесення змін до Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки“
- 2) Розпорядження Кабінету Міністрів України від 18.03.2024 № 244-р „Про схвалення Плану України“
- 3) Указ Президента України від 30.09.2019 № 722/2019 „Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року“
- 4) Розпорядження Кабінету Міністрів України від 29.11.2024 № 1190-р „Деякі питання забезпечення досягнення Цілей сталого розвитку в Україні“
- 5) Постанова Кабінету Міністрів України від 27.06.2025 № 774 „Про схвалення Бюджетної декларації на 2026-2028 роки“
- 6) Постанова Кабінету Міністрів України від 28.02.2025 № 527 „Деякі питання управління публічними інвестиціями“
- 7) Розпорядження Кабінету Міністрів України від 18.06.2024 № 588-р „Про затвердження плану заходів з реалізації Дорожньої карти реформування управління публічними інвестиціями на 2024-2028 роки“
- 8) Розпорядження Кабінету Міністрів України від 02.07.2025 № 671-р „Про затвердження Середньострокового плану пріоритетних публічних інвестицій держави на 2026-2028 роки“
- 9) Наказ Міністерства фінансів України від 28.02.2025 № 131 „Про затвердження Методики визначення джерел і механізмів фінансового забезпечення публічних інвестиційних проектів та програм публічних інвестицій“
- 10) Розпорядження Кабінету Міністрів України від 14.04.2021 № 366-р „Про схвалення Національної стратегії із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року“
- 11) Розпорядження Кабінету Міністрів України від 25.03.2025 № 374-р „Про затвердження плану заходів на 2025-2026 роки з реалізації Національної стратегії із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року“
- 12) Розпорядження Кабінету Міністрів України від 30.08.2024 № 821-р „Про схвалення Стратегії відновлення, сталого розвитку та цифрової трансформації малого і середнього підприємництва на період до 2027 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації у 2024-2027 роках“
- 13) Розпорядження Кабінету Міністрів України від 24.02.2023 № 176-р „Про схвалення Стратегії розвитку індустріальних парків на 2023-2030 роки“
- 14) Розпорядження Кабінету Міністрів України від 15.11.2024 № 1163-р „Про схвалення Стратегії розвитку сільського господарства та сільських територій в Україні на період до 2030 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації у 2025-2027 роках“
- 15) Наказ Міністерства економіки України від 10.06.2024 № 14563 „Про затвердження Методичних рекомендацій щодо застосування смартспеціалізації на регіональному рівні“
- 16) Розпорядження Кабінету Міністрів України від 30.09.2024 № 922-р „Про схвалення Стратегії демографічного розвитку України на період до 2040 року“
- 17) Розпорядження Кабінету Міністрів України від 07.04.2023 № 312-р „Про схвалення Стратегії державної політики щодо внутрішнього переміщення на період до 2025 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації у 2023-2025 роках“
- 18) Розпорядження Кабінету Міністрів України від 29.11.2024 № 1209-р „Про схвалення Стратегії ветеранської політики на період до 2030 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації у 2024-2027 роках“

19) Розпорядження Кабінету Міністрів України від 31.12.2024 № 1350-р „Про схвалення Стратегії формування системи повернення з військової служби до цивільного життя на період до 2033 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації у 2025-2027 роках“

20) Розпорядження Кабінету Міністрів України від 27.12.2017 № 1018-р „Про схвалення Концепції розвитку охорони психічного здоров'я в Україні на період до 2030 року“

21) Розпорядження Черкаської обласної військової адміністрації від 31.10.2024 № 509 „Про затвердження плану заходів на 2024-2026 роки з реалізації в Черкаській області Концепції розвитку охорони психічного здоров'я в Україні на період до 2030 року“

22) Указ Президента України від 27.09.2021 № 487/2021 „Про Національну стратегію сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2021-2026 роки“

23) Розпорядження Кабінету Міністрів України від 21.03.2025 № 246-р „Про затвердження плану заходів з реалізації у 2025-2026 роках Національної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2021-2026 роки“

24) Розпорядження Кабінету Міністрів України від 12.08.2022 № 752-р „Про схвалення Державної стратегії забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2030 року та затвердження операційного плану з її реалізації на 2022-2024 роки“

25) Розпорядження Кабінету Міністрів України від 28.10.2020 № 1544-р „Про затвердження Національного плану дій з виконання резолюції Ради Безпеки ООН 1325 „Жінки, мир, безпека“ на період до 2025 року“

26) Розпорядження Кабінету Міністрів України від 26.11.2024 № 1201-р „Про схвалення Стратегії забезпечення права кожної дитини в Україні на зростання в сімейному оточенні на 2024-2028 роки та затвердження операційного плану заходів на 2024-2026 роки з її реалізації“

27) Розпорядження Кабінету Міністрів України від 28.03.2025 № 293-р „Про схвалення Стратегії розвитку культури в Україні на період до 2030 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації у 2025-2027 роках“

28) Розпорядження Кабінету Міністрів України від 25.06.2024 № 587-р „Про схвалення Національного плану з енергетики та клімату на період до 2030 року“

29) Розпорядження Кабінету Міністрів України від 30.05.2024 № 483-р „Про схвалення Стратегії формування та реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2035 року і затвердження операційного плану заходів з її реалізації у 2024-2026 роках“

30) Розпорядження Кабінету Міністрів України від 07.02.2025 № 96-р „Про затвердження операційного плану заходів з реалізації у 2025-2027 роках Стратегії екологічної безпеки та адаптації до зміни клімату на період до 2030 року“

31) Розпорядження Кабінету Міністрів України від 27.12.2024 № 1353-р „Про затвердження Національного плану управління відходами до 2033 року та визнання такими, що втратили чинність, деяких актів“

32) Постанова Кабінету Міністрів України від 27.09.2022 № 1073 „Про затвердження Порядку управління відходами, що утворились у зв'язку з пошкодженням (руйнуванням) будівель та споруд внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій або проведенням робіт з ліквідації їх наслідків та внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України“

33) Брифінг „Чому в Україні слід розвивати децентралізовану енергетику вже сьогодні?“ (підготовлений Центром екологічних ініціатив „Екодія“ (м. Київ) за фінансової підтримки Шведського агентства міжнародного розвитку (SIDA), 2018 р.)

34) Веб-портал Forbes.ua